

entsioak: Legeak erretiroa hartzeko adina atzeratzea du helburu

ARGIA

E u s k a l H e r r i k o A s t e k a r i a

EUSKAL UNIBERTSITATEA

AZTERKETA GARAIA

Imanol Urbietta:

"Nahiz eta oso askatasun zaleak izan, diktadore txiki batzuk gara"

Abenduko

Larrun

- **A**rraunlariek kobratu egin behar dute?
- **A**rraun familia: prestatzaile fisiko, mediku, patroiz eta entrenatzaileen arteko koordinazioa.
- **A**rraunlari, patroiz eta entrenatzaileen fitxaketen dantza.
- **T**alde handien eta txikien arteko konponezina.
- **E**paileen ardurak.
- **H**arrobia berpizteko gaztea nola erakarri.
- **Z**aleak eta dirua erakarriko dituen ligaren premia.

Arrauna, aurrera begira ari da?

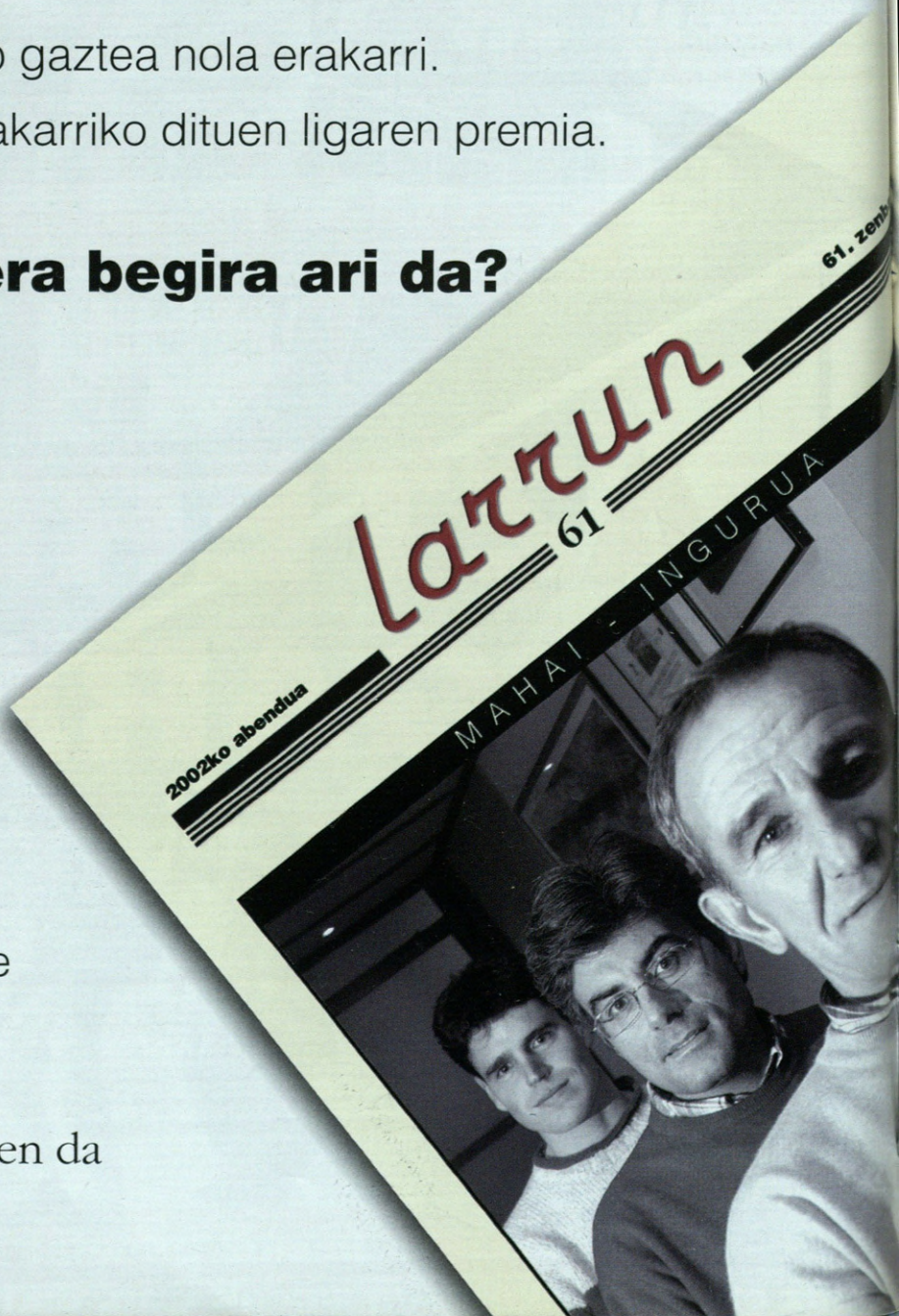
Mahai-ingurua

Patxi Bilbao
Jose Luis Korta
Mikel Orbañanos

Iritzi Artikuluak:

- Rafael Agirre Franco
- Migel Anjel Lizarralde
- Manu Maritxalar

LARRUN hilero banatzen da
doan ARGIArekin.

Diseinua: antza S.A.L.

ALBERTO ELOSEGI

■ Andde Sainte-Marie: "EAJ-k karta nagusia jokatzeko burujabetzaren prozesuan" 9

■ Sierra Leonan haurrak dira soldadu merke eta efikazak 12

ALBERTO ELOSEGI

■ Arrosa Irrati Ekoizpen Zentroa: Uhinen bidetik elkarlanean 18

ALBERTO ELOSEGI

■ Sorkun: Euskal rockaren dama 40

ORRIZ ORRI

Gora Pro Nobis. Asisko Urmeneta	4
Oihartzunak	5

POLITIKA

Euskal Politikaren Termometroa	6
Elkarriketa: Andde Sainte-Marie. Mikel Asurmendi	9

MUNDUA

Sierra Leonan haurrak dira soldadu merke eta efikazak. Pello Zubiria	12
--	----

EKONOMIA

Aspaldi esan zitzaigun, gero eta diru gutxiago. erretirorako. Daniel Udalaiz	14
--	----

EUSKARA

Uhinen bidetik elkarlanean. Aitziber Salaberria	18
---	----

GIZARTEA

Euskal campusa eraikitzen. Pilar Iparragirre / Mikel Asurmendi	20
Elkarriketa: Imanol Urbieto. Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre	28

KULTURA

Euskal Kulturaren Ezpalak	34
Hipotesien labirintoan galduta. Ainara Gurrutxaga	38
Elkarriketa: Sorkun Rubio. Jon Gurrutxaga	40
Orain Dela 30 Urte. Pilar Iparragirre	43

ASTIA HARTUTA

Argitalpenak	46
Agenda	49
Bizia	50
Ihesi	51
Denbora-pasak	55

IRITZIAK

Politika: Xabier Oleaga	8
Kultura: Xipri Arbelbide	36
Azkena: Jon Alonso	58

Eusko Jaurlaritzako Kultura Sailak
diruz lagundutako aldizkaria

Gipuzkoako Foru Aldundia

Kultura, Euskara, Gazteria eta
Kirol Departamentua

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

kutxa
zuri esker
gracias a ti

gizarte ekintza
obra social

EZKONTZEKOTAN
ZABILTZALA...?

AIZU, GƏUR EGUN
APEZAK ETA
LESBIANOK BAIZIK
EZ GƏRA EZKONTZEN

BIETARIK
ZARA ZU,
ADOS...

SK

Jabetza: KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Lehendakaria: Joxe Mari Irazusta.
 Zuzendaria: Xabier Letona.
 Zuzendaritzaren Albokoa: Pello Zubiria.
 Idazkaritza Teknikoa: Ixabel Bereziartua.
 Produktzioa: Berdaitz Goia.
 Erredakzioa: Mikel Asurmendi, Katixa Garate, Nagore Irazustabarrena, Onintza Irureta, Izaskun Jauregi.
 Sustapena: Kike Amonarriz.
 Argitalpenak: Bego Zuza.
 Harpidetak: Edurne Urruzmendi.
 Bezeroen harrera: Olatz Korta.
 Publizitatea: Iñigo Txinturreta, Aloña Soraluze.
 Administrazioa: Marijo Aiertza, Mari Karmen Loarte.
 Argazkiak: Alberto Elozegi.

HELBIDEAK

GIPUZKOA: Industrialdea, 15. 20160 Lasarte-Oria. Tel.: 943 37 15 45. Faxak: 943 37 34 03 (erredakzioa)/943 36 10 48 (komertziala).

IPARRALDEA: Xalbardin baita. 64122 Urruña. Tel.: 559 47 60 00.

Faxa: 559 47 60 01.

NAFARROA: Gazteluko Plaza 44, 3.eskuina. 31001 Iruñea.

Tel.: 948 22 22 85.

POSTA ELEKTRONIKOA:

Erredakzioa: kazeta@argia.com

Komertziala: komertzial@argia.com

INTERNETEN:

www.argia.com

LEGE GORDAILUA: NA 80-1963.

ISSN: 0213-909X.

BATZORDE PAREKIDEA: 72562 E.

INPRIMATEGIA: Antza, S.A.L.

INFORMATIKA: A.S.P. Koop. Elk.

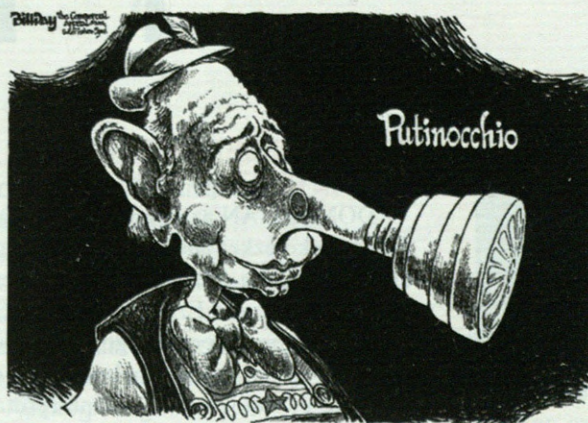
Urtebeteko harpidetza:

Hego Euskal Herria	110 euro
Ipar Euskal Herrian	133 euro
Espainia	110 euro
Beste atzerriak	140 euro
Airez	219 euro

KOMUNIKAZIO BIZIAGOA, S.A.L.
 Ametzagaiña Taldeko partaidea da

■ Bill Day, AEBetako "The Commercial Appeal" egunkarian

■ Clay Bennett, AEBetako "The Cristian Science Monitor" egunkarian

Hiruko Txikian

RAMON

Gil Ostoa. Estatu espainolaren Prestigearen biktima. Bere sototan metatutako pozoiz bel-tza hedabideen janari, gainera bota dizute aholarriz okadan. Legazpiraino jaurtikia, ito egin zaituzte bertan marea pozoitsuan, igeri egiteko astirik eman gabe. Zure Legazpia etxeko poetaren uhinik gabeko hilhondartza bilakaturik, ez dizute kairik xumeena ere utzi, dozena urtetik gorako ausentzia bortxatuak zurea zenuen portua ezin aurkituz zenbiltzala. Arraunik gabeko txintxorroan utzi zintuzten itsas handiaren menpeko, etsaiaren Prestige alimaliak zure naufragioa

gauzatzeko pronto zeukatela eta zure kontra propio libratutako ur beltz gogortuetan zu oinazez itotzeko. Horrela egin zintuzten bakartu eta bakarrik joan zara gorrieriak jota gauz-katen hondartzetatik, guk, oiuhu egin bazenigun ere aditu gabe. Estatu Prestigearen soldatapekoek ez dituzte beren eskuak belztu pozoia libratzean, eta erabilitako eskularruak zu erraus-teaz bat zuritu dituzte eta hauts bilakaturik desagerrarazi. Ofizioa menderatzen dute lehen ez bezala. Ez dute arrastorik utzi. Ez Correosen ez Telefonikan

◆ JOXE MARI OSTOLAZA

T E R M O

TXANPONA

EHNE

EHNE euskal nekazarien sindikatua Bizkaian sortu zela 25 urte bete ziren azaroaren 27an. 25 urte nahikoak dira nekazal sindikatu batentzat behar bezala kontsolidatzeko eta ordezkatzeko, errebundikazio eta mobilizazio ahalmenak eskuratzeko. Baserritarrei eskaini dien adorea, irmotasuna eta zerbitzuagatik, euskal nekazarien sindikatu hau euskal mapa sindikalaren parte bihurtu da jada. Herri honetako aldarrikapen politiko subiranistekin bat egiten eta egoerara moldatzen ere jakin du. Lan asko geratzen zaio aurretik, lehen sektorea egoera larrian baitago, baserriak leku askotan azkenetan dira ordeztuko duen belaunaldiak ez dagoelako eta ustiapenak errentagarri bihurtzeko bitartekorik ere ipintzen ez delako. Horregatik arrazoi sendoak dituzte sindikatu honek arduradunek Administrazioari lurraren merkatu prezioan esku har dezan eskatzeko, gazteak nekazal jarduerara batu ahal izan daitezen; baita ustiapenak errentagarri bihurtuko dituen neurriak har ditzan eta lehen sektorea kontuan hartuko duen lurralde eta urbanismo antolamendu politika bat eskatzeko. Zorionak eta aurrera! ●

◆ DANIEL UDALAITZ

ETA EPAILEEK DEBEKUA BERRETSI IZAN BALUTE?

DONOSTIAN azaroaren 30ean manifestazioa egiteko ezker abertzale inguruko pertsona ugari egindako deialdia debekatu zuen Herri-zaingo Sailak, eta EAEko Auzitegi Gorenak baimendu gero. Herri-zaingo Sailak denboraz debekatu izana, epaileei baimentzeko denbora emateko estrategia gisa ere interpretatu dute batzuek eta, beraz, Javier Balza pozarren dagoela epaileen ebazpenarekin. Beste batzuek, aldiz, hori horrela izatekotan Balzak edo Herri-zaingo Saileko norbaitek, ebazpen judizialaren aurretik euren asmoaren pistaren bat-edo eman- go zutela pentsatzen dute. Edozein eratan, zer gerta zitekeen -gerta liteke hurrengo kapitulu batzuetan- EAEko Auzitegi Gorenak Herri-zaingo Sailaren debekua baietsi izan balu?

PRESTIGE-REN BITXIKERIAK

GALIZIAKO kostaldean -oraingoz han- bizi den hondamendia eta honen aurrean Espai- niako Gobernuak agertu duen axolagabekeria ez dira txantxetan aritzekoak. Horrenbeste kriti- ka eta azterketa artean, dena den, bitxikeria esanguratsuak ere ageri dira. Esate baterako, Espainiako Gobernu-ko Ingurugiro Ministerioa- ren web orrialdeetan ez da hondamendiaren aipamenik ere egon, gutxienez azaroaren 27ra arte, ustezko istripua azaroaren 13an gertatu zenean. Berdin Itsas Merkataritzako Zuzendari-

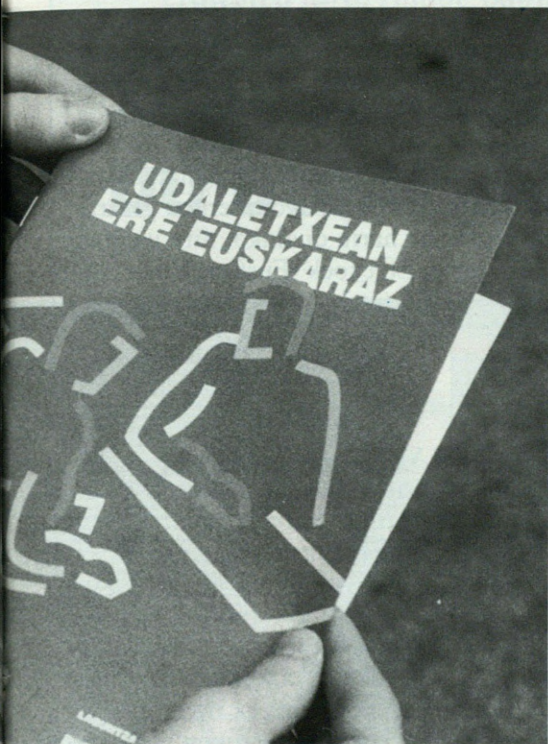
tza Nagusiaren web orrian, *Prestigek* eraginda- ko hondamendiaren arrastorik ez.

ISABEL SAN SEBASTIAN ETA CAYETANO GONZALEZ

ISABEL San Sebastian Antena 3ko 'El pri- mer café' saioko zuzendaria kaleratu berri du telebista kate espainiarrak. Harekin batera kan- poratua izan da Cayetano Gonzalez telebista kateko harreman instituzionaletarako zuzenda- ria. Aurretik, Euskal Herrian ezagun egin zen Jaime Mayor Oreja barne ministroaren komuni- kazio arduraduna izan zelako. Antza denez, leherkaria Pedro J. Ramirez 'El Mundo'ko zuzendaria izan da, San Sebastianek bere saio- ko tertulian parte hartzea defendatzen zuelako eta Telefonikako -Antena 3ko jabea- lehenda-

B A H E A

- Oihartzun handia izan dute Ertzaintza barruko hauteskunde sindikalek: ELA (23 ordezkari) nagusitu zaio Erneri (21 ordezkari). Orain arte, 57 ordezkarietatik Ernek 30 zituen. Ertzaintzari buruzko beste datu esanguratsu bat Javier Elzo soziologoak aurkeztu duen inkestan dator: populazioaren %10ak ez ditu ertzainak bizilaguntzat nahi".
- Jone Goirizelaia, Sozialista Abertzaleak taldeko parlamentaria Eusko Legebiltzarrean: "Gure talde parlamentarioaren ilegalizazioaren eta kriminalizazioaren laguntzaile bihur-

MAKILKADA JUDIZIALAK

2001eko otsailean Nafarroako Gobernuak hizkuntzak lanpostuetan baloratzeko dekretua (euskararen balorazioa, alemana, frantsesa eta ingelesaren azpitik geratzen zen) atzera bota zuen Nafarroako Justizia Auzitegi Nagusiak joan den astean. Halaber, beste ebazpen batean, auzitegi berberak herritarrari zuzenduriko informazioa euskaraz ere izan behar duela gogorarazi dio Iruñeko Udalari, udal ordenantzek dioten bezala. Maria Jesus Aranda Nafarroako Arartekoak, bestalde, Iruñeko Udalak hala eskatzen duten herritarrei harrera euskaraz ez egitea salatu berri du. Hala ere, UPNk muzin egiten dio guztiari eta bere estrategiarekin tinko jarraitzen du.

kari Cesar Aliertak nahi ez zuelako. "Aurrerantzean saioa aurkezten duena lankide errepre-saliatu baten gorpuaren gainean arituko da" esan du San Sebastianek. Bada, ordezkapenerako izenen artean lehena Carmen Gurruchaga da, San Sebastianekin batera 'El Arbol y las nueces' liburu ezagunaren egilea.

SOMPORTEKO TUNELA IREKIKO DA URTARRILEAN

CANDANCHUKO eski estaziora joan denak, urtea joan eta urte etorri han ikusi izan ditu behin eta berriro Somporteko tunelaren eraikuntza lanak. Berdin Frantzia aldetik Aspe bailaratik gora jo duenak. Hainbeste urte ondoren, azkenean urtarilaren 17an irekiko da. Espainiako agintariak, hala ere, kexu dira:

Espainia aldetik autobia bat egingo da, eta Aspe bailara ederrean, aldiz, Frantziak ez du autobia-rik egiteko asmorik.

SEBASTIAN ARTZAPEZPIKUA, BOTOA ETA MORAL KRISTAUAK

ESPAINIAKO Apezpikuen Batzarrak nazionalismoei buruz bere azken agirian esandakoak alferrikakoak ez direla hasten da frogatzen apurka. Euskal Herriko hiru gotzainek aurkako botoa eman zuten. Iruñeko artzapezpiku Fernando Sebastianek zer egin zuen ez dakigu, baina bere aburuz, botoa ematerakoan kristauak kontuan hartu behar du gotzainek esandakoa, eta bere ustez, euskal independentismoari botoa ematea gotzainek azpimarratutako moralaren aurkakoa da.

■ Floren Aoiz.

IZPIAK

Floren Aoiz HBko Mahai Nazionalako kide eta bozeramaile izan zenak 'La vieja herida' liburu argitaratu berri du Txalaparta argitaletxearen eskutik. Liburua 1512ko Nafarroako konkistan oinarritzen da, eta konkista horri buruz "historian esandako gezurrak" ukatzen ditu, nagusiki Nafarroa eta Gaztelako erresumen artean ez zela akordiorik izan eta bigarrenak lehena gerraz konkistatu zuela.

Alvaro Amman Jaurilaritzako Garraio sailburuak baieztatu egin du abiadura handiko trenari buruzko prospekzio lanak egiten ari diren enpresen aurkako sabotajeak izaten ari direla.

Ruth Alonso Bilboko Espe-txe Zaintzarako epailea Arartekoa izateko proposatu zutela jakin izan da. Proposamena EAK egin zuen uztailan, EAJk onartu eta gero PSE-EEri jakinarazi zitzaion. Duela hilabete, Ruth Alonsok oso kritika gogorak jaso zituen, duela bi aste bere buruaz beste egin zuen Ramon Gil Ostoa-ga presoari hirugarren gra-dua emateagatik.

■ Ruth Alonso.

tzen ari dira EAJ, EA eta Ezker Batua".

• Terrorismoaren Biktimen Elkarteko (Covite) bozeramaile Consuelo Ordoñezen hitzetan, elkarte honek jadanik galdu du Maixabel Lasak zuzentzen duen ETaren Biktimen Zuzendaritzarenganako konfiantza; bere ustez, "Jaurilaritzak ETaren biktimak gutxiesten eta baztertzen jarraitzen du".

• Mariano Ferrer kazetariak 'El Mundo'n: "Plazan txerria erakutsi ezin den Donostia honetan urtero dozenaka zezen ziztatu, banderilleatu eta ezpataz hiltzen dira".

Presidentzialismoa, ez kontsentsua

Askok galdetzen dizu Ibarretxe lehendakariak irailean Gasteizko Legebiltzarrean egindako proposamenari buruz zer pentsatzen duzun. Zer esan? Gurea, edukien aldetik gradualki, mailaka, eta lurraldetasunari dagokionean “partzelaka”, lurraldeka, lortu beharreko emantzipazioa dela jakinik, nola esan ezetz gaur eguneko “autonomia” baino gorago jo asmo duen proposamenari. Gure izaera nazionala juridikoki ezagutu eta geure etorkizunari buruz kontsultatuak izateko eskubidea onartu; Euskal Autonomia Erkidegoa deitzen den horretan bizi garen euskal herritarrak Nafarroarekin eta Iparraldearekin lotura instituzionala irekitzeko tenorean jar gaitzakeen; kultura, hezkuntza eta hizkuntzaren alorrean eskumen osoa; eremu sozio-laborean, ekonomikoan eta babes sozialari dagokionean esparru propioa osatzeko aukera, Europar eta munduaren aurrean ahots propioa izateko parada... emango omen digun proposamenari nola ez diogu ba ongi etorria emango.

ASKOTAN galdetzen zaizu, baita ere, zein da benetan epe laburrera egingarria ikusten duzun Euskal Herri “askea”? Eta, azken batean, ametsetatik errealismorako bidaia azkarra eginez, esaten diezu, funtsezko alorretan (ia denetan) eskumen osoa, eta Iparraldeko euskal departamentuarekin (eta ahal balitz autonomi estatutu baten bitartez, han bai) eta Nafarroarekin, Europako Batasuneko mugaz gainekoa omen den politika “transfronterizoa” erabilita, lotura instituzional-administratiboa gauzatu, etorkizunean zehar bertako hautesleek nahi haina sakontzen joateko irekia, eta, batez ere, bertan hautatzeko aukera, beste inoren injerentziarik gabe, hori da, hitz gutxitan, nahi nukeena.

Eta ez dago hortik urrun Ibarretxek iragan irailaren 27an publikora egindako proposamena. Hala bai? Denborak esango digu.

Tartean, goazen gertuko gogoeta bat egitera.

Ibarretxeren proposamenari, abertzale batentzat onak izan daitezkeen alde horiek guztiak ikusi ondoren, eta hala ere, zergatik ez diot jite onik hartzen?.

Presidentzialismo gehiegi eta kontsentsurik bat ere ez diot ikusten. Presidentzialismoa, seguruenik, alderdi barruan bizi duen parerik gabeko lidergoa gizarte zabalarena balitz bezala hartu duelako, nire ustetan pertzeptzio oker batean. Etxekoek (Eustatek) eta etxekoek interesetarako aurkeztutako emaitza sozio(i)logikoek eraginda, agian.

ALBERTO ELOSEGI

Xabier Oleaga
Kazetaria

“Ezker abertzalearekin ez bada, nola eraman behar dute Ibarretxek eta bere alderdiak proiektu emantzipatzaile bat aurrera? Presidentzialismorik borondatetsuenak ere ezin lezake kontsentsurik behartuenaren lekua hartu”

PRESIDENTZIALIS-MOA egoerak behartutakoa, hau ere agian. Erran nahi baita, Ibarretxek eta bere alderdiak ez du politikoki madarikatuta, alegia, politikoki guztiz inkorrektoka, daukaten ezker abertzalearekin inolako nahasmendurik nahi. Pentsa, jada ez da bakarrik Aznarren, Garzonen eta erregimenekoak (ia denak) diren komunikabideetako errolda beltzean egotea, Irailaren 11koaz geroztik AEBen eta mundu mailan bere aliatuen (nor ausartzen ez izatera!) errolda beltzean ere badago Ezker Abertzalea. Nor ausartu halako bat proiektu politiko batean bazkide edukitzera?

Baina, eta hona hemen patua, ezker abertzalearekin ez bada, nola eraman behar dute Ibarretxek eta bere alderdiak proiektu emantzipatzaile

bat aurrera? Presidentzialismorik borondatetsuenak ere ezin lezake kontsentsurik behartuenaren, benetako kontsentsua bada, lekua hartu.

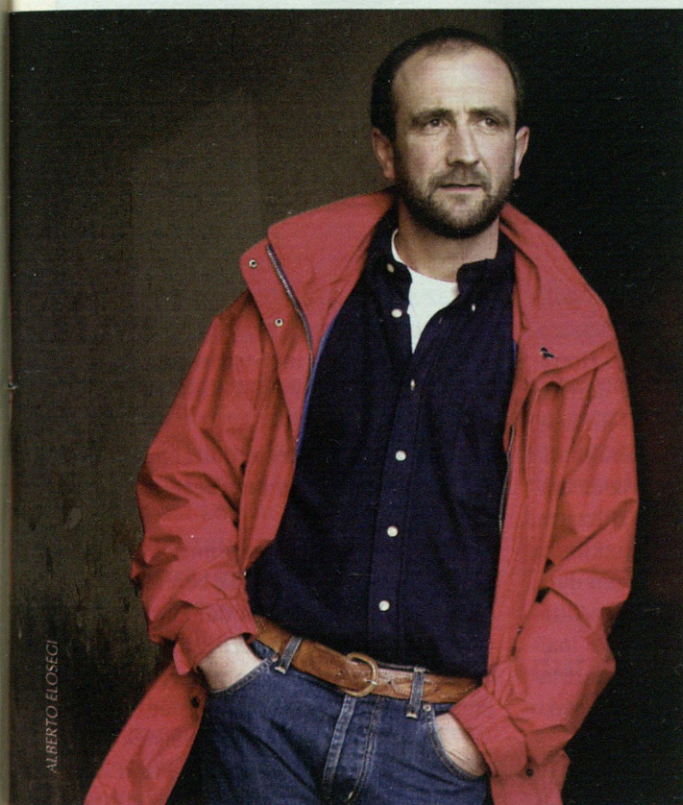
Indar politikoen arteko kontsentsutik ez datorren proposamena, onena izanda ere, ez da izango alderdi hori gizentzera zuzendutako proposamena baino. Ez da izango, gatazkari dagokionean, helburu konpontzailearekin datorren proposamena.

Hala ere, sortutako eztabaida ez da kaltegarria. Alderdi bakoitzaren proposamenak ezagutu ondoren etorriko da kontsentsuak bilatzeko tenorea, halabeharrez. Ordura arte ●

A N D D E S A I N T E - M A R I E

Abertzaleen Batasunak (AB) urteko biltzar nagusia burutu zuen joan den azaroan. ABren erronka nagusiak burujabetza prozesua azkartzea eta Iparraldearen ezagutza politikoa erdiestea dira. Andde Sainte-Marie ABko bozeramaile berriarekin mintzatu gara.

“EAJ-K KARTA NAGUSIA JOKATZEN DU BURUJABETZAREN PROZESUAN”

hauteskundeak lekuko. Iparraldeko abertzaleetaren erreferente nagusia izateko xede irmoak eta berezko ahalmenak erakutsi ditu ABk”.

■ **Iparraldeko Batasuneko kideek ABkoak izaten segitzen dute?**

Ez, baina Batasuneko zazpi edo zortzi kide eza-gunek ABn kidetasun bikoitza atxikiz segitzen dutela aitortu behar dut. ABren azken biltzar nagusiak ez baitu izate hori deuseztatu. Alta, militante horiek ez dira biltzar nagusira etorri eta praktikan kanpoan daude.

■ **Burujabetza prozesuan Euskal Herri osoko errealitate sozialak kontuan hartu behar direla dio ABk. Azken biltzar honetan kontzeptu berri bat gehitu diozue prozesu**

hitzari: “asimetrikoa”.

Kontzeptu berri bat da askorentzat, ABren prozesuari begiratzen badiogu, aldiz, ez da hain berria. Kontzeptu hau iazko Aberri Egunaz geroztik aztertzen eta lantzen hasi ginen. Asimetriko hitzaren bitartez eraikuntza nazionala burutzeko asimetrikotasuna kontuan hartu behar dela adierazi nahi dugu. Hots, burujabetza prozesua errealitate politikoa ezagun batetatik abiatu behar dugu. Euskal Herri osoko errealitatean hiru egoera soziopolitiko ezberdin daude: EAE, Nafarroa eta Iparral-

dea. Burujabetza prozesuan aitzina egiteko hiru eremu hauetako parametro politiko ezberdinak kontuan hartu behar ditugu. Egiaztapen horretatik, prozesua koordinatzeko uneen, hiru eremu juridiko-politiko hauetako tokian tokiko abertzaleek erabakiak hartu behar dituztela uste du ABk.

■ **Konfederazioaren ideia gero eta indar gehiago hartzen ari da ABren inguruan. Hegoaldean ere ideiak oihartzuna izan du.**

Lizarra-Garaziko Akordioa eman zela-rik konfederazioaren printzipioak ez ziren aski sakonduak izan ABren ustez. Konfederazioaren aukerak ez da aski aztertuta izan

□ **“Euskal Herriko ezker abertzalea oso anitza da, inork ez du ‘labela’ren jabetza eskubiderik”**

eta AB, xumetasun osoz, konfederazioaren printzipioa sakontzen ari da. Ideia ez dugu bururaino eraman oraino; EA, Aralar, Bazarre eta Zutik alderdiarekin sakontze lanetan ari gara. Baina, bistan da, gainerako alderdi abertzaleekin batera sakondu beharreko printzipioa da.

■ **Batasuna eta EAJ zeregin horretan biltzeko prest ikusten al dituzu?**

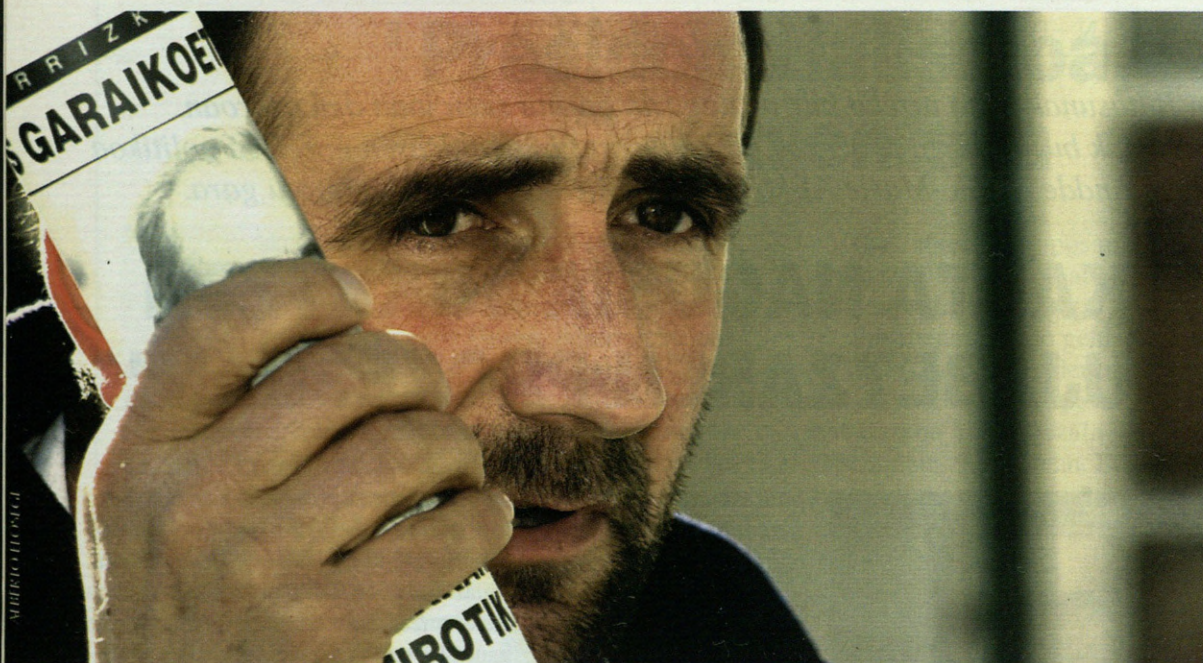
Bost alderdi hauek zabalduetako bidea ekimen irekia da, Batasuna eta EAJ ere sar litezke, baina alderdi horiekiko harremanak blokeatuta daude, denok dakigunez, burujabetza prozesuaren gakoa abertzaleok mahai-inguruan biltzean datza.

■ **Ibarretxeren proposamenak eta AB lantzen ari den konfederazioaren ideiak bat egin lezakete bidea urratu ahala?**

Ibarretxeren planak landu eta sakondu

■ **“Jean-Pierre Raffarinen gobernuaren aitzinean herri kontsulta ekimen legezko gisa aldarrikatzea erdiesten badugu, lorpen handia izanen da”.**

Duela urte bat eratu zen AB alderdi politikoa gisa. Batasuna alderdi ere orduan sortu zen. Iparraldeko ezker abertzalean zatiketa eman zen hartara. ABk harrezkero urruturiko bideaz hasi gara solasean Andde Sainte-Marierekin: *“Euskal Herriko ezker abertzalea oso anitza da, inork ez du bere ‘labela’ren jabetza eskubiderik. Zatiketa hura gogorra izan zen, alta, estrategiak eta metodoak argitzeko biziki baliagarria izan da. ABk bide egokia hartu zuela erakutsi du urte honetan; aurtengo Aberri Eguna eta*

■ "Batasuneko zazpi kide ezagunek ABn segitzen dute kidetasun bikoitza atxikiz. ABk ez du izate hori deuseztatu. Alta, militante horiek ez dira biltzar nagusira etorri eta praktikan kanpoan daude".

daitezkeen alde onak eta interesgarriak ditu. Ibarretzek zilegitasun osoa du proposamen hori aurkeztu eta bideratzeko, baina proposamenari iragana ezagutzen baitugu- Ibarretxeren eta EAJren sinesgarritasuna falta zaio. Denok dakigunez, burujabetza prozesu batean urrats ausartak eta erabaki politiko finkoak hartu behar dira, eta EAJ orain arte ez da ausarta izan. Alderantziz, zenbaitetan gibelera urratsak ere eman ditu. Alabaina, EAJren baitan eztabaida bizi-bizi bat dago une honetan. EAJk Euskal Herriko politikagintzan jokatzeko duen rola, rol nagusia da. Nahitaez, bere esku du karta erabakiorrena. Nihaurrek, EAJk iraganaren azterketa sendoa egitea nahi nuke eta egungo mapa politikoa kontuan harturik, EAJk eman behar dituen urratsak -ausartak eta neurtuak aldi berean eman ditzan burujabetza prozesuan. Burujabetzaren prozesua abian jartzeko, berak jokatzeko du karta nagusia.

■ Bestalde, boterea hartu ondoren, UMP alderdiak deszentralizazio politika lantzeko asmoa agertu du. Arrabots ugari baina ororen buru hutsaren hurrengoa.

Azken hamar urteetan Ipar Euskal Herria Frantziako Estatuaren laborategi bat bilakatu da, aldiro aldiko gobernuak -eskuinekoak nahiz ezkerrekoak izan- gauzatu nahi

duen erreforma eta deszentralizazio politikaren kariatara birmoldaketa berriak izanen direla entzutera ohitu gaituzte. Horretarako, *ersatz* edo suzedaneok deitzen ditugun sasi-instituzioak sortu dituzte. Ordezko instituzio hauek sasierakunde batzuk dira, ez dute aurrekonturik ez erabakitze botererik: Hautetsien Biltzarra, Hautetsien Kontseilua edota Hizkuntza Kontseilua, adibidez. Funtzionatzen dute, gogoeta sakonak eginak dituzte deszentralizazioari buruz, batzuetan kudeatze mailaraino heldu dira, baina Frantziako Estatuak sasi-instituzio horien izaera benetako

edo ez segitzeko erabakia aztertu behar dugu. Guk parte hartzeri uko egingo diogun edo sasi-instituzio horiek epe jakin batean boikoteatuko ditugun eztabaidatzen ari gara.

■ **Abertzale ez diren hautetsien alde-
tik sostengua izan lezakete hautetsi
abertzaleek?**

Bai. Hautetsien Kontseiluak eta Alain Lamassoure lehendakariak bereziki hartu duen jarrera gakoa izan daiteke. Hautetsien Kontseiluak lan berezi bat hartu du deszentralizazioaren politikari buruzko erabaki bat hartu izan dadin datozen sei hilabeteetan. ABko hautetsiek kontseilu horretan eraman duten lana funtsezkoa da eta Lamassouren erantzun ausart bat espero dezakegu.

■ **Erreferenduma burutzeko aukera ikusten al duzue ABtik?**

Hautetsien Kontseiluan argi eta garbi idatzi izan da horri buruz, hots, instituzionalizatzeko bat gauzateko herri kontsulta edo erreferenduma egin daitekeela. ABtik Alain Lamassoureri esan diogu jadanik: "erreferenduma irtenbidea bada gu ez gara beldur, herri kontsulta onartzen dugu edozein dela ere ondorioa".

Izan ere, puntu horretaraino helden baldin bagara, herriaren aitzinean eta Jean-Pierre Raffarin lehen ministroaren aitzinean herri kon-

EREMU ASKOTAN ZAILDUTAKO MILITANTE ETA LABORARIA

*Nafarroa Behereko Landibarre herrian sortua; 41 urte ditu. ABko bozeramaile-
lea izan aitzin, Laguntza taldekoa, EMAkoa eta Errepresioaren Kontrako Batzordeko eleduna izan zen. Laboraria da: ardiak, behi gorriak, urdeak eta oilaskoak hazten ditu Panpi anaiarekin -IKko militante eta preso ohia- elkarkidetzan. ELBko kideak dira biak. Ibilbide luzeko militantea, alor, sail eta eremu ezberdinetan zaildutako laborari eta militante politikoa.*

■ Borroka armatua, desobedientzia zibila eta abertzaleen arteko akordioa

"Bost alderdien arteko foroa ez da inondik ere egia osoaren jabe"

Borroka armatuaren garaia iragan dela eta desobedientzia zibilarena heldu dela dio ABk. Iparraldeko gizartea borroka molde honen inguruan indarrak batzeko gisan ikusten al duzu?

ABren ustez, garai berrietako molde berrietara egokitu behar da, iragan eta oraineko errealitateak ez dira berak guretzat. ABk, alta, errespetu politikoa zor die borroka armatuaren hautua egiten duten militante politikoei, baina, halaber, horrek ez du kentzen militante horiek gurekiko errespetu bera izatea ekintza armatuekiko kritikoak agertzen garenean. Datozen hila-beteetan herri mobilizazioak ildo horretan joan daitezten saiatuko gara. Baina desobedientzia zibilaren borroka moldeak erakargarria izan dadin, ez du bakarrik ABk bultzatu behar; eraginkorra izan dadin, beste alderdiek ere hautu hori egin beharko dute. Demo taldearen ekimena oso esanguratsua da, bere lanak geuk ere bide hori landu behar dugula erakusten digu.

■ **Gazteria bide honetan joateko gisan ikusten al duzu?**

Nire ustez gazte berri asko bide horretan barna joateko prest dago, hala ere, beste hainbat borroka armatuaren bidea saiatzeko gisan ere badago. Herri honen legezko eskaerei ezezeko boro-

bil bat ematen zaiela ikusirik, herri mugimenduaren aldetik erantzun bortizik gabe ezin dela aitzina egin pentsatzen du gazte askok, oraino ere erantzun eraginkor bakarria borroka armatuaren bidez baino ez dela burutzen ahal uste du askok.

■ **Iparraldean borroka armatuaren erreferente nagusia IK da, eta IK isilik dago. IK ABren ildotik doala ematen du.**

Horrela dirudi. Ni ez naiz IKren izenean mintzatzeko inor. IKk alabaina, Iparraldeko egoera politikoaren arabera erabaki bat hartzen jakin izan du, alta, aldian aldiko erabakia da, eta geroak erranen du erabaki hori behin betirako atxikiko duen.

■ **Su-etenik gabe ere alderdi abertzaleak adostasun batera irits daitezkeela dio ABk. Iparraldeaz ari al zarete?**

Su-etenik gabeko harreman hori ez da bakarrik Iparraldera mugatzen, Hegoalderaino ere badoa. Behar hori gauzatzeko ez da baitezpada su-eten bat izan behar, alderantziz baizik. Lizarra-Garaziko Akordioaren oinarriak ETaren su-etenaren aitzin finkatu ziren. Orain arteko bost alderdien foroa -EA, Aralar, Batzarre, Zutik eta AB- ez da inondik ere egia osoaren jabe, eta ez du kentzen bigarren epe batean alderdi abertzale guztiak biltzea, Batasuna eta EAJ barne ●

tsulta edo erreferenduma ekimen legezko gisa aldarrikatzea erdiesten badugu, lorpen handia izanen da. Nahiz eta Raffari-nek ezetza eman, ezetza bera erdiespen politiko bat izanen da. Erreferenduma herri mobilizazio eta kanpainen bitartez aldarrikatzea aurrerapauso garrantzitsua izanen da burujabetasun bidean.

■ **Erreferenduma baina zer trenkatze-ko?**

Hautetsien Kontseiluak bere gain hartu duen betebeharrak hau bideratzeko hiru eskakizun edota planteamendu jarri ditu mahai gainean. Lehena, orain arteko sasi-instituzio horien iraupena atxi-

kitzea eta azkartzea da. Bigarrena, Euskal Herriaren departamendua eskatzea, eta hirugarrena, guk ABtik bultzatzen duguna, Euskal Departamenduaz hara-

□ **"ABren hautetsiek kontseiluan eraman duten lana funtsezkoa da eta Alain Lamassouren erantzun ausart bat espero dezakegu"**

tago doan euskal instituzioa gauzatzea da. Hitz batean esateko, Autonomia Estatutua gauzatzea. Funtsean eta ororen buru, Ipar Euskal Herriaren ezagutza eskatzen ari gara eta Hautetsien Kontseiluak hautu bat egin behar du. Hautu hori egitearekin batera, guk ABtik herria eta gizartea karrikara atera nahi dugu Euskal Herriaren ezagutza aldarrikatzeko. Estatuaren aldetik erantzuna edozein delarik ere, ezezkia izanik ere, abertzaletasunak urrats fin-koak emanen ditu ezagutza instituzio-berri bat eman dadin ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Bizkaiko Foru Aldundia

Gure @rtean

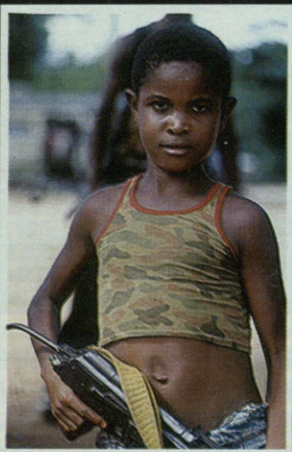
euskaraz!

Bizkaiko Foru Aldundia
Kultura Salla

Diputación Foral de Bizkaia
Departamento de Cultura

Teknologiariak aurreratuenak darabilte militarrek gerra modernoetan, eta horrekin batera materialik sentiberena ere bai: haurrak. Adibide latz bat Afrikako Sierra Leonan aurkitu dugu. Solidaritate sareek trebezia handiz baliatzen baitute Internet beren egiak bestela ezingo luketen moduan mundu osoan barreiatzeko.

SIERRA LEONAN HAURRAK DIRA SOLDADU MERKE ETA EFIKAZENAK

■ Afrikako gerretan borrokatzen diren milaka haur eta gaztetxoetako batzuk ageri dira argazkietan. Familia eta eskoletatik urrun, errebolta eta kontraintsurgentzia taldeetan osagai funtsezkoa dira.

Poema honek "Utzi egingo ditut armak" du izenburu eta www.childsoldiers.org gunean ari den Rashid Peters ikasle gaztearena da: "Drogatua eta kokainaz injektatua nintzen garaian/ marrazkiotako gerrara behartua/ burmuina garbitua behin eta berriro./ orduan esango nizun irabazteko asko neukala/ gerran neramatzan arma zamatsu haiekin/ eta uzteko esan bazenit, 'ez adiskidea!' esango nizun./ Aita-amengandik urrun mobilitatua/ besteak kolpatu eta hiltzeko/ ezin naiz beste inora joan/ jo eta hiltze honek ez baitu mugarik./ Orain barka nazazu

zure anaia zauritu badut./ Tiro egitera behartu ninduten/ nire haurtzaroa ihartu zidaten jende helduek".

Rashid Peters beste zenbait ikasle eta irakasle boluntarioekin batera haur

■ **Erakunde humanitarioen kontuetan, 300.000 haur soldadu dabil munduko gerrilla eta talde paramilitarretan**

soldaduak bergizarteratzeko elkarte batean ari da, Interneten gazte hezkuntza proiektuak sustatzen dituen Kanada-ko I*EARN erakundearen babesean.

Nazioarteko erakunde batek baino gehiagok eskaintzen ditu 18 urtez azpiko haurrak gerrarako erabiltzeaz dauden datuak eta analisiak. Baina Child Soldiers proiektuaren ekarpen zirrargarriena gazte eta gaztetxoek lekukotasunak dira. Horietako batzuek ezagutzen duten arazo batez idazten dute gune horretan. Beraiek haur soldaduen eskutik nozitu duten bortxaz ari dira beste batzuek. Eta zenbait idatzi, hamar urte-

tatik (eta baita gazteagotik ere) gudari moduan ibili direnek beren esperientziez idatzitakoak dira.

“NIRE BIZITZA HAUR SOLDADU MODUAN”. Hala du izenburua Ulric Quee izeneko mutikoaren idatzi laburrak. Bederatzi urte zituen gerrillariak bere herrixka eraso eta oihanera korrika ihesi ateratzen zenean. Han aita eta ama galdu eta noraez zebilela, erreka batean ura edaten ari zenean harrapatu zuten. *“Batek ‘zertan ari zara mutikoa, espioi bat zara eta hil egingo zaitugu’ esan zuen. ‘Zatoz gurekin edo hil egingo zaitugu’, esan zuen eta nik ‘Nahi dut guztia egingo dut’, arrapostu egin nion”.*

Egun horretan bihurtu zen Ulric haur soldadu: *“Kokaina injektatu zidaten eta AK47 fusil bat eman. Frontera joan eta jendea hil eta kolpatzen eta gauza txar horiek guztiak egiten hasi nintzen. Ez nintzen egiten nuenaren jabe, drogaz beteta nengoen-eta. Zortzi hilabeteren buruan kapitain egin nintzen eta nire talde propioa kontrolatzen nuen. Oso gogorra egin nintzen eta etsaiak hiltzea besterik ez nuen pentsatzen. Orduan agindu ziguten hiria erasotzea, eta ni gustura nengoen, han diru asko, etxe ederrak eta nahi genuen guztia zegoela genekielako. Hirian sartu eta bataila oso latza izan zen, baina nik ez nuen atxiki eta gobernuko soldaduek harra-patu ninduten”.*

Beste mutiko batek, 10 urterekin idazten duen Mohamed Sidibayk, gerran bost urterekin hasi zela kontatzen du. Bost urte! Zirrara sortzen du gerraz hitz egiteko erabiltzen duen tonuak: bere lehen komandante Ramboren aipamenak, Freetown erasotzeko erabili zituzten taktikak, gobernuko indarrekin eta hauei laguntzera Nigeriatik joandako tropekin izandako borroka, bake prozesuaren ondorengo errendizioa... Seme-alaba gazte-

■ Haur soldadua zaurituta dago, eta atzean herrixka ageri da sutan.

txoak dituen irakurle mendebaldarrak une batean duda ere egingo du egiazko lekukotasunekin ari ote den. Baina tamalez, literatura gutxi erantsi diote egileek. Gaur erakunde humanitarioen babesean bergizarteratzen eta ikasketetan ari diren haur eta gaztetxoek marrazkiek osatzen dute koadro gogorra.

GERRILLARI EDO AUTODEFENTSAKO EHIZTARI. Erakunde humanitarioek uste dute mundu osoan 300.000 haur erabiltzen dela gerrarako, bai gerrilleroen taldeetan edo baita

gobernuen milizietan. Sierra Leonan 1992 eta 1996 artean -Gobernuko indarren eta RUF (Revolutionary United Front) taldearen arteko borroka urte gogorrenetan- 4.500 haur erabili zituzten batzuek eta besteek.

1997an gerrilla desmobilizatu zenean, bergizarteratze planetan sartu ziren 1.000 gudarrietatik %60a haurrak ziren. 1999ko urtarilean gerrillak Freetown eraso zuten, informe askoren arabera gudarrietako gehienak 14 urtez azpikoak ziren, asko gainera 10 urtetara ere iristen ez zirenak.

Ordainetan, gobernuaren aldeko tropek ere gaztetxoak erabili dituzte, askotan kontraintsurgentzia eta autodefentsa taldeetan. Nazio Batuetako funtzionario bat kontuak eskatzera joanda, autodefentsako milizien buruzagi Zan-galaywah-k garbi aitortu omen zion: *“Gaztetxo horiek oso ausartak dira fronteetan. Eta beste soldaduek baino hobeki betetzen dituzte diziplina arauak; alegia, ez sexu, ez droga eta ez lapurretariak gerran”.* Hobeto obeditzen dute, eta gainera, janariz bezala diru beharrez askoz merkeagoak dira. Dena da irabaziaz buruzagientzako gaztetxoak hiltzaile bihurtuta.

Gobernuak gerrillariei aurre egiteko taldeak osatzerakoan oihanean bizi diren tribu batzuetako ohitura zaharrak erabili ditu. Sierra Leonan, adibidez, Kamajor, Kapra, Donso eta Tamaboro taldeetan 8 urteko mutikoek inimiziazko erritu eta probak gauditu behar izaten dituzte, beren gizarteetan integratzeko. Eta historiaurreko ohitura hori pittin bat “ukitu” baino ez dute egin, gobernuak fusil eta granada jaurtitzaile modernoak eskaini dizkienean.

Eta behin borrokan sartuta, nola ateratzen dira haurrak gerraren zirkulu odoltsutik, bakea sinatu ondoren ere? Kamajor mutiko horietako batzuek honakoa deklaratu diete nazioarteko funtzionarioei: *“Errebeldeak hiltzen dituen 14 urteko mutila naiz. Eta ez dut nahi desmobiliza nazaten, errebeldeek ongi ezagutzen nautelako: haiek ongi dakite gupida gabe hiltzen ditudala”* ●

◆ PELLO ZUBIRIA

http://www.argia.com/nethurbil/helbidean_gai_honi_buruzko_informazio_gehiago_eta_Interneteko_loturak.

■ Ishmeal honek 18 urte ditu eta bere haurtzaroan gerraren basakeria guztiak ezagutu ditu.

P E N T S I O E N E R R E F O R M A

Urte hasieratik ari dira aplikatzen erretiro sistema mailakatu malgu berria, erretiro aurreratuaaren araudi berria eta aurretiko erretiro abusuzkoak zapuzteko beste hainbat neurri. Guztiak ere, egun lanean dabilen pertsona orok jakin beharrekoak.

ASPALDI ESAN ZITZAIGUN, GERO ETA DIRU GUTXIAGO ERRETIORAKO

■ 65 urtetik aurrera ere lan egiteko aukera eskaintzen du Lege dekretuak. Horrela, 65 urte bete ondoren lanean segitu eta kotizazioko 35 urte osatuz gero, oinarri erregulatzailen %100eko gailurra gainditu ahal izango da.

Espainiako Gobernuak indarrean jarri du, 2002ko urtarrilaren 1az geroztikoan eragina duela, abenduaren 27ko 16/2001 Lege dekretua, besteak beste, erretiro sistema mailakatu malgu berria eta aurretiko erretiroaren beste araudi bat ezartzen dituen. Oraingo arau hau, zeini globalki kaltegarri irizten baitiogu, izan daiteke onuragarri langile kolektibo txiki batzuentzat, hala nola, enpresen egoeren ondorioz 60 urte inguruan langabe gelditu eta berriro lanpostua nekez lor dezaketenentzat eta 52 urtetik gorako langabealdi luzeko langileentzat, behin 61 urtera

iritsi eta gero. Bestalde, aurretiko erretiro abusuzkoak arbuizatzeko neurriak ere ageri dira Lege dekretu horren letran.

Espainiako Gobernuaren Lege dekretuak Pentsioen gaineko Akordioa jasotzen du. Jakina denez, gazteen enplegu beharrak-eta alde batera utzita, pentsioen gastua murriztea beste helbururik ez duen politikaren barruan, erretiroko adina atzeratzea du xede abeniko horrek.

Lan munduaren eremu honetan ere, argi geratzen da Euskal Herria ez dela nazio burujabea, zeren Espainiako Gobernuak eta Frantziako Gobernuak soilik eman ditzakete horrelako eta

antzeko dekretuak. Euskal Herriko langileen eta enpresen diru ekarpenen bidez ere finantzatzen dira pentsioak, erretiroak eta aurretiko erretiroak, baina Madrilera edo Parisek gestionatzen dituzte diru sarrerak, baita Gizarte Segurantzak administratzen ere.

ERRETIRO MAILAKATUA ETA AURRERATUA. Espainiako Gobernuak ezarritako arau berrien arabera, aldatu egin da erretiroaren erregulazioa, lanaldi partziala eta erretiroko pentsioa konpatible egiteko. Hala, lanaldia murrizten denaren proportzio inbertsoan

■ Neurriak ez dira diruditen bezain progresistak

Espainiako Gobernuak CEOE konfederazioarekin eta CCOO sindikatuarekin hitzartu zuen pentsioen gaineko araudi berria, erreportajeaz azaldu ditugunak bezalako aldaketak ezarri dituen erreforma. Gainerako sindikatuek, dela UGTk, dela ELA eta LAB sindikatu abertzaleek, ez dute partetik erreforman, zeren negoziazioa mahaitik kanpo gelditu baitziren. Edukia jakin zenean, sindikatu izenpetzaileak ez beste guztiek kritikatu zuten gogor eta jo zuten txarrerako erreforma, uste baitzuten bere osoan hartuta langileen interesak kaltetzen zituela, nahiz eta aitortu kolektibo txiki batzuentzat onetik ere zerbait bazuela.

Adibide gisa, ekar dezagun hona Mikel Noval ELAko azterlanen arduradunak Euskal Herrian gehiengo duen sindikatuaren izenean egin zuen ebaluazioa. Ordezkaririk horrek honela zioen orduan: "Erabat egiaztatzen du Alderdi Popularraren eskubide laboralak eta sozialak graduz gradu listuz joateko estrategia". Mikel Novalen iritziz, zakarkeriak eta kolpe gogorak saihestea da kontua, dena delako erreforma ez izatea bat-batean guztiz txarrerakoa, langileen nahiei eta eskubideei egiten zaizkien atximurkadek "ez dezatela eragin haserre sozial nabarmena sorrarazteko moduko zirrarak". Arduradun horrek uste du, "Ongizateko estatuaren elementu funtsezkoak suntsitzeko prozesu motel, baina gupidagabekoa dagoela abian eta epe ertainean langileek larrutik paga deza-ketela txikitze hori".

Novalen aburuz, "gazteen enplegua erasotzen du argi eta garbi erreformak", erretiratzeko adina atzeratzea sustatzen baitu. Horretarako, honako haxe da amua: segitu lanean 65

urtetik aurrera, pentsio handiagoa kobratzeko itxaropen osoan. Gobernuak -dio Novalek- gehiago kezkatzen du aurrekontu publikoetatik pentsioen karga arintzeak langabe dauden %13,6 pertsonen existentziak baino, zein hiru laurdenetan doakoak baitira estatuaren fiskoarentzat".

Kritikatu egiten ditu, halaber, 1967ko urtarrilaren 1az geroztik afiliatu ziren langileentzat paktatu diren erretiro aurreratuak. Bere iritziz, 1967a baino lehen kotizatzen hasi zirenei dagokiena baino "askoz okerragoa da", zeren oso zehatzak baitira eskakizunak. Novalek dioenez, erretiro aurreratua ez da eskubide bezala planteatzeko, baizik eta egoera arras jakin batzuen aterabide gisa. Gainera -segitzen du- "igoz joango da pentsioa kalkulatzeko kontuan hartu beharreko urte kopurua, eta, neurri berean, murriztuz joango da jasotzeko zenbatekoa. Bestalde, enplegatzaileek Gizarte Segurantzari gutxiago ordaintzeko bidea egiten jarraitzen dute". Azkenik, honela amaitzen du atal horri dagokiona: "Hitz batean esanda, oso erreforma kaltegarria dela uste dugu".

Izenpetzaileek alarguntzako pentsioetan markatutako alde on zenbaiten aurrean, Novalek dio pentsio horien ehunekoetan egindako igoera izan dela, zurtasuneko pentsioa erdiesteko epea urtebetez luzatzearekin batera, "erreformako izarra". Zehazten hasita, ordea, adierazten du alarguntzako pentsio minimoa jasotzen ari den multzoari (multzo garrantzitsuari) erreformak ez diola ezer aldatzen benetan, zeren, egia izanik ere oinarria goratuko dela, egia delako, orobat, neurri berean murriztuko dela minimoen osagarria, eta, ondorioz, berdinberdina izango dela kobratzeko zenbatekoa ●

murrizten da pentsioa. Esate baterako, lanaldia %60 gutxituz gero (%40ko lanaldia), pentsioa %40 gutxitzen da (%60 kobratzen da).

Erretiro aurreratuen kasuan, batetik indarrean dirau orain arteko araudiak. Hau da, 60 urte bete ondoren edonork lor dezake erretiroa, baldin 1967ko 1etik aurrera Gizarte Segurantzaren kotizatu badu. Horrela, pentsioa murrizteko koefiziente bat aplikatzen da, langileari 65 urte bete arte falta zaion urte bakoitzeko. Egungo egunean, %6tik %8 artekoa da kenketa, kotizatutako urteen eta lanuztearen izaera borondatezkoaren edo bestelakoaren funtzioan.

Bestetik, ordea, bada berrikuntza bat oraingo araudian, berez ondo etorriko zaiena 1967ko urtarrilaren 1a baino lehenago kotizatu ez duten 60 urte inguruko langileei, baldin enpresan arazoak badi-tuzte edo langabe aldi luzekoak badira. Eta, honetan datza berrikuntza: nahiz eta Gizarte Segurantzaren 1967ko urtarrilaren

1az geroztik afiliatuak izan, erretiro aurreratua lortzeko modua izango dute 61 urtetik gorakoek, baldin beste eskakizun batzuk betetzen badituzte.

Hiru dira bete beharreko eskakizunak. Lehenik eta behin, enplegu eskatzaiz-

□ **Espainiako Gobernuak ezarritako arau berrien arabera, aldatu egin da erretiroa- ren erregulazioa, lanaldi partziala eta erretiroko pentsioa konpatible egiteko**

le moduan inskribaturik egon behar dute enplegu bulegoetan, gutxienez erretiro eskabidea egin baino sei hilabete lehenago. Bigarrenik, egiaztatuta egon behar dute

30 urtez behintzat kotizatu dutela Gizarte Segurantzaren. Hirugarrenik, ziurtatu behar dute lana uzteko erabakia ez dutela nahita edo beren borondatez hartu.

Horrelako erretiroetan, pentsioa murrizteko koefizienteak %6tik %8ra bitartekoa da: langileak egiaztatzen dituen kotizazio urteetan oin harturik, dagokion koefizienteak aplikatzen zaio pentsioan 65 urtera iritsi bitarteko urte bakoitzeko.

**AURRETIKO ERRETIROAK
ERREGULAZIOKO ESPEDIENTEE-
TAN.** Beste arau batzuk lehiaketazko prozeduraz kanpoko enpresek (erreka jo ez duten edo ordainkizunen suspentsioa aitortu ez duten enpresek) aurkeztutako enplegu erregulazioko espedienteekin dute ikuskizun, baldin 1967ko urtarrila-ren lehen mutualistak ez ziren 55 urteko edo gehiagoko langileei eragiten badie. Horrelako interesdunei 65 urte bete arte Gizarte Segurantzaren hitzarmen berezia

■ Espainiako Gobernuak, enpresaburuek eta CCOO sindikatuak hitzartu zuten pentsioen erreforma. Beste sindikatuak, ELA eta LAB barne, ez zuten parte hartu negoziazioan. Goian, ezkerrean, Aznar presidentea; eskuinean, berriz, CEOEko presidente José María Cuevas.

finantzatzeko kuotak pagatzeko obligazioa ezarri die Lege dekretuak.

Enpresek eta langileek ordaindu behar dute hitzarmen bereziaren kostua. Enpresek kotizatu behar dute, harik eta langilea 61 urtera iristen den arte. Adin horretatik aurrerakoa, berriz, langileek ordaindu behar dute. Orain, hileko 330 euro ingurukoa da langileek pagatu beharreko kuotaren zenbatekoa.

65 URTETIK AUERRERA ERE LAN EGITEKO AUKERA. Espainiako Gobernuaren Lege dekretu horrek, gazteen enpleguaren erasorako bada ere, baditu, izan, 65 urtetik aurrera lanean jarraitzea motibatzen neurriak. Horrela, 65 urte bete ondoren lanean segitu eta kotizazioko 35 urte osatuz gero, oinarri erregulatzaillearen %100eko gailurra gaintitu ahalko da. %2ko gehikuntza izendatu dute, 65

urtez geroztik kotizatutako urte oso bakoitzeko.

ALARGUNTZAKO PENTSIOAK.

Lege dekretuan ageri dira, halaber, alarguntzako pentsioen gaineko arauak.

□ **Kotizatzen 1967ko urtarrilaren 1az geroztik hasia izan arren, har daiteke erretiro aurreratu 61 urterekin. Baina, nolanahi ere, eskakizun batzuk bete behar dira**

Oinarri erregulatzaillearen %45etik %46ra pasatzen da, oro har, alarguntzako pentsioen zenbatekoa, eta %70era ere

iristen da familiako kargen eta sarreraren funtzioan. 2002ko urtarrilaren 1a baino lehenagoko pentsioei ere aplikatzen zaie Lege dekretu berriko ehunekoa: %46 automatikoki; gainerakoa, aldiz, interesdunaren eskariz, hala badagokio.

Beste beritasunen bat ere badakar aipatzen ari garen Lege dekretu honek. Esate baterako, orain ezkontzak ez du iraungitzen pentsioa, baldin kondizio hauek metatzen badira: pertsona heldua izatea (61 urtekoa edo gehiagokoa), elbarria izatea, alarguntzako pentsioa izatea diru iturri nagusia eta ezkontideen sarrera totalek indarrean dagoen Lanbide arteko Gutxieneko Soldataren zenbateko bikotza ez gaintitzea. Espainiako Gobernuak 2002rako ezarritakoaren arabera, hilean 442,40 eurokoa da Lanbide arteko Gutxieneko Soldata (%2ko igoera besterik ez du izan iaiztik) ●

◆ DANIEL UDALAITZ

www.kaixo.com

BIZKAIKO bertso *txapelketa*

Bizkaiko Foru
Aldundia
Kultura Saila

Diputación Foral
de Bizkaia
Departamento de Cultura

Arrosa Irrati Ekoizpenerako Zentroa 29 irratiaren ekimenaren ondorioz sortutako proiektua da. Euskara sustatu eta irrati txikien beharrei aurre egiteko abiatu da. Euskal esparru komunikatiboan, elkarlanaren bidez bere txokoa bilatu nahi du.

UHINEN BIDETIK ELKARLANEAN

ALBERTO ELOSEGI

■ Andoainen du egoitza Arrosa Ekoizpen Zentroak.

Abian da jada Arrosa Irrati Ekoizpen Zentroa. Urriak 21ean ekin zioten lehenengo magazinarekin. Oraindik baina, zabaltze prozesuan da. Hasiera batean bost bat irrati hasi dira Ekoizpen Zentroak bideratzen dituen saioak emititzen, besteak beste, magazina. Gainontzekoak, epe laburrean hasiko dira euren emisioekin, horretarako baliabideak egokitzen dituztenean. Bitartean, proiektuari nolabaiteko hasiera emateko, abenduaren 14an egingo da ekimenaren aurkezpen ofiziala, Andoaingo Martin Ugalde Kultur Parkean.

Arrosa Irrati Ekoizpenerako Zentroa sortzearen ideia 2001eko maiatzean jaio zen Barrian, Herria Mugi! ekimenaren baitan egin zen topaketa batean. Irratientzat Arrosan egin zen hurrengo topaketa batean eman zitzaion Ekoizpen Zentroa sortzea-

ren ideari garapena. Jarraian Arrosan egin ohi den Euskal Herria Zuzenean jaialdian ideari indar berezia eman zitzaion, eta hortik datorkio beraz, zentroari bere izena. Egoitza Andoaingo Martin Ugalde Kultur Parkean dago eta bertatik egiten da egunero magazina, baina irratieta-ko sare lana Miñao Parke-Teknologikotik bideratuko da, bertan baitago zerbitzaria.

Guztira 29 irrati aritu dira Arrosako proiektuan

lanean. Izaera desberdinetako irratiak: irrati libreak, tokian tokikoak, interes desberdinetakoak... Gehienak ere nahiko irrati txikiak dira eta batez ere hauek zituzten beharrei erantzunez sortu da ekimena. Beharrei dagokienez, oso baliabide urriak dituzte irrati txiki hauek. Eta hori dela medio, programazioko parrillak osatzeko nahiz Euskal Herri mailako informazioa jasatzeko zailtasunak zituzten. Irrati asko bai, baina ikuspegi orokorraren falta sumatzen zen.

HARREMANETAN SAKONDU.

Arrosa Irrati Ekoizpen Zentroaren xedea, beraz, Euskal Herriko irratiaren arteko harremanak sakondu eta haien arteko elkarlana bultzatzea da. Beraren bidez Euskal Herriko komunikazioaren kohe- sioa bultzatu nahi da, giza baliabideak eta

materialak trukatzuz. Hori dela eta, zentroaren funtzio nagusia Euskal Herriko komunikazioaren inguruan gogoeta eragitea izango da. Hori lortzeko eginkizun nagusia berriz, Euskal Herriko euskal komunikazio esparrua sendotzea izango da, maila lokal eta ertaineko irratiaren elkarlanerako tresnak eskainiz.

Egoera honen aurrean Ekoizpen Zentroaren bidez hutsune hauei irtenbidea eman nahi diete. Zentroaren eskaintza nagusia irratiaren artean irratsaioen trukaketa egiteko aukera ematea izango da. Horretarako Ekoizpen Zentroak hiru eginkizun bideratuko ditu; emisio komunak, eguneroko magazina eta programen bankua. Hiru langile arduratuko dira ekoizpen zentroaren eginkizunak burutzeaz; Miñao Parke Teknologikotik

■ Fitxa teknikoa

Irrati kopurua: 29.
Frekuentzi kopurua: 54.
Eremua: 7 probintziak.
Internet bidez entzuteko hel- bidea: www.irratia.com
Entzuleria: 193.000.
Entzuleria potentziala: 205.000-235.000.

egingo du lan teknikariak, bertan baitago zerbitzaria. Koordinatzailea eta kazetaria berriz, Andoaingo Martin Ugalde Kultur parkean arituko dira.

Emisio komunei dagokienez, azken urteetan egin dira emisio bateratu batzuk. Lehenengo saiakera azken AEK Korrikaren amaiera ekitaldian egin zen, horretarako 40 bat irrati batu ziren uhin bidezko emisioan. Ordutik, ikastolen festa batzuetan, Bertsolari Txapelketa Nagusian eta Sanferminak moduko ekitaldietan batu dira irratiok. Emisio komun hauetan irra-

Euskara sailaren babeslea:

*"Lan eta bizi euskaraz
 eta... hortara goaz!"*

Emun
koop. e.

Lana euskalduntzeko
Kooperatiba

Uriburu 9 behe - 20500 Arrasate (Gipuzkoa) - e-maila: emun@emun.com - Tel. 943 71 18 47

ti guztiak bat balira bezala emititzen dute. Hurrengo erronka Durangoko Euskal Liburu eta Disko Azokan izango da, abenduaren 6an bertatik emitituko baitute magazina.

Magazina Zentroak egunero ekoizten duen ordu beteko irratsaioa da. Euskal Herriko ikuspegia du, beraz, Euskal Herrian egiten den irratigintzaren eta errealtate soziokulturalaren ispilua da. Edukiari dagokionez hiru atal nagusi ditu magazinak: efemerideen atala, eguneroko gaurkotasunezko gaia eta azkenik, agenda. Tartean, egunero kolaboratzaile desberdinen parte hartzea izango da, gai desberdinen inguruan hausnarketak egiteko. Magazina Zentroak ekoizten du, baina irati bakoitzak bere programazioan egokien datorkion tartean sartu ahal izango du.

TRUKEAN. Programen bankua Ekoizpen Zentroko bazkide diren irratien artean trukaketa zuzenak egiteko tresna da. Horri esker, irratien artean irratsaioak, elkarrizketak, korte laburrak, berriak eta beste hainbat audio ekoizpen elkar-trukatu ahal izango dituzte, eta irati bakoitzaren programazioa aberastu. Horretarako, irati bakoitzak berak ekoizten dituen saioetatik interesgarri izan daitezkeenak jarriko ditu Zentroaren zerbitzura, ondoren gainontzekoentzat eskuragai izan daitezkeen. Irratien esfortzuari errentagarritasuna ateratzeko sortu dute programen bankua, irratiek zuzenean egingo baitute trukea.

Hala ere, baldintza batzuk bete behar dituzte bankuan jartzen diren saioek: euskaraz izan beharko dute, kalitatezkoak eta Euskal Herri osoan entzungarriak. Programen bankua sortzeko, zerbitzaria osatzen ari dira momentu honetan, baina urtarila hasierarako guztia prest edukitzea espero dute.

Emisio komuna, magazina eta programen bankuaz gain, beste atal batekin hasiteko asmoa ere badute. Oraindik ezer zehaztuta eta hitzartuta ez badago ere, hainbat gizarte eragilek egingo lituzketen saioak emititzeko aukera aztertzen ari dira.

Arrosatik ekoiztuko den guztia euskara hutsean izango da. Proiektuan sartu diren iratiak, besteak beste, irratigintzan euskara sustatzeko helburua baitute. Ondorioz, ekimenak dakarren elkar trukeari esker, zenbait irratietako programazioa euskalduntzea lortuko da.

◆ AITZIBER SALABERRIA

Arturoren kaiera

ARARTEKOAREN ESANAK

Iruñeko herritarrek euskaraz hartatuak izateko eskubidea dutela adierazi du Maria Jesus Aranda Nafarroako arartekoak eta udal ordenantzetan agertzen diren hizkuntza zerbitzuak egokitzeko beharrezko neurriak hartzeko gomendioa egin du.

Gai honi buruz arartekoak eginiko lehen gomendioa da hau.

KONSTITUZIOA ALDATZEKO ESKAERA

Azaroaren 21ean, ukatu egin zuten Frantziako diputatuek britainiar, korsikar eta euskal diputatuek Konstituzioko lehen artikulua aldatzeko egindako emendakina. Hizkuntza gutxituen ezagutza ofiziala zuen helburu emendakinak. Euskal Konfederazioaren barneko elkarteek (Seaska, AEK eta Euskal Irratiak) bigarren artikulua aldatzearen alde agertzeko eskatu diete diputatuei; izan ere, Frantziako hizkuntza frantsesa dela dio artikulua eta horren interpretazioak hizkuntza gutxituen aurka erabiltzen direla diote elkarteek.

HIZKUNTZ ESKUBIDEAK ERRESPETATZEA XEDE

Euskararen ofizialtasuna eta hizkuntz normalizazioa helburu, dinamika iraunkorra jarriko du abian Kontseiluak. Gizarteko sektore guztietara zabaldu nahi du dinamika. Hasieran administrazioetan, kultura gintzan eta kirolean arituko dira. OEErekin bat topaketak egingo ditu pediatria eta larrialdi zerbitzuetako hizkuntz eskubideen egoera aztertzeko. Kirolariek sinatzeko manifestu bat prestatu du eta datorren urteko martxoan, hizkuntz eskubideei buruzko jardunaldiak antolatzeko asmoa du.

ARGAZKI PRESS

FARMAZIA ETA DROGA HIZTEGIAK

Bi hiztegi berri dira kalean: drogei buruzkoa bata (www.drogomedia.com helbidean ere jarri dute) eta farmaziari buruzkoa bestea. Biak ere euskara-gaztelania hiztegiak dira. Lehena Droga Gaietarako Zuzendaritzak eta Drogomendekotasunei buruzko Dokumentazio Zentroak plazaratu du eta Farmazialari Euskaldunen Elkartek (Feuse) bigarrena.

U r r e a

■ "Euskalingua" aldizkari elektronikoa sortu du Mendebalde Kultura Alkartea. Urtean birritan aterako da eta euskarari buruzko eduki akademikoak bilduko ditu. Euskararen gainean egiten diren ikerketak zabaltzea eta eztabaida akademikoak erraztea du helburu aldizkariak.

■ Gabonak gertu daude eta hori dela eta, iragarkiz gainezka daude gure postontziak. Erdara nagusi da eskuorri eta iragarkietan. Horren adibide da Super BM supermekatuak banatu duen iragarki eskuorria. Goiburuak daude soilik euskaraz, beste guztia gaztelaniaz dago.

I k a t z a

■ Ezkerrean, 1984ko UEUn Bertsolaritza Saileko ikasleak. Eskuinean Luis Mari Bandres irakasle lanetan.

EUSKAL CAMPUSA ERAIKITZEN

Udako Euskal Unibertsitateak hil honen 14an II. Kongresua egingo du. Kongresua heldu dela-eta, Euskal Unibertsitate propioaren bultzatzaileen aldetik badirudi estrategia sendo bat finkatzeko ordua iritsi dela. Kongresuan, UEUK zein toki hartu behar duen aztertuko da. UEUK sortu zenean garbi utzi zuen euskaraz arituko zen eta euskal lurralde guztiak hartuko zituen unibertsitatea izan nahi zuela. Helburua ez da lortu.

Erreportaje honetan UEUK sortu zenetik izan duen bilakaera azaltzen saiatu gara Mikel Aizpuru historialari eta UEUko zuzendari ohiaren eskutik. UEUren bideari beste batzuek ere heldu diete eta horien berri ere hemen jaso dugu, baita Anjeles Iztueta Hezkuntza sailburuaren eta Fito Rodriguez Uniekimeneko kidearen iritzia ere.

Testuak: Pilar Iparragirre/Mikel Asurmendi

Francok hil ondoren, 1976an UEUK ateratu zuen manifestuan, garbi azaltzen zituen bere helburuak: euskaraz arituko zen unibertsitatea lortzea, euskal lurralde guztiak bildu beharko zituen, herritarra izan beharko zuena eta bere jakintza jende guztiari zabalduko ziona. Hogeita sei urte beranduago, helburu hori ez da bete, baina UEUK bestelako errealitate bati egin behar dio aurre -orduan ez baitzen inolako unibertsitate publikorik-. UEUren sorrera eta bilakaera jaso nahian, Mikel Aizpuru historialariarengana jo dugu, zenbait urtez UEUko zuzendari izateaz gain, erakundearen historia idazten ari baita.

EUSKAL UNIBERTSITATEAREN NAHIA. XIX. mendera arte, Euskal Herrian bi unibertsitate zeuden, Oñak

etiko eta Iratxekoa, biak Elizaren menpe. Garai horretan Espainiak Elizaren menpe zeuden unibertsitate guztiak itxi zituen, eta unibertsitate publiko sarea osatzen hasi. Banaketan, unibertsitaterik gabe gelditu zen Euskal Herria zoritxarrez, Valladolid edota Zaragozaren menpe.

Harrezkero egon dira Euskal Herrira edo probintziaren batera unibertsitatea ekartzeko eskaerak. XX. mendean areagotu ziren eskakizunak, -Eusko Ikaskuntzatik Julian Elortza presidenteak erregearen aurrean egin zuen eskakizuna, euskaraz gainera-. II. Errepublikan askoz ere gehiago eskatu zen unibertsitate hori, eta jada 36ko gerra hasia zenean, Euzko Jaurlaritzak sortu zuen Medikuntza fakultatea martxan jarritz. "Sei hilabete eskas iraun zituen unibertsitate horrek, baina hartan bazegoen Euskara Teknikoa izeneko irakasgai bat, medikuek euskara

jakin behar zutela-eta. Joseba Zinkunegi -Donostiako Optika Zinkunegikoa- izan zen horko irakaslea", adierazi digu Mikel Aizpuruk.

Gerra ostean, Francoren gobernuak Vatikanorekin izenpetutako Konkordatuaren ondorioz, Deustuko Unibertsitatea ofiziala bilakatu zen, eta 1955ean, Nafarroako Unibertsitatea sortu zuten. Pixkanaka, fakultate publikoak hasi ziren sortzen, batez ere Bilbon: Sarrikoko Ekonomia Eskola, hasteko, Zientzia eta Medikuntza fakultateak 68 inguruan, eta jada hor sortu zen Bilboko Unibertsitatea.

Gipuzkoan ere baziren unibertsitate eskakizunak eta lehenengo Zuzenbide eta Petrokimika fakultateak sortu ziren, eta gero Informatika fakultatea. "Baina Valladoliden menpe, eta nahiko isolatuak", azpimarratzen du Mikel Aizpuruk.

1970 ingurutik aurrera, bi eskakizun

■ Ezkerrean, Iruñeko Larraona egoitzan atsedena hartzen. Eskuinean, Miren Garmendia 1978ko UEUn.

mota bereizten ditu historialari honek: "Bata, Euskal Herriak unibertsitate bat behar zuela zioena, eta bestea, Euskal Herriko unibertsitatean euskarak tokia izan behar zuela, eta ez bakarrik ikerketa gai gisa, baita mintzagai bezala. Hor kokatzen da UEUren sorrera".

UDAKO EUSKAL UNIBERTSITATEA. UEU Iparraldean sortu zen, 1973an. Aurretik ere egiten ziren Baionako Euskal Asteak, Hegoaldeko jende dezente bereganatzen zutenak, garai hartan Hegoaldean oso zaila zelako antzeko ezer egitea. Katalunian ere bazen Unibersitat d'Estiu delakoa, oraindik bizirik dagoena, eta berotasun horretan hementengo zenbaitek pentsatu omen zuten: "Katalanek eta okzitaniarrek egiten badute, guk zergatik ez?".

Donibane Lohizunen egin zen lehengo UEUk Manex Goienetxe izan zuen zuzendari, eta han bildu ziren Mitxelena, Barandiaran, Villasante, eta

Haritschelhar edota Txillardegi, Kintana, Xabier Mendiguren eta Andu Lertxundi. Eta horrez gain, UEU hori euskara batua- ren inguruko jendearen biltokia izan omen zen. "Baina bada hor beste kontu bat oraindik erabat aztertu gabe dagoena -dio Mikel Aizpuruk-: 1973 urtea da, nolabait, ETA V. eta ETA VI. banatu ziren garaia. Oraindik ez dut garbi horrek eraginik izan zuen ala ez, baina, nolanahi ere, ETA VI.ak askoz ere jende gehiago zuen barruan ETA V.ak baino, baina inguru abertzaleetan gutxiago ziren, eta gainera ETA VI. 'espainolista- tzat' jotzen zen, beharbada ez 73an, baina bai 76an. Urte horretan Baionan ETA VI.koak ia-ia egurtu zituzten 'espai- nolistak' zirelako... Eta orduan uste dut UEU ere prozesu horretan ulertu behar dela. Alegia, nahiz ez espreski, EAJ- PNVk adierazten zuen mundu zaharrari, batetik, baina baita ETA VI.ak adieraz zezakeen espainolismoari aurre egiteko euskararen inguruan zebilen jendea

bildu zen. Eta hori bide desberdinetatik, zeren UEUn marxismoaren inguruko ikastaroek pisu handia izan zuten".

DENEK DENETIK IKASIZ. Donibane Lohizuneko lehen UEU hark izan zuen beste berezitasun bat ere: hartara inguratzen zenak, zela Linguistika, zela Matematika, zela Historia, denetik ikas- ten zuen, ikasle guztiak hitzaldi guztietara joaten zirelako. Arratsaldetan, hizkun- tza lantzeko mintegiak zeuden. "Batez ere zientzietako jendea nabarmendu zen. Orduan sortu zen Elhuyar taldea, Leioa- ko Zientzia fakultatean Euskal Kultur Mintegia..."

UEU bi urtez egin zen Donibane Lohizunen, eta beste bi urtez Uztaritzen. Jakina, ikastaroetatik kanpo mahai-ingur- ruak, alderdi politikoen aurkezpenak, bilerak, jaialdiak... izaten ziren. Eta 1976an gau-pasa moduan egin zen makrojaialdian, goizeko 4:00rak aldera Oskorri atera zenean, txistuak eta hortik

■ Ezkerrean, 1980an eskolak ematen eta eskuinean Glotodidaktikako klasean.

harantzago zihoazenak ere gertatu omen ziren.

Urte gorabeheratsua, 76koa. Orduan proposatu zitzaion aurreneko urte haietan UEUren babes ofiziala zen Euskaltzaindiari UEU Hegoaldera ekartzea. Eta Iparraldeko jendea haserretu egin omen zen, eta baita Hegoaldekoren bat ere, baina hala ere Hegoaldera ekarri zuten.

UEU IRUÑEAN. Iruñeko lehenengo urteetan lortuko zuten geroztik UEUren eredua izan dena: hasierako diziplinartekotasuna alboratzea, geroz eta gehiago jakintza arloaren arabera sailak antolatuz.

Jende kopurua ere nabarmen aldatu zitzaion UEUri. Lehenengo urtean 80 lagun inguru bildu zituen; bigarrenagoan, 150; eta hirugarren eta laugarrenean 300dik gora. Iruñara etorri zenean (orain Iruñean eta Biarritzen egiten dira ikastaroak), lehenengo urtean 500dik gora izan zituen. "Baina hor tranpa dago, B tituluaren azterketa prestatzeko ikastaro bat antolatu zelako. 500 horietatik 100 behintzat azterketa hura prestatzera joan ziren". Gauza da; ondorengo urteetan jaitsi egin zela kopurua, 90-95ean berriro 500 ingurura iritsi, 97-98an 1.000 ingurura igo eta geroztik 700 inguru parte hartzaile ditu.

ZER EGIN? Unibertsitate euskaldunik ez da oraindik lortu, eta beraz, UEUren oinarritzko helburua ere ez. Kontua aspalditik dator. 77-78an Madrilek Araba, Bizkaia eta Gipuzkoarako Euskal Barruti bat sortuko zela erabaki zuen,

Nafarroa Zaragozaren menpe utziz. "Hor hasten dira gauzak dislokatzen: gure helburuak ez dira bete, baina zer egingo dugu? Nire ustez, inertiari esker mantentzen da UEU. 97 urtea eztabaida handiko urtea izan zen euskal gizartearen, unibertsitatearen inguruko kanpainetan, eta baita UEU bertan ere, baina gero, urtean zeharreko bilerak egiten zirenean, baze goen ahalegin bat Kongresu bat egiteko, baina ez zen deus gertatu. 1998ko UEU egin zen eta kito".

Baina urteak daramatza UEUK zer egin behar duen bere partaideen artean galdetuz. Bide bat desagertzea da: ez du indarrik euskal unibertsitatea sortzeko, beraz ez du logikarik jarraitzea. Desagertu nola, ordea? Bada, EHUn integratuz, adibidez. Donostiako Udako Ikastaroak sortzen direnean, UEU ikastaro horien euskal adarra izatea proposatzen duenik ere ba omen da. "Baina, horrek esan nahi du besteak erdaraz egingo direla onartzea, eta UEUK, nahiz eta noizean behin birplanteatu, beti izan du garbi bere ikastaroak euskara hutsez izango direla", dio Mikel Aizpuruk. Eztabaida horiek, batzuetan nahiko sutsuak izan omen dira. Dena dela, UEUKoek erreferentzia bat izaten jarraitzea erabaki zuten.

Nolanahi ere, UEUren zenbait bultzatzaile beste unibertsitateetan ari da lanean, EHUn, kasu. Eta EHU elebiduna da: "Halako 'eskizofrenia' bat izan da. Guk unibertsitate euskaldun bat izan nahi dugu, baina unibertsitate elebidun batean egiten dugu lan. Eta are gehiago, gu izan gara unibertsitate hori elebidun-

Kongresua

U Eren bigarren kongresua abenduaren 14an egingo dute, Bilboko Euskalduna Jauregian. Hiru atal izango ditu.

✓ Gaurko egoeraz arituko dira, Euskal Herrian dagoen unibertsitate sarearen azterketa eginez: ikasle kopurua, irakaskuntza mota...

✓ Ondoren, UEUren tokia erreallitate horretan zein izan behar duen aztertuko dute eta euskal unibertsitatearen kontzeptu berri bat proposamen gisa izango du.

✓ Antolaketari dagokionez, garai bateko antolaketak zenbaiteraino balio duen erreallitate berri honentzako eta zer aldaketa egin beharko lirartekeen hausnartuko dute ●

du dugunok, zeren EHU elebiduna izan behar zuela esaten zutenak erdaraz egiten zuten gehienbat!".

Baina UEUren abantaila nabarmene-na oso jende ezberdina bereganatzea da, unibertsitateetan dabilen jendeaz gain, unibertsitateetatik kanpo dagoena ere biltzen baitu. "Hori izan da gure aberastasuna. Eta Oskorriren kontu hura gertatu, eta hurrengo egunean atera zuen UEUK agiri bat gertatutakoa gaitzetsiz. Eta beste istiluetan ere irmo agertu zen beti UEUKo zuzendaritza -adibidez EMK UEUn bere burua aurkezten saiatu, eta batzuek hori nahi ez zutenean-. Esan zuen: nahi badute aurkeztu, euskaraz egin dezatela eta klasetik kanpo; baina hona edonor etor daiteke, euskaldun baldin bada".

ETORKIZUNARI BEGIRA. UEUren lehen kongresua 1995ean egin zen eta UEU euskara eta unibertsitatea uztartzea bere egiteko duen kultur elkartea dela erabaki zuten. Euskal unibertsitatea sortzen lagun dezakeela, baina bakarrean ez dela gai hura sortzeko. Eta hala ere, egiten duen lanaren bitartez, badela gai beste batzuk euskalduntzeko eta aldarrikapen hori bizirik mantentzeko. Kongresu hura egin zenetik, orain Xabier Isasi buru duen UEU sendotu egin omen da -ia 1.000 bazkide ditu-eta erakunde publikoen aldetik onespén handiagoa lortu du ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

■ Xabier Isasi UEUKo zuzendaria uda honetako ikastaroak aurkezten.

2002ko abendua

KOLDO MITXELENA Kulturunea

Erakusketak

Pons Artxiboa

Erakustaretoa

Jose Mari Zabala

"Ehiztari handiak dira begiak"

Ganbara

Sigfrido Koch (1936-1992)

Modulo interaktiboa

Ataria

Jardunaldiak

**Euskal labirintoan barna 2.
Iberiar pentsaeratik**

Lekua : Areto Nagusia (KMK) 19:00

Una nueva articulación política del Estado Español
Xacobe Bastida, Oviedoko Unibertsitateko Zuzenbide irakaslea
Aurkezlea: Xosé Estévez Rodríguez

Catalunya: soberanía compartida e integración europea
Pere Esteve, eurodiputatu ohia eta Trias Fargas Fundazioaren lehendakari ohia
Aurkezlea: Edorta Kortadi Olano

El derecho de autodeterminación y la integración europea desde la perspectiva de Gibraltar
Joe Bossano Gibraltarko lehen ministro ohia
Aurkezlea: José Luis Orella Unzué

La Constitución española y la soberanía de las nacionalidades
Javier Pérez Royo, Zuzenbide Konstituzionaleko katedraduna.
Sevillako Unibertsitatea.
Aurkezlea: Toni Strubell

Jazzaleak

Hitzaldiak eta Kontzertuak

Ondarea

Itsas marruma. Viejas imágenes fotográficas del litoral vasco. 1850-1960

Antolatzailea :
Untzi Museoa
(Gipuzkoako Foru Aldundia)

Bertan (19. zenbakia)

Zeramika herrikoia Gipuzkoan

Arteleku

arteleku

Taller AVID. Iniciación

koordinatzailea : Gabriel Corbella.
Prezioa : 30 euro.

Euskara

Euskararen Nazioarteko Eguna

Tokia: Harrera ofiziala Aldundian

12:30

Anton Abbadia saria

Tokia: Aldundiko jargi aretoa

19:00

Hire Esku! programa

Azken plazak libre dira Orioko Aterpetxean

Gazteria

Kontzertuak

Imperial Teen

Tokia : Gazteszena - Egia (Donostia)
Prezioa : 6 euro

21:00

Gaztemaniak 6. CDaren aurkezpena

Kirolak

2002ko Gipuzkoako Kirolaren omenaldia

Tokia : Kursaal Jauregia.
Kubo txikia

20:00

Euskal Unibertsitate propioa gauzatzeko sistema hitza aipatzen dute unibertsitate inguruko ekimenen bultzatzaileek. Euskarazko sistema gauzatzeko kontzeptua gehien landu dutenak UEUko edota bere hurbileko partaideak dira. Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza Sailak ere bere egitasmoaren berri eman digu.

HAMAIIKA EKIMEN SISTEMA PROPIOAREN BILA

■ UEUko II. Kongresuan estrategia argi eta zehatz bat ebaztea espero da arlo juridikoan dauden oztopoak gainditzeko.

Euskal Unibertsitate propioa hitzetik hortzera dabilen egitasmoa da. Propioak "geure" unibertsitatea esan nahi du. Gurea izatekotan euskarazkoa izan behar du, eta Euskal Herriko lurralde guztietan zabaldua izanen bada: nazionala. Zein dira egitasmo hori gauzatu ahal izateko dauden bitartekoak? Batetik, Espainiako Estatuaren legeen menpe kudeatutako unibertsitateak daude. Hegoaldeko kasuan, tokian tokiko autonomia erkidegoen bidez kudeatuak. Bestetik, nagusiki, UEU dago, baita, modu berezi batez, azken hamar urteetan lurralde historikoetako unibertsitate ezberdinetan (EHU, NUP, Deustuko Unibertsitatea, Mondragon Unibertsitatea, eta abar) sorturiko ekimenak: EIRE, Uniekimena, EHUKo Barrutiaren Aldeko Mugimendua, besteak beste. Euskal Unibertsitate propioaren asmoa zertan den agertu nahi dugu jarraian.

SORTZEN LAGUNTZETIK SORTZERA. UEUren II. Kongresua erabaki gune estrategiko bat bezala iragarri da. UEUren helburu nagusietako bat Euskal Unibertsitate propioa sortzen laguntzea izan bada orain arte, uneon sortzeko une aproposa iritsi dela antzematen da bere kideen artean. Estrategia sendo bat finkatzeko ordua iritsi dela dirudi. UEUko II. Kongresuan estrategia argi eta zehatz bat

□ UEUko inguruan Euskal Unibertsitate propioa eratzeke estrategia sendo bat finkatzeko ordua iritsi da

ebaztea espero da arlo juridikoan dauden oztopoak gainditzeko. Izan ere, Euskal Unibertsitate propioa gauzatzeko bidean helburu bakarra izanik ere, bide asko eta ezberdinak urratu daitezke.

UEUren II. Kongresua mugarri gisa aurkeztu da. UEUekin batera, edo bere

inguruan, EIRE, Euskal Adarra, Euskal Herriko Unibertsitate Barrutiaren aldeko ekimenen bultzatzaileek dihardute. Barrutia aipatzean, 1977an Nafarroan eta EAEn finkatu ziren unibertsitate barrutien eske-mak gogoan hartu behar dira; barruti bereziak. Barrutia kontzeptuak esanahi berezia du Euskal Unibertsitate propioa gauzatzeko bidean. Hasieran, Hegoaldeko bi barrutia eta geroago Iparraldeko unibertsitate barrutia bilduko lituzkeen Barruti bakarra sortzeko lanean dihardute ekimen hauek, Euskal Herri osoaren-tzako Barruti bakarra sortzeko helburuz lurraldearen kontzeptua ardatz dutelarik.

UNIEKIMENA ETA UNIBILTZA.

Uniekimena unibertsitateen gune eta ekimen ezberdinak koordinatzeko helburuz sortu zen. PP Espainiako Gobernura iritsi zenean estatu osoko unibertsitateetarako egindako legearen erreformak hainbat

■ Anjeles Iztueta, Eusko Jaurlaritzako Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa sailburua

Euskal unibertsitate legea: gure beharrei aurre egiten, Europarantz

Gure herriak beharrezko duen ikerketa eta hezkuntza esparrua gaurkotzea eta etorkizunerako prestatzea da gure premiazko lehentasuna. Egiteko honetan argi dugu, kontsentsu bidez egin behar dugula, XXI. mendeko klabeetan eraiki behar dugula eta gure gaurko eta etorkizuneko gizarteari erantzun beharrean gaudela. Guzti hau da gure lege berriaren jomuga. Euskal Unibertsitate lege berriak, euskal proiektuetan sinesten dutenen lankidetzeta eta ekarpenak beharrezko ditu.

Eusko Legebiltzarrak 1998ko ekainean, gaur egun indarrean dagoen gure unibertsitate legea onartu zuen. Bertan planteamendu berri ausartak eta gure unibertsitaterako egoiak direnak biltzen dira. Unibertsitate plana, Unibertsitate-Irakaskuntza Publikoa Koordinatzeko Kontseilua eta Euskadiko Unibertsitate Kontseilua adibide onak dira. Gaurko lege honen bilakaera, unibertsitateen eskaera berriei erantzutea, irakasleriaren kontratu harreman mota berriak ezartzea egin gabeko egitasmo nagusiak dira oraindik ere.

Horretan Madrilgo lege berria jarri da indarrean. Bera giro ezezkor eta partaidetza gabe egin da gainera.

Guk, Hezkuntza, Unibertsitate eta Ikerketa Sailak, horren aurrean gure lege proiektu propioa egitea erabaki dugu, gure herriaren behar konkretuei aurre egiteko eta zentzu honetan gure bidea jarraituz, Europa marko gisa hartuta.

Horretarako lehendabiziko erabakia unibertsitateko hainbat partaideekin egotea izan da.

Hori zela-eta unibertsitate desberdinetako fakultate eta

JOSEBA OLALDE

zentruetako kideekin hitz egin dugu, baita sindikatu eta ikasle ordezkariekin ere.

Horrez gain eta partaidetza eta kontsultak eragin zuzena eduki dezaten eta lorratzat utzi dezaten "Delphi" sistema erabili dugu. Beronek informazio kualitatiboa jasotzen baitu eta zentzu honetan iritziak "objetibatuak" agerian uzten ditu. Demokrazia aurreratueta herrietan erabiltzen den metodologia da

hau, batez ere erabaki publikoak hartzeko (Iparreko herrietan, Kanadan eta abar). Honetan ehun eta hogeitau unibertsitarieok parte hartu dute.

Emitzak jaso eta gero gure lege proiektuaren zirriborroa egin dugu. Bertan espazio geopolitiko eta kultura eta giza inguru gisa hartu dugu Europa. Euskal Herria eta euskara hizkuntza anitzetan trebatutako gizakiekin

murgiltzen dira ere bai. Kalitatezko ikerkuntza eta hezkuntza helburu Euskal Sistema Unibertsitarioaren eraikuntza eta sendotasuna agertzen da nagusi, ebaluazio eta akreditaziorako gure agentzia propioa tresna garrantzitsu bihurtzen. Irakasleriak behar du baita ere unibertsitatearekiko beste lan harremanik aukera bezala, kontratu laboralak eta bertan bide ausartek konpondu ahal dute aukera behar hori.

Azken finean gure legeak gure beharrei aurre egiteko eginda egon

behar du. Gure ikuspuntutik eta eraginkortasunetik, ez du nahi testimonio hutsa izatea, indarrean jartzeko asmoa du.

Horretarako guztion laguntza eta borondate ona beharko da, batez ere eta bereziki Euskal Herriak bere tokia European izatearen alde lanean ari garenona ●

□ **"Gure legeak gure beharrei aurre egiteko eginda egon behar du, gure ikuspuntutik eta eraginkortasunetik. Ez du nahi testimonio hutsa izatea, indarrean jartzeko asmoa du"**

Gasteiz	Donostia Tolosa Bergara	Donostia	Irun	Baiona	Bilbo	Iruñea
arriaga			bertso-hop		urteixindorra	kalbador
		ramos			herriak	
	bilintx			mallin		xalem

www.megadenda.com

Zure aukera musika eta liburutun

ARGAZKI PRESS

■ Unibertsitatean diharduen ekimena da Euskal Adarra. Orain zazpi urte sortu zen, ikasle, irakasle eta langileen kolektiboak koordinatzeko.

sektoreen kontzientzia berpiztu zuen nolabait. Espainiako Parlamentuak unibertsitatea arautzeko lege berria onartu zuen, LOU deritzana. Lege hori onartu ondoren, zentralizazio prozesua areagotu eta azkartu da. Arazo asko sortu da hartara, euskarazko euskal unibertsitatea edo unibertsitate propioa sortzeko aukera zaila bazen, harrezkero, legearen aldetik behintzat, are etorkizun zailagoa aurreikusi dute euskal unibertsitate propioa gauzatzeko lanean ari direnek. Une zailetan ekimen berriak eta bateratuagoak eratu ohi dira, eta halaxe sortu zen ere Uniekimena taldea.

Halaber, ekimen hauen inguruan ere Udalbiltza unibertsitario moduko bat bultzatu nahi izan dute sektore hauek: Unibiltza. Unibertsitateko errealitatea gizar-teko errealitate soziopolitikoaren alboan doa. Une honetan, garai oparoagoak etorriko diren itxaropenez ekimen bateratu eta sendo bat lantzen ari da hainbat sektore. Unibiltza Barrutiaren planteamenduen ildoan bultzatu nahi den ekimena da, tokian tokiko unibertsitateen arazoak lantzeko eta koordinatzeko asmoz sortua. Unibertsitateetan, funtsean, arazo gehienek iturri berdinak dituzte, arazo estrukturalak. Arazo hauei aurre egiteko ikuspegi nazionala lantzeko xedea ere mamitzen ari da. Esaterako, tokian tokiko unibertsitateko hautetsiak bildu izan dituzte foro bat sortu aldera, nolabaiteko neurri batzuk adostu nahi dituzte lehenik, gero hautetsi bakoitzak bere unibertsitatean arazoak planteatu ahal izateko. Oraingoz, hala ere, Unibiltza proposa-

men eta ekimen birtual gisara ulertu beharra dago.

EUSKAL ADARRA. Unibertsitatean diharduen beste ekimen bat Euskal Adarra da. Orain zazpi urte inguru sortu zen, ikasle, irakasle eta langileen kolektiboak koordinatzeko ekimena da. Bere partaideek Suitzako Lovaineko Unibertsitatearen ereduari jarraitu nahi izan diote orain arte, hau da, euskal adarrak eta erdal adarrak ezberdinduz, Euskal Unibertsitate propioa gauzatu asmoari ekiten diote. Asier Etxenike Euskal Adarrako kidea da, honela ikusten du gaur egungo unibertsitatea: "Unibertsitate-ta-ko zuzendaritzetan euskararen aldeko adarrak indartzeko jarrerak izan arren,

ARGAZKI PRESS

■ Uniekimenaren ekitaldi publiko bat.

kanpoko aginduak eta legeak etortzen direnean haiei aurrera egiteko ahalmen edo borondate falta antzematen dugu".

BI PARADIGMAK: LINGUISTIKOA ETA NAZIONALA.

EHuko kazetaritza saileko Jose Inazio Basterretxea irakasleak -EIRE eta UEUko kidea, halaber- honela azaldu digu Euskal Unibertsitate propioa sortzeko aukera: "Euskal Unibertsitate propioa sortzerakoan bi paradigma ikusten ditut: nazionala eta linguistikoa. Biak hurbilekoak dira, baina ez dira paraleloak, ez doaz abiadurara berean, eta ez dut uste elkarrekin joateko aukera izango dutenik ere".

Unibertsitate propioa sortzeko bidean nazio paradigmak autodeterminazioaren paradigma darama bere baitan, nolabait. Lehen erronka Barruti ezberdinak biltzea litzateke lege baten bitartez, baina legerik izan ezean edo unibertsitateen arteko hitzarmen bereziak gauzatu ezean, ezinezkoa da oraingoz: "Horixe da Uniekimenak

□ **"Nazio eta hizkuntza-
ren paradigmak ez dira
zertan tren berean
eraman behar"**
**JOSE INAZIO
BASTERRETXEA**

bultzatzen duena, nazio paradigmaren edo maratilararen askatze lana burutzen ari da", zehaztu digu irakasle honek.

Hizkuntza arazoa beste modu batez ere bidera daiteke. Hizkuntza arazo hurbila da, diferentea da. Hizkuntza arazo paradigma askatuko lukeen unibertsitate sistema batek paradigma nazionalari oso irakurketa aberasgarria eman diezaioke. Basterretxeak honela ikusten du bi esparruen garapena: "Nazio eta hizkuntza arazoak edo paradigmak ez dira zertan tren berean eraman behar". Areago, bere ustez, agian, taktikoki biak bereiziak eramatea komeniko litzateke. UEUK, esaterako, euskaraz biziko litzatekeen unibertsitatea du helburu eta ekinbide. Zentzu honetan, UEUK paradigma nazionala bere gain hartu du dagoeneko, erakunde nazional gisara azaltzen baita. UEUK ere bi paradigma hauen irakurketak hurbil samar ikusten ditu, baina modu ezberdinez.

■ Fito Rodriguez, EHuko irakaslea eta Uniekimeneko kidea

Unibertsioaren legea

Espainiako gobernuak bere Unibertsitate Lege berria ezarri duenetik Hego Euskal Herriko unibertsitate guztiak espainolagoak dira. Izan ere, aipatu legeak, unibertsitate autonomia zeharo murrizteaz gain, espainiar bertsio bakarra legeztatzen du ikasketak antolatzeko eredu (irakasleria, plangintzak etab...) gehiago kontrolatuz. Kontutan izanik, Iparraldean dauden goi-mailako ikastegiak Euskal Herriatik kanpoko unibertsitateen menpekoak direla, unibertsitate arloko gabezia gure artean horren da nabarmen ezen azken garai honetan euskal sektore askotatik unibertsitate alternatiba desberdinak ikusi ditugula plazaratzen. Alde batetik, Eusko Jaurlaritzak berak kudeatzen duen esparrurako lege propioa egingo duela aspaldi agertu bazuen ere (Oliverik lehen eta Iztuetak orain) ezin esan unibertsitate sektorearekin batera ezer landu duenik, aitzitik, balizko legearen idazketa inoiz burutzekotan zoritxarreko iluntasunean burutu da, agidanek, eskurago izan dugu Kataluniako lege egitasmoa hemengo baina.

Bestalde, neroni parte naizen Uniekimena izeneko taldeak urte honen hasieran (urtarrilaren 10ean, hain justu) Euskal Herriak Euskal Unibertsitatea eduki dezan bideratzeko herri ekimen legegilea aurkeztu zuen Hegoaldeko bi Parlamentuetan eta Iparraldeko Garaipen Kontseiluan. Azken honetatik ez dugu erantzunik jaso, baina Nafarroako nahiz Euskadiko Parlamentuetako mahaiek ez zuten ez eta tramitetarako ere onartu navarristek zein autonomistek arrazoi berberak erabiliz, hau da, gure Lege Propo-

ALBERTO ELOSEGI

■ **“Eusko Legebiltzarrak unibertsitateari buruz onarturiko lege bakarrak puntuz puntu jarraitzen dio PSOEk 1983an ezarritako LRU deritzan legeari”**

plazaratu behar du. Autonomismoak arlo honetan erakutsi duen ekimen gaitasun faltak itxi ditu dagoeneko sektorean eragiteko zeuden aukera batzuk. Adibidez, Katalunian abian jarritako UOC (3/1995eko apirilaren 6ko legea) edo Pompeu Fabra (11/1990eko ekainaren 18ko legea) bezalako unibertsitateak hemen jartzeko garaia pasa da ezertxo ere sortu gabe eta orain, lege berriarekin, ezin da horrelakorik egin.

Euskal Unibertsitatea ez da goi mailako eskolak euskaraz ematea bakarrik. Unibertsitatearekin batera Ikerkuntza dugu (transferitu gabeko eskumena, alegia), kultur hedakuntza (nazioa curriculum gizarteratzeko) eta “ezagutzaren gizarterako kudeaketa” (A. Toffler 1986). Unibertsitate arloko ekimenik gabe ez genituzke gaur Finlandia, Norvegia edota Txekia nazio independenteak ezagutuko, ezta, jakina, suomiera, norvegiera batuko bi aldaerak nahiz txekiera hizkuntzak normalizaturik ezagutuko.

Euskal Herriak bere Unibertsitatearen bertsioa behar du, beraz, edo nekez izango dugu etorkizuneko euskararik eta Euskal Herririk ●

EIREren nahiz UEUren ekitaldi ezberdinetan bere ikusmoldeak auzetatu dituen irakasle honek halaxe dio bestalde: *“Hizkuntzaren paradigmari erantzun bat eman ahal izateko bide ezberdinak aurreikusten ditut. Batetik, euskaldunak dauden tokietan antolatzea, hau da, sail propioak eta ikerketa lerro propioak sortzea, curriculum propioak bultzatzea, eta bestetik, gune euskaldunak sortzea, euskaraz biziko liratekeen guneak sortzea. Hortik etor liteke geroan Campus euskaldunaren sorrera”*.

Basterretxeak oraingo unibertsitateen menpe egongo litzatekeen Campus bat sortzea ontzat ematen du lehen urrats gisara. Oraingo unibertsitateen menpe,

baina euskaraz biziko litzatekeena. Hasieran horrek hizkuntzaren paradigmari erantzun liezaioke, ez paradigma nazionalari jakina, baina hasteko moduko bide bat izan liteke. Irakasle hau ez da bide kontrajarriak bilatzearen aldekoa, bide osagarriak urratzearen aldekoa baizik. Hots, hasieran, bakoitzak bere indarrak metatuz joan beharko luke bere gustukoaren diren arloetan.

Egungo unibertsitatearen egoeraz duen iritzia eman digu azkenik: *“Maila intelektualean nolabaiteko berpizkunde bat dago euskal unibertsitate propioaren gaiari erantzunak emateko gisan. Berpizkunde hau unibertsitateko organoetatik aparte*

ikusten dut ordea, bereziki ikasle eta irakasleen artean; errektoregoetan ez dut ardura bera ikusten”.

Ikasle eta irakasleen egoera osasungarria da. UEUren II. Kongresuan Uniekimena eta EIREko kideen aldetik aurkeztuko diren txostenak pizgarriak izanen dira. Euskara oinarritzat edukiko lukeen unibertsitatea eraikitzeke konpromisoak hartzeko gogoa dago ekimen ezberdinetako partaideen aldetik. UEU akuilu lan bat burutzen ari da euskararen paradigma argitu ahal izateko eta Euskal Herri osoko gaineratik unibertsitateetan euskarazko sistema bat sortzeko ●

◆ MIKEL ASURMENDI

Imanol Urbietta

“Nik umetan bizitakoa oso gogorra da. Horregatik diot umeari errespetu izugarria”

P E R F I L A

Sehaskatik hartu du Imanolek musikarako zaletasuna, eta geroztik milaka haur lokarrarazi ditu bere sehaska kantuekin. Ikastolakumeon txikitako soinu banda osoa ere Imanol Urbietak jarri du. “Aitonaren batela”, “Bubu mesie!”, “Kote kote”, “Si re si re”... Abesti haiek gure neurrira eginda zeuden. “Kalera kalera, borrokalari kalera” kantua ere denok ezagutu arren, oso gutxi daki doinua Imanolena denik. Beti hor egon da Urbietta, baina sekula nabarmendu gabe. Anjel Lertxundik esaten duenez, “beti gogoratuko dizu zuk eman zeniona, sekula ez berak eman zizuna”. Hurrengo astean, bere ikasle eta lagunek omenaldi berezi bat eskaini nahi diote.

Testuak: Estitxu Eizagirre / Ixiar Eizagirre / Argazkiak: Alberto Elozegi

- **Jaio:** Zarautzen, 1934an.
- **Musikari eta irakaslea.**
- **Ikasketak:** 14 urterekin seminarioan sartu zen, eta 10 urte pasa zituen bertan. Ondoren, Erroman atera zuen irakasle titulua.
- **Musika:** 7 urterekin hasi zen Zarauzko bandan klarinetea jotzen. Pianoa, txistua eta gitarrari ere musika ateratzen badaki.
 - +1962an Oleskariak zortzikotean hasi zen.
 - +1963an "Naya" diskoteka sortu zuen.
 - +1970ean Zarauzko Musika eskola sortu zuen, eta 1978an Hernanikoa.
 - +Eusko Jaurilaritzaren lehen urteetan, musika heziketarako arautegia egiten jardun zuen.
 - +1984an Xirula-Mirula Musika Hezkuntzarako Saiatokia sortu zuen, eta geroztik bertan ari da lanean.
 - +Irakasleak musikarako prestatzeko ikastaroak ematen ditu. Dagoeneko, 5.000 irakasle baino gehiagori eman die ikastaroa.
- **Beste lan batzuk:** Euskadiko Kutzako zuzendari izan zen, baita Zarauzko ikastolako irakasle ere.
- **Argitalpenak:** Elkar eta Santillana argitaletxeentzat musika ikasmateriala sortzen du. Haurrentzat argitaratu dituen diskoak, berriz, ehunka dira.

Zure bizitzako esperientzia aplikatu omen duzu umeekin. Zer esperientzia eduki zenuen umetan zuk musikarekin?

Bi urte neuzkan gerra etorri zenean. Garai hartan ez zegoen irratirik ere. Plazan bizi nintzen, eta nire musika iturri plazako kioskoa nuen.

Nahiz eta gerra etorri, Zarauzko bandak jarraitu egin zuen. Zatiketa gogorak izan ziren banda barruan, nazionalistak kanpora joan ziren, eta bertakoek Nafarroatik etorritakoekin osatu zuten banda. Baina gerran ere musikak jarraitu egin zuen, beraz. Besterik ez bada, Madrildik zetozenek martxa militarrek eta pasodobleak jotzen zituzten.

10 senideetan hirugarrena nintzen. Etxean tradizio handia zegoen sehaska eraginaz kantatzeko. Mutil koskorretan ez neukan kalera joaterik, sehaskako umea lokarrarazi gabe. Sehaska kantuak izugarri gustatzen zitzaizkidan, eta konaturatu nintzen erritmoa ondo zaindu behar dela, alegia, alferrik zela kalera joateko irrikagatik sehaska azkar eragitea. Modu horretan umeak ez baitzuen lorik hartzen. Amari begira ikasi nuen hark nola kantatzen zuen, goxo, geldi, sehaskaren erritmoa kantatzerakoan eramanez. Horrela lortu nuen, gerorako esperientzia.

■ **Hamalau urterekin seminarioan hasi zinen. Bokazioz baino, zeure lekua**

bilatzera joan omen zinen.

Bi anaia zaharrenak fraide joan ziren, osaba ere bai, izeba moja genuen... Etxe-ko giroa oso erlijiosoa zen. Etxean errudun sentitzen nintzen, beti aurpegiatzen baitzidaten nire anaiak eta osaba lau pareta artean bizi zirela, eta ni berriz, egun osoan kalean.

Gainera ume berezia nintzen. Afektibitate gutxi ezagutu nuen, eta txikitatik goiztiarregia nintzen. Jende zaharragoarekin ibiltzen nintzen, eta ume batentzat ez zen giro aproposa. Gerra osteko kaleko bizitza bizioz bete zegoen.

Nire barruan sekulako kontraesanak nituen. Guri inork ez zigun heziketa sexualik eman. Masturbatzea ere bekaturatzen zen...

Eskolan ere sekulako presioa neukan. Eskerrak mutil azkarra nintzen, bizia, ernea. Irakasleek ezin ninduten mendea hartu, baina gaitasun ikargarriak neuzkan marrazketarako, idazteko, musikarako... Ez nintzen gaiztoa, nire enkantuak neuzkan.

"Pertsona libreak sortzea da helburua. Baina nahiz eta oso askatasun zaleak izan, diktadore txiki batzuk gara. Denok"

Hitz bakarrean esateko, garai hartako hezkuntzaren fruitua nintzen. Ni berez nintzen iraultzailea. Hamalau urterekin seminariora joan nintzen nire kontzientzia baretzera.

Arantzazura joan nintzenean gure aitak negar egin omen zuen. Baina hori osabak kontatu zidan. Gure gurasoek ez zekiten euren sentimenduak adierazten. Izan ere, berandu hartu nuen seminariora joateko erabakia, eta gurasoentzat ustekabe handia izan zen. Ez zuten espero, niri zer karrera eman pentsatzen hasiak ziren ordurako.

■ **Lagunartean zer moduz moldatzen zinen?**

Koadrilarako oso elementu ona nintzen. Futbolerako, lehiarako, giroa jartzeko... Bandako kantuak pianorako molda-

tu, eta kafetegi batean jotzen nuen arratsaldeetan, gazteentzat. Erromantiko hutsa nintzen, beti maiteminduta bizi nintzen!

■ Bihurria eta onbera zinen, beraz.

Amak kontatzen zuen, nola behin kristorena egin nuen. Ama errezelotan zebilen, "orain ere Manolito zertan ari ote da!". Ohera joan aurretik begiratu omen zuen nire gelako atearen morroilotik, eta ni belauniko aurkitu ninduen, beso zabalik errezatzen. Ama zur eta lur geratu zen.

■ Arantzazun zer aurkitu zenuen?

Goizetan esnatzean, sentitzen nuen beldurrik ez neukala. Ordura arte barruan gordeta neukan indarkeria askatu nuen.

Han baretasuna aurkitu nuen, baina kontrol handia ere bai. Eskolan ere, ira-

kasle batzuek oso nire alde nituen, eta besteak oso nire kontra.

Denborarekin konturatu naiz nire arazoa hezkuntza sistematik zetorrela. Hezkuntza sistema umea mendea hartzea da. Nik bizi izandakoa oso gogorra da. Horregatik diot umeari errespetu ikaragarria.

■ Nolako hezkuntza ematen saiatzen zara?

Guk umearen osotasunari bakarrik begiratzen diogu. Heziketa

integrala bilatzen dugu. Horretan erabat Oteiza zalea naiz. Arantzazu eraikitzen ari zen garaian, ezagutu nuen, ni ikasle nintzela. Gerora nire irakasle lanen berri izan zuen eta behin hala definitu ninduen: "Imanol, umeak sutsuki eraikitzen dituen".

Nik eskolan beti defenditu dut gaita-

sun denak landu behar direla. Ez txikitik, ume bat piano jole izatera bakarrik bideratu, gurasoen ametsa hala delako.

Ni eskolan zigortu egiten ninduten marrazkiak egiteagatik. Oso ona nintzen horretan. Arantzazura joan nintzenean

"Nik ez dut sekula umea nigana ekarri. Ni sartu naiz, euren munduan"

BIZITZAREN PASARTEA

Eskolako azken urtean musika klasea nik ematen nuen, oso ume bihurria banintzen ere. Nire adineko Felipin laguna gaizki ibiltzen zen musikan, eta nik horrelaxe eman nizkion azalpenak: musikan melodia baino askoz garrantzitsuagoa da erritmoa. Hartu bizikletako txirrri, eta kantu baten erritmoa markatu nion. Hamabi urterekin pedagogia egiten nuen!

ere karikaturagile petoa nintzen, eta debekatu egin zidaten marraztea. Hori pertsona bat elbarritzea da.

Pertsona libreak sortzea da nire helburua. Baina nahiz eta oso askatasun zaleak izan, diktadore txiki batzuk gara. Denok. Norberak egin behar dio aurre bere buruari. Autokritika eta terapia gogor bat behar dugu. Irakasleak umeak maitatu behar ditu. Eta irakasle batzuk

badira maite dutenak bere jakinduria, bere esperientzia, eta ahaztu egiten zaie umeari libre izaten utzi behar zaiola. Eskolari interesatzen zaiona umeen sumisioa da. Oso zaila da umeen iritzia errespetatzea. Erreformismo asko dago, eta benetako iraultzak egin dira, baina gaizki atera dira. Hala ere, bide honetatik jarraitu behar dugu.

■ Mugimendu politiko eta kulturalen ere ibili zinen...

1957an Arantzazutik itzultzean hasi nintzen umeekin antzerkiak egiten, kantaldiak, lehiaketak... Euskararen egun bat izaten zen, eta hori zabaldu beharra sentitzen nuen. Giroa oso politizatua zen, Franco oraindik bizirik, eta hogeit urte inguruko gazteak mugitzen hasi ginen. Inguruan koadrila aproposa suertatu zitzaidan, zorionez, eta erraza egin zitzaidan giro hura indartzea. "Irrintzi" taldean aritu nintzen, politika, kultura, eta euskaltzaleasuna berpiztu nahian.

Musikaren bidea bizi nuen orduan, konposatu egiten nuen. Baina nire helburua ez zen goi mailako musikari izatea. Gizarteari begira egiten nuen musika. 60ko hamarkada zortzikoteen garaia zen. Lagunek eskatu zidaten ea zortzikotea zuzenduko nuen. Tradizioa kantatzeko ondo zegoen, baina guk beste musika batekin hartu genituen eszenategiak. Polifonia egiten genuen, baina mezu bat, eta baloreak transmitituz. Alderdi politikoa hor zeukan. Oraindik ez zen "Ez dok Amairu" sortu.

Eskolan beranduago sartu nintzen, 70ean. Baina garai honetan konturatu ginen zein garrantzitsua zen euskarazko kantuak, dantzak irakastea eskolan. Euskaldun izateko euskal kulturaren oinarri bat ematea ezinbesteko estrategia da. Irakurtzen eta idazten irakastea ez da nahikoa.

■ Kontatu Zarauzko ikastolan irakasle izan zineneko esperientzia.

Euskadiko Kutzako zuzendaria nintzen, eta dena utzita Erromara joan nintzen irakasle titulua ateratzera, ikastolan irakasle hasteko. Nire semeek beste heziketa bat emateko hartu nuen irakasle hasteko erabakia.

Konturatu nintzen umeak gustura edukitzeko kantua oso garrantzitsua zela. Geografia, eta bestelako irakasgaiak ere kantuen bidez ematen nituen. Nire irakasteko modua ez zen konbentzionala, eta aztoratu egiten nuen ikastolako sistema. Irakaslearentzat errazagoa da diziplina baten barruan beti orden berean irakastea. Nirea beste kontu bat zen, garai batean modan egon zen bizipenetan oinarritutako heziketa. Haurrak zerbait ikasi nahi badu, lehenengo bizi eta esperimentatu egin behar du, eta gero azalpena bilatu. Nik intuizioz erabiltzen nuen neure pedagogia propioa, ongi edo gaizki ari nintzen jakin gabe. Geroago etorri ziren teoriak.

Uste dut, ikastolak gaizki interpretatu zuela nire metodoa. Enbarazu bat nintzen eskola hartan, bakarti bat, eta hala ere

beti jendez inguratuta nengoen.

Arrazoi politikoak ere izan ziren tar-tean. Eta azkenean, bidali egin ninduten ikastolatik. Nire bizitzako unerik latzena izan zen, osasun osoa galdu nuen. Zarautzen neukan lagunartea, koroa, dena galdu nuen. Eta neure herrian bizitza

berregituratzeko, kontserbatorioa sortu nuen.

■ Lehengo eta oraingo umeak ezberdinak dira?

Ez ditut ezberdin ikusten. Orain ere umeekin oso ondo moldatzen naiz, oso estimatua sentitzen naiz. Gaurko umeekin orduan egiten nituen gauza berberak egiten ditut. Ni aldatu naiz, noski, zahartu egin naiz.

Nik ez dut sekula umea niga-

na ekarri. Ni sartu naiz, zentzu guztiak horretara jarrita, euren munduan. Trukean jaso dudak sententziorik gogorrena izan da umeek emandako maitasuna.

Adibide bat jarriko dizut. Astebate ibili naiz Orreagan hango ume eta irakasleekin. Ez nituen umeak lehendik ezagutzen. Iritsi nintzenean, hiru urteko ume bat beti gainean neukan. Bere amak esaten zidan, "bai, sorgin hutsa da, oso

BERTSOA

Doinua: Aita izena

***Etxe ondoko kioskopeko
doinu haien ondorena,
geroztik haurren mundutik gertu,
oso gertu dabilena.
Oteizak haurren eraikitzaile
definitu zintuena,
izatez obra berezia da
egiten ari zarena,
beti eraiki eta eraiki
eta bukatzen ez dena.***

Aitor Mendiluze

mimosa...". Garrantzia kendu nahian umearen onarpenari. Umeak amari esaten zion "ama, begiak itxi eta Imanol ikusten dut". Maitemintze erromantiko hori zuen. Amak azaldu zidan: "ez harritu. Nire etxean ume horrek jairoz gero ez du zurea ez den beste musikarik entzun." Umeak barruan ideia bat egina zeukan, kantatzen zuen Imanol horrena, eta nire ahotsa entzun zuenean ez zuen erreparatu nire adinean. Horrelako beste hamaika kasuk erakusten dute umearentzat garran-

tzitsuen musikarekin bere alde afektiboa lantzea dela.

■ **Umeengandik eman adina jasotzea ere ez da beti erraza izango.**

Hiru urteko umeengandik ezin dugu espero hitza entzutea, eurek kantatzea. Gizartearen betebeharrak da umeari musika ematea. Eta ez, askotan egiten den bezala, "umeak ez du kantatzen" esan eta gutxiestea. Ez du kantatzen, ezin duelako kantatu. Urte horietan umeak barneratu eta barneratu egiten du. Ausardia handia

"Ezin dugu espero hiru urteko umeak kantatzea. Bere ahotsa gizarteratzea esan nahi du horrek, eta ausardia behar du"

behar du ume batek kantatzen hasteko. Bere ahotsa gizarteratzea esan nahi baitu horrek, eta oso zaila egiten zaio.

Gogoan daukat "Lotan nago begiak itxita" kantuarekin gertatutakoa. Hiru urtekoekin landu genuen kantu hori. Hurrengo urterako, beste kantu bat asmatu nuen "Lotan nago lotan, ametsetan ta lotan...". Umeetako bat erdalduna zen, euskal munduan integratua. Haserre etorri zitzaidan, eta erdaraz esan zidan: "Imanol, kantu hori ez da horrela! Lotan nago, begiak itxita da!" eta kantu osoa bota zidan. Ordura arte ez zuen sekula kantatu, baina ez du esan nahi kantua ez zekienik. Oso ume bizia zen, eta lau urtekin esan zidan: "Imanol, maite zaitudala esan baino lehen, banekien zuk maite ninduzula". Gurea ematea da, eta erantzun txar baten aurrean, pazientzia, nola buelta eman pentsatzea.

Gorrito dut "eman Imanoli muxu" esatea. Ez dut nahi umeak gerora pentsatzerik "zenbat muxu eman behar izan nizkion maisu zahar hari". Pentsatu dezala, nahi badu, "zenbat muxu eman zizkidan gizon hark". Ez dakiola maitasunik falta. Hori da nire lehen legea.

■ **Nola sortzen dituzu kantuak?**

Kantuak umeekin batera sortzen ditut, euren artean nagoela sortzen zaizkit, bat-batean. Donostiako Martutene auzoan klaseak ematen nituenekoa kontatuko dut. Oroimenean banituen trenari buruzko kantuak, "Pasa-pasa por la puerta de Alcalá", geuk txikitzen asko kantatzen genituenak. 3-4 urteko hurrekin nengoen, eta "Triki-traka-trika-tra Martuteneko tren" sortu nuen.

"Kantuak umeekin batera sortzen ditut, euren artean nagoela sortzen zaizkit, bat-batean"

“Ranroberra”rena da bestea. Umeetako batek ez zekien “r” ahoskatzen, eta beti isilik egoten zen, hitzik egin gabe. Autista zela ere pentsatu nuen. Beti itxita zegoen, baina bere begiak beti nirekin zituen.

Gabonak pasatu berri ziren egun batean, umeengana itzuli, eta denak hasi zitzaizkidan Erregeek zer ekarri zieten kontatzen. Gure ume hori, Aitor, etorri zitzaidan, eta ezinean, barruan zuena askatu zuen: “egegeak ekagi dit traktoga, motoga eta gangobega”. Erantzun nion “Aitor, dena martxan, e!”. Hurrengo klasean sortu nuen “Ranroberran, po-po-po-po-po-po-po!” kantua. Hitz egiteko beldur hori gainditu zuen. Hazitakoan, ama eta biak etorri zitzaizkidan eskerrak ematera.

■ Musika eta hizkuntza nola uztartzen dituzu?

Eskolan beti eman dut musika hitzari lotuta, sekula ez bere abstraktutasunean. Musika bide ikaragarria baita melodia eta erritmoaren bidez, pentsamenduak transmititzeko. Txikitatik umeak erritmoa bizi du gehiena, melodiak berotasuna ematen dio. Eta ez uste izan umeak musika bihurria edo mugimendu askokoa nahiago duenik. Hiru soinu nahiko dira umea gustura edukitzea.

Umeari, hasieran, bost axola zaio hitzaren esanahia. Hitzaren erritmoa jasotzen du. Begira, bestela, “Aita gaiztoa tabernan dago, pikaro pekataria” seahaska kantua. Zentzu txarra du, baina hori kantatzen dion amarentzat. Umeak fonemen goxotasuna jasotzen du. Zentzu literarioa ez zaio interesatzen.

ARGAZKI ZAHARRA

1991n, orain bezala, beti umez inguratuta.

■ Zer da musikaren balio terapeutikoa?

Beti erreparatu diogu musikak lasaitzeko, lokartuarazteko duen balioari. Terapia askotarako behar dugu mugimendua koordinatzea. Nola entzuten dugun ezagutzea garrantzitsua da, gure tonalitatearen erreferentziak edukitzea ere bai...

**“Afrikarrek
erritmorako dohain
berezia dute. Umea
beti bizkarrean
daramatelako izango
da, agian”**

Zenbat ume daude traumaz, ez dutelako ahotsaren indarririk. Lotsaren presioa sentitzen dute, eta esan nahi dutena ezarrian korapilatzen zaie. Pentsa, ahotsa zer arma garrantzitsua den komunikaziorako!

■ Zuen eskolatik ateratzen al da goi mailako musikaririk?

Ez diogu goi eta behe mailari erreparatzen. Guk beti hartu dugu musika bizitzarako lagungarri, ez helburu. Zaleatasuna sortuz gero, ondoren nahi duenak egingo du musika karrera. Eta bai, nahi duenak landu du eta musikari onak atera dira. Kezkagarriagoa da beste kasua. Ume asko gelditu dira bizi osoan frustratuta, bere etxean denak musikariak zirelako eta bera etxeko tuntuna bezala hartzen zutelako. Nirekin musika ikasi du jende horrek, kantatu eta flauta jo ere bai.

■ Kongoko Kansenia herrian egon zineten.

Esperientzia zoragarria izan zen. Musika irakatsi genuen bertan, eta disko bat grabatu ere bai. Beti harritu nau afrikarrek erritmorako duten dohain bereziak. Bai musikarako eta dantzarako. Konturatu nintzen umea beti amaren bizkarrean daramatela. Agian hori izango da, arrazoia. Hemengo umeak sehaskan egoten dira. Hangoek, berriz, amarekin lo egiten dute, kalera irtetea amaren ibilera sumatzen dute, bere mugimendua...

Balio erritmikoa gehiago landu behar dugu eskolan.

■ Zer proiektu dituzue esku artean?

Musikaren historia irakasteko bideoak grabatzen ari gara. Urtero hiru tokitara mugitzen gara, bertako musika azaltzeko. Esaterako, iaz Italiara joan ginen, operari buruzko bideoa grabatzeko.

Horrez gain, ume txikienentzat, bi urtekoentzat orain arte ez dut ezer askorik egin, eta gai horri ere heldu nahi nioke ●

GALDAKAO

Abenduaren 13tik 24ra, Muguru plazan

- Euskal eta erdal nobedadeak
- Euskal musika
- %10eko beherapena

EUSKADIKO LIBURU GANBARA

**Bizi
irakurriz!**

E Z P A

PRINTZA

ATZERAPAUSSOA

Koldo Tapia honela mintzo zen herri kulturaren adierazpideez, lehengo astean "Gara" k jasotakoaren arabera:

"Azken hogeita bost urteotan ikusten ari gara herri kulturaren hainbat adierazpen nola galtzen ari diren, bai musikan bai kantuan bai dantzan. Sekulako atzerapausoak ematen ari gara euskal kulturgintzan. Gure herriaren adierazpide izan diren zenbait mekanismo gure belau-naldian galdu dira edo agertokian bakar-bakarrik funtzionatzen dutela gelditu dira. Hogeita hamar urteotan egin da deskalabroa. Arazo pila bat daukagu. Ezin gara lotan egon eta ahaleginak elkarlanera bideratu behar ditugu. (...) Euskal kulturaren ezaugarri diren osagarri horien guztien inguruan lobby indartsu bat osatzeko gaitasunik ez badugu, 'bazen eta izan zen' hitz egingo dugu. (...) Herri kulturaren adierazpide asko bilakaerarik gabe geratu dira edo agertokira eraman ditugu. Musika-ren arloan amerikar musika bakarrik sartzen zaigu. Bertsolaritzak mantendu ditu bere ikuskizunetik kanpoko lekuak. Urtean jaialdi eta plaza adina lagunarteko afari egiten direlako, herritarrek jolas egiteko erabiltzen delako. Dantzari profesionalen edo abesbatzen emanaldiak ondo daude, baina kantua desagertu da. Kantu tradizio-nala desagertzen bada, abesbatzek hamabost urteko bizia dute, ez dute gehiago. Gero profesionalek bakarrik kantatuko dute (...)"

KANTU TXAPELKETA

HILAREN 7an ekingo zaio Nafarroako Euskal Kantu Txapelketari. Lehen saio hori Leitzan egingo da; bigarrena, berriz, Antsoaingo antzoki berrian jokatu da hilaren 14an. Eta finala Doneztebeko Bordatxo dantzalekuan egingo da hilaren 21ean. Hamabost urtetik goitiko abeslari amateurrek hartuko dute parte lehian, bakarka edo taldeka. Eta honen xedea euskal kantagintza zabaltzea eta kantuarekin gozatzea izango da.

JAZZAREN ZIGILUA

ERRABAL izena du Gaztelupeko Hotsa-ken babespean sortu berri den jazz musikan espezializatutako musika zigiluak. Hutsune bat betetzera dator zigilu berria, izan ere, jazz musikaren arloan gurean dagoen argitarapen falta sumatu dute honen sustatzaileek. Batez ere, konposizio berriak plazaratuko dituzte. Bildumako lehen diskoa plazaratu dute dagoneko. Miren Aranburu bakarlariak eta Jean Louis Hargous saxofoijoleak osatutako "Gorri isila" izeneko lana. Hurrengoa Jon Urrutia pianojolearena izango da.

GERRA ZIBILAREN KRONIKA

JOSE Antonio Urgoitia Badiolak zuzendu du Sendoa argitaletxeak lehengo astean aurkeztu zuen "Crónica de la Guerra Civil de 1936-1937 en la Euzkadi Peninsular" izeneko liburu bilduma. Guztira sei liburuk osatzen dute obra, eta oraingoz, lau izan dira aurkeztuak. Horietan, Gipuzkoaren galera, lehen euskal gobernua sorra edota Mola jeneralaren Bilboko ofentsiba aztertzen dira. Bilduma argazkiz, sinboloez, mapez, marrazkiez... osaturik dago. Eta bertan hainbat autorek hartu du parte, besteak beste, Iñaki Egaña, Josu Chueca edota Javier Díaz Nocik.

ARTEAREN SUPERMERKATUAK

HEMERETZIGARREN aldiz antolatzen da aurten Bilbon Artearen Supermerkatua. Izan ere, urte horietan guztietan zehar, artista ezagunen arte obra originalak eta baita artista berrienak ere salgai jarri izan dira salneurri eskuragarrian. Orain hogeitaz sortu zen ekimen hau Jean Pierre Guillemot eta Jorge Alcolearen eskutik, artea jendearengana hurbiltzeko xedez. Hori dela eta Estatuko hainbat hiritan burutzen da. Aurten, urtero moduan, Mercedes Benzeko Aguinaga kontzesionarioan dago Bilbon. Eta Gasteizen ere paratuko dute, abenduaren 4tik aurrera. Biak ere urtarila arte izango dira ikusgai.

IRUÑEKO ZINEMA JAIALDIA

HIL honen 9an hasi eta 13a arte burutuko da Iruñeko Zinema Jaialdiaren hirugarren ekitaldia. Guztira, sekzio ofizialera 100 zinta aurkeztu dira, eta horietatik 20 hautatu dira. Sekzio ofizialaz gain, orain hiru urte Nafarroako Unibertsitate Publikoko ikasleek antolatuta zuten Jaialdi honek bi ziklo berezi izango ditu aurten. "Zinema Solidarioa" deitutakoan film konprometituek eskainiko dituzte. Eta "Nafar zinemaren atzerabegirakoa"n bertako zinegileak bultzatu nahi dituzte jaialdiak.

H I T Z B I T A N

- **Javier Agirre** zinema zuzendariak "Euskaldunon Egunkaria"n: "Film luzeen aldean, laburrak badu abantaila bat: askatasun handiagoa du".
- **Ygor Yebra** dantzariak honakoa esan zuen "Deia"n: "Bilbon dantza klasikoko eskola ofizial bat sortzeagatik guztia emateko prest nago. Hiri honek kulturaren abanguardian egon nahi badu, dantza klasikoa urte osoan zehar programatzen duten Europako beste hiri batzuk imitatu beharko ditu".

SHAKESPEARE EUSKARAZ

Duela 50 urte, azaroaren 25 batean argitaratu zen lehen aldiz euskaraz Shakespeareren "Hamlet" lana Buenos Airesen. Bingen Ametzagak itzuli zuen. Liburua Montevideon sinatua dago, 1951ko abenduaren 3an, Euskararen egunean. Hain zuzen, 50 urte beranduago, Juan Gartzia, 2002ko abenduaren 3an aurkeztu du Ibaizabal argitaletxearen eskutik "Hamlet"en itzulpen berria. Eta hori izango da "Literatura Unibertsala" bildumako 100. liburua. Autore ingelesaren hainbat lan euskaratu dira Ametzagaren hartatik. Susa argitaletxeak obra horiek osorik argitaratu ditu Interneten, www.susa-literatura.com/emailuak/shakespeare helbidean. Bertan dira, Bedita Larrakoetxearen "Macbeth", "Lear Errege" eta "Ekatxa"; eta baita 50 eta 60ko hamarkadetan euskaratuak izan ziren hainbat soneto ere.

MAGO IZATEN IKASTEKO

MAGIA egin nahi duenarentzat, magia egiten ikasteko aukera eskainiko du hemendik aurrera Txan Magoak plazaratu berri duen bideoak. Bertan, magiako oinarritzko jokoak nola egin behar diren erakusten du. Eta horrekin batera, kaxa magikoa, makila magikoa eta kamiseta ere plazaratu ditu Truk enpresak. Hamaika urte bitarteko haurrentzat egina badago ere, edonork eros ditzake, 36 euroren truk. Hala ere, Txan Magoak esan duenez, bideoa eta beste materiala plazaratzeko arrazoi nagusia ez da komertziala izan. Horren gainetik, euskal magoek informazioa euskaraz jasotzeko aukera izatearen arrazoia omen dago.

■ Txan Magoa.

Felipe Juaristi idazleak adierazpenok egin zituen euskal kulturaren egoerari buruz "Zuhaitz-pean" aldizkariak Donostian antolatutako eztabaidan: "Gaur egun euskaraz idazten duten zenbait autore euskal kulturaren benetako garraiatzaileak diren zalantzan jartzeko fintasun ideologikora iristen da. (...) Zergatik dago euskalduna dena mugatzeko interes hori kultur errealtateak mugarik ez duenean? (...) Guztiaren gainetik idazlea naiz, eta euskaldunarena gero dator. Ez daukat irakurri dudana gaztelaniazko literatura osoa irakurri ez banu ezer ez nintzakeela izango onartzeko batere eragozpenik".

■ Luis de Pablo.

IZENAK

Luis de Pablok SGAEk, Espainiako Autoreen Elkar-teak ematen duen Daniel Montorio saria eskuratu du "La señorita Cristina" operagatik.

Eneko Bidegainek "Anbroxio" izeneko bere lehen eleberria kaleratu du Elkar argitaletxearekin.

12 idazleren ipuinak bildu ditu Alberdaniak "Gorrito haut" izeneko liburuan. Gorritoaren inguruan idatzi dute bertan, besteak beste, Unai Elorriagak, Aingeru Epaltzak, Hasier Etxeberriak, Arantxa Iturbek, Kirmen Uribek edota Iban Zalduak.

Hemendik At! taldeko Edurne Arizuk eta Stella Berzalek Ados taldea sortu eta izen bereko lehen diskoa plazaratu dute, Gorren eskutik. Taldeak musika elektronikoa jorratuko du.

Arantxa Urretabizkaiaren "Koaderno Gorria"ren itzulpena, "El Cuaderno Rojo" plazaratu berri du Ttartalok.

■ A. Urretabizkaia.

Deszentralizazioa, ametsetako lukainka!

Gaitzeko esperantzak sortu dira hemen, Raffarin lehen ministroak aipatu duelarik deszentralizazioa eta Frantziako Konstituzioaren aldaketa. Oraikoan salbu gira? Salbu da gure euskara gaixoa! Uf! Aitortuko dizuet ez dudala tutik sinesten horietan denetan. Euskaldunen gaixotasun handietarik bat da gure gaitzak besten gain ematea. Zerbeit johan ez bada hemen, bota harria Paris edo Madrili. Haien falta da. Haiek daukate errua... Eta guk deus ez balitz bezala jarriki dezakegu, lehenago bezala.

Konstituzioaren aldaketak ez digu kalterik eginen. Baina Konstituzioaren erruz ote gintazke garen ziloan? Badu 40 urte Euskal Herria departamenduaren alde naizela, baina departamendua izan bagenu, zerbeit aldatuko ote zen hemen?

Konstituzioa, legeak, departamendua, horiek denak tresna batzu dira. Tresna horiek norbaitek ibili behar ditu eskutan. Tresna horiek euskararen onetan ibiliko lituzketen politika gizon edo emazterik badugu?

ETBren "Iparraldearen Orena" badugu *euskaraz*, egun batez Amatiñok hori erabaki duelakotz. Ez hemendik egin galdera baten ondotik. Egun beretan FR3k Iparraldearentzat *frantsesez* hasi emankizuna ospe handitan estrenatu zuen Euskal Kultur Erakundeak, ETBkoa aipatu ere gabe. Konstituzioagatik ote?

GARAZI eta Hazparneko ikastola berriak eraikiko dira Eusko Jaurlaritzatik etorriko den diruari esker. Hemen dirurik ez delakotz? Hazparne lurraldeko 9 herrietan badira 5 frontoi eta 8 trinkete: mila jenderentzat bat baino gehiago! Gehi bi zinegela, 5 gela eder besta egiteko, kontzertu gela handi bat. Hiriardiak txukuntzen ari dira bat bestearen ondotik, zeinek hobeki, milioiak gastatuz hor. Behin ere ez garelarik orain bezain aberats izan, Hegoaldera joan behar diru bila ikastolak eraikitzeko!

Erranen didate, Frantziako konstituzioa eta legedia kontra daukagula. Konstituzioaren zein artikuluk debekatzen dio, hala nahi lukeen auzapezari, berak erabaki dirua ematea, euskararen alde ari den Seaskari, gerlari ohien edo ihiztarien elkarteari (kulturaren ize-nean) ematen dien bezala? Zein lege debekatzen die 100 (bai 100, eta ez dute denek hori ere ematen!) ematea AEKri, Ikas, Euskal-

tzaindiari, edo euskararen alde ari diren beste elkarteei?

Moltsa ez bada, bihotza bederen euskararen alde baitute, hor izanen dira estrena egunean, korbata dilindan, ezpainak azken hagi-neradino idekitzen dituen irriarekin, Espainatik jin kultur ministro hari ahal bezain hurbil, argazkiarentzat. Abertzale direnak, etxera orduko aho beteka ariko dira EA eta EAJko horien sasi abertzalegoaz. «Kukuruku! Gu gara gu abertzaleak!»

Iparralde guzian, oker ez banago, ez da bere buxeta edo presu-

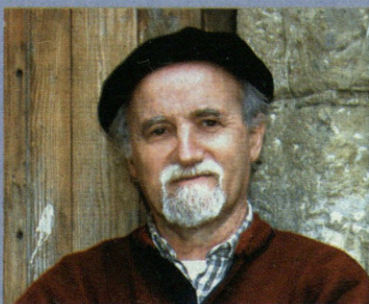
pujestotik %1 euskararentzat ematen duen herri bakar bat! Eta abertzaleak? Hauteskunde kanpainetan, ez ote diete elebitasuna eskatzen abertzale ez direnei udaletxeetako kasetetan? Baina beren kasetetan %10 ematen diote!

Badu hogeitaz klase elebidunak sortu direla. Zenbatek ez dituzte arazoak izan ezin idekiz! Duela urte bat egin aburu ikerketa batek erakutsi digu BAB erdaldunean, aita-amen %56ak euskara eskatzen duela bere haurrentzat. Baina irail honetan ez da klase elebidun berri bakar bat ere ideki BABen. Oldartu dira gure hautetsi abertzale eta euskaltzaleak? Legea alde zuten bada hor!

BEREN herriko presupuesto edo buxetetik euskararentzat orain ematen ez dutena eman lezaketela, jende horiek berek, mirakuiluz bezala, euskal departamendu bat izanen delarik, departamendu berriko presupuestoak? Gaur legea alde izanagatik idekitzen ez diren klase elebidunak idekiko direla mirakuiluz bezala, Konstituzioaren bigarren artikulua aldatuko delarik?

Euskaraz axola izpirik ez duten horiek denak konbertituko ote ditu egunetik biharrera deszentralizazioak, Jondoni Paulo Damaseko argi harek bezala. Ala deszentralizazio, konstituzio, departamendu, lurraldetasun, euskararen kontseilu, Garapen Kontseilu, Haute-tzien kontseilu, MOP (bai horiek denak baditugu, beste nehorik ez bezala! Eta zer ez zaiku etorriko oraino! ofizialtasun, eurokarta, euskararen lege...) ez ote litezke funtsezko arazoari begiak hesteko aitzakiak, kontzientzia trankil?

Ametsetako lukainak utzirik, militantek luzaz eta gogor borrokatu beharko dugu oraino, ez badugu nahi euskarak leher egin dezan hemen. Guk gauzak hemen aldatzen ez dituguno, deus ez dute aldaturiko Pabe edo Paristik ●

ALBERTO ELOSEGI

Xipri Arbelbide
Kazetaria

“Konstituzioa, legeak, departamendua, horiek denak tresna batzu dira. Tresna horiek norbaitek ibili behar ditu eskutan. Euskararen onetan ibiliko lituzketen politika gizon edo emazterik badugu?”

10€ ren

**truke metro
sinbolikoa
erosi eta lagun
iezaiozu korrika 13ri
bidea urrats
sendoz egiten.**

lortu zure pin-a!

Izan zaitez

korrika LAGUNTZAILEA

**...eta gainera aprobetxa itzazu txartelak,
Euskal Herri osoan, emango dizkizun abantailak**

Onura guztiak aprobetxatu ahal izateko bete
itzazu orriak eskatzen dituen datuak eta korrika
laguntzaile txartela jasoko duzu.

**40 baino gehiago dira korrika
laguntzaileei beherapenak
eskainiko dizkietenak.**

Laguntzailea:

"El aumento" lana aurkeztu du azaroan Legaleon T taldeak Donostian. Georges Perec idazle frantsesaren lanean oinarritutako ikuskizunak antzerkiaren alde ludikoena erabiltzen du, lengoia berriak ikertzearekin batera.

HIPOTESIEN LABIRINTOAN GALDUTA

■ Euskal Herria eta Suitza artean

Konpainia sortzez Irungoa bada ere, azken aldian Suitzako Geneva herrian aurkitu dute Legaleonekoek euren proposamen berritzaileak gauzatzeko txoko egokia. Bertan bizi da duela zazpi urte Oscar Gomez taldekidea eta hark bertako Theatre Saint Gervais-ekin duen harremana dela-eta erraztasun handiak izan dituzte proiektu berriak abiatzeko.

Abenduaren 13an Genevan estreinatuko dute, hain justu, oraindik labean duten ikuskizun berria: "Cerebro magullado 2". Oscar Gomezek zuzenduko duen antzezlanak Anton Reixaren "Buscando puta en el diccionario" testua hartuko du abiaburutzat. Perezek aurreratu duenez norbanakoa eta telebistaren arteko harremana izango da antzezlanaren gai nagusia. Suitzan estreinatu ostean Irungo Amaia antzokian, Donostiako Egia kultur etxean eta Bilboko La Fundicion aretoan aurkeztuko dute 2003ko otsailean ●

ez gustatzea. Gustatzen bazaizu... Eta horrelaxe jarrai genezake hipotesi artean igerian, jolas infinitua izan daitekeen honetan.

Eta hitza jolas bihurtu zen. Horixe izan zen, hain zuzen ere, Georges Perec idazleak bere literatur lan guztian zehar defendatu zuena, hitzak eta hizkuntzak beren formatan sentsazioak eragiteko gaitasuna izan dezaketela, alegia. Era berean, Legaleon T konpai-

eta gure lanerako oso interesgarria da".

Perecen "El aumento" egitearen ideia antzerki tailer batean sortu zen. Irungo konpainiaren azken proposamen honetan aktore diren Nahia Iparragirre, Paki Caballero, Iñaki Moral, Alfonso Carrillo, Mikel Agirregomezkorta eta Diego Consuegra bi urtez aritu ziren Legaleon taldearekin antzerki ikastaroa burutzen. Ikasketa amaierako lan gisa "El aumento"ren zati bat aurkeztu zuten Irungo Gazte Antzerki Topaketan. Legealeoneko kideei taldearen lana txukuna iruditu eta bertsio luzeagoan ekoiztea erabaki zuten. Espe Lopezek zuzendu duen lanak 50 minutuko iraupena du, ohiko antzezpenak baino laburragoa da, hortaz: "Errepikapenen labirinto honetan ikuslea ordubetetik gora edukitzea delikatu izatera irits daiteke. Nahiago izan dugu jendea gogoarekin uztea".

Aktore taldeak oraindik ere gogoan ditu lehen entsegu egun haiek: "Hasieran inongo zuzendaritzarik gabe hasi ginen

Demagun ARGIA zabaltzea erabaki duzula. Baliteke erreportaje honekin topo egitea ala ez. Tira, jo dezagun istant batez erreportaje honekin topo egiten duzula: kasu horretan irakurtzea ala ez irakurtzea erabaki dezakezu. Irakurtzea erabakitzen baduzu, bi gauza gerta daitezke: gustatzea ala

niak ere, sortu zenetik antzerkia modu ludikoan planteatu izan du, testua horretarako lanabes aproposa izan daitekeela erakutsiz. "Georges Perec Legaleonen mundutik oso gertu dagoen idazlea da", dio "El aumento"n zuzendari laguntzaile lanetan aritu den Ana Perezek, "mugimendu dadaista eta surrealistan kokatu izan da,

ELI GOROSTEGI

ELI GOROSTEGI

lanean", dio testua itzultzeaz ere arduratu den Alfonso Carrillok, "eta, beraz, guk geuk hartu behar izan genituen erabaki guztiak. Lan kolektiboa izan zen".

Legaleonen lan ildoarekin bat datorren idazlea izaki, George Perecen literatur lanak aintzat hartuko dituzte aurrerantzean ere. Bere belaunaldiko idazle berritzaileenetakoa izan zenaren "El hombre que duerme" lanarekin muntaia berri bat egiteko aukera ez dute baztertzen gainera.

EZOHICO LENGOAIA. Zer gerta daiteke zure enpresako nagusiari soldata igoera bat eskatzea erabakitzen duzun egunean? Lehen begiratuan funts handirik gabekoa irudi dakigukeen galdera honen aurrean Legaleonek errepikapena eta argumentu ezberdinen gainjartzearekin jolas egiteko gonbita luzatzen digu, "argumentuen gainjartze hau infinituraino (edo erotexeraino) eraman gaitzakeen espirala dela" ohartaraziz. Ana Perezen ustez "antzezlan mota hauek ez dira oso ohikoak gurean. Beste herrietan antzez hizkuntza honek badu bere txokoa. Alde formala argumentu gisa erabiltzea, erritmoa elkar komunikatzeko tresna bilakatzea eta geldialdi zein mugimenduak eszenaratzearen elementu nagusi bezala ulertzea ez da gauza berria beste herrietan".

Perecen testua eta proposamena ahalik eta modu fidelenean eszenaratu nahian taldeak "hornidurarik" ez erabiltzea erabaki du. Hala, taula gaineko elementu bakarra eserleku luze bat da. Xede berarekin ikuskizun guztian ez dago musikarik eta argiztapenaren diseinua ere xumea da. Eszenatokiak pentsamenduaren materialtasunik eza iradokitzen du, hein handi batean.

Legaleonen ikuskizun gehienek bezala, honek ere, ezinegona sortzen dio ikusleari lehen minutuetan, erabilitako lengo-

aiak ohiko dramaturgiaren arau guztiak hausten baititu. Proposamen ludiko baten aurrean dagoela ohartuta hasten da ikuslea benetan ikuskizunarekin gozatzen.

■ Hitz jokoetan maisu

Sukaldeko errezeta beraren 81 moldaketek osa al dezakete literatur lan bat? Hasieratik ekinda zein atzekoz aurrera berdin irakurtzen den testu bat idazteak ba al du zentzurik? Baiezkoa erantzungo luke Georges Perec (Paris, 1936-1982) idazle frantsesaren lanarekin topo egin duenak. Pariseko "Le Point" aldizkariko gurutzegramen sortzaileak hainbat eleberri, poesia, entsegu, antzezlan eta zinemarako gidoi idatzi zituen. 1967tik aurrera hainbat idazle eta matematikarik osatutako Oulipo literatur tailerrean jardun zuen. Arau formalek sormenari zabaltzen dizkieten aukerak aztertu zituzten. Talde harekin izandako harremanaren fruitu dira Perecen lanik bitxiak: "La Disparition" (1969) eleberria, esaterako, e bokala erabili gabe idatzi zuen. Ondoren, "Les Revenentes" (1972) eman zuen argitara, e bokala soilik erabiliz idatzitakoa. Literaturaz bizitzeko aukera, ordea, "La vie mode d'emploi" (1979) eleberriak eman zion ●

Taula gainean agertzen diren sei aktoreak pertsonaia beraren parte dira: proposamena, alternatiba, hipotesi bakorra, hipotesi ezkorra, aukera eta ondorioa. Soldata igoera eskatzea erabakitzen duen langilearen sei alderdi, alegia.

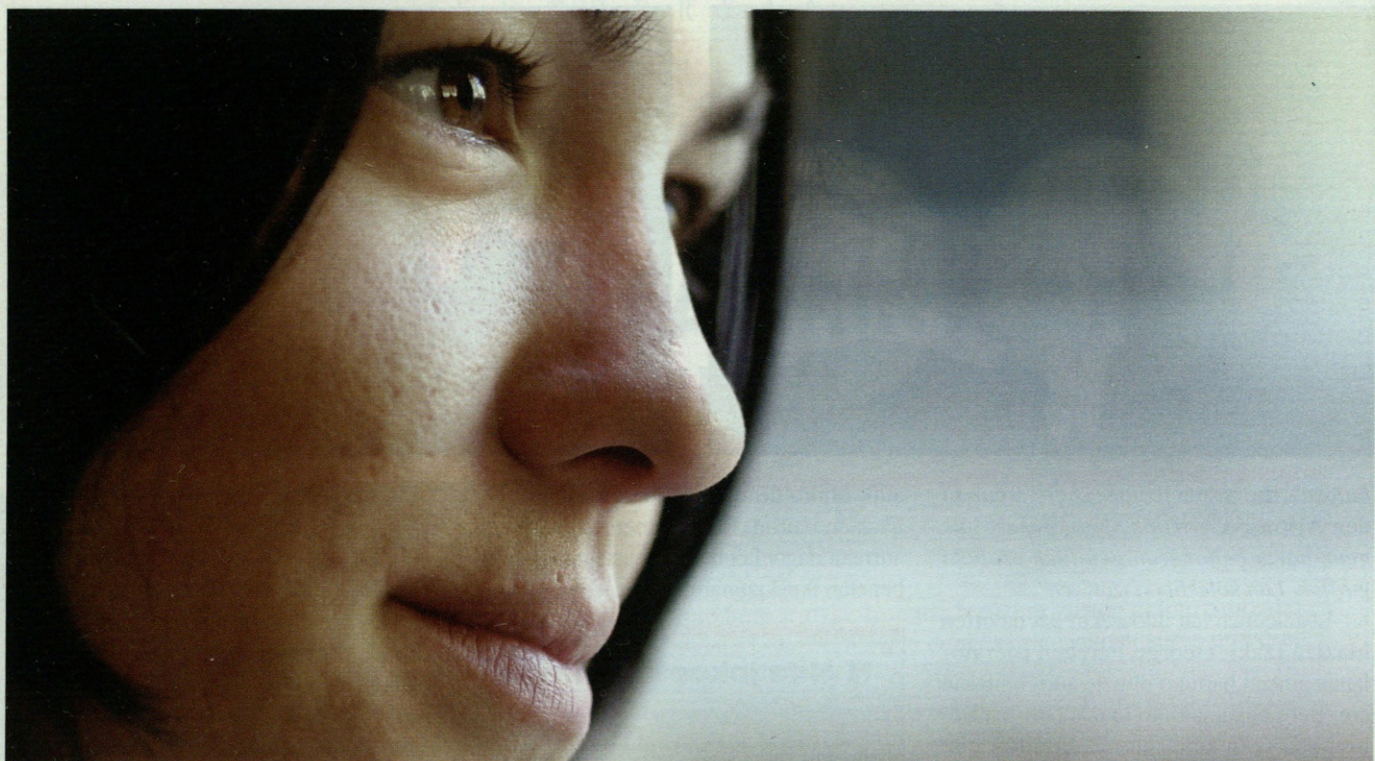
Aktore bakoitzak, beraz, ez du pertsonaia definiturik "pertsonaiarik ez duen eta ekintza dramatikorik ez duen ikuskizuna da". Aktoreen aldetik zehaztasun handia eskatzen du. Nahiz eta bata bestearen-gandik ezberdinak izan, guztiek batera osatzen duten pertsonaia horren susmoa hartzen laguntzen diote aktoreek ikusleari, lan sotila eginez.

MEZUA EZTENAZ. Laugarren horma apurtuz, oholtaza gaineko sei sasi-pertsonaiek etengabe luzatzen dizkiote euren proposamenak publikoari, konplize eginaz: "Garrantzitsua da ikuslea identifikatua sentitzea", dio Ana Perezek. Eta batek baino gehiagok ezagutuko zuen bere burua taula gainean, nagusiaren alabak errubeola izan zezakeela-eta, soldata igoera datorren hilabetearen eskatzea erabaki zuen egun hartan.

"El aumento" k bere proposamen formal eta erritmikoaren azpian, gainera, badu ironia handiko esanahi bat: "Gaia gaurkotasan handikoa da", dio zuzendari laguntzaileak, "enpresa handietan langilea jasaten ari den gizatasun galera ikaragarria baita oraindik ere. Indibiduoak zenbaki bat besterik ez da kasu askotan".

Orain, demagun erreportaje hau irakurri duzula. Behin irakurrita Legaleon T taldearen azken muntaia interesgarria iruditu zaizu edo ez zaizu interesgarria iruditu. Interesgarria iruditu zaizula hipotesizat hartuta, bi aukera daude: ikusteko gogoia izatea edo ez izatea. Antzezlanak ikusteko gogoia piztu bazaizu, hauxe interesatuko zaizu: 2003ko otsailean Bilboko La Fundición aretoan eskainiko du Legaleonek "El aumento" antzezlanak, taldearen beste bi ekoizpenekin batera: "Bancarrota" eta "Cerebro magullado 2" ●

◆ AINARA GURRUTXAGA

ALBERTO ELOSEGI

S O R K U N

Kashbadekin entzun genuen estreinakoz bere ahots gardena. Hiru disko kaleratu ostean Fermin Muguruzarekin korista lanetan ikusi genuen. Eta orain bere bakarkako lehen lanarekin datorkigu. Metak diskoetxearen eskutik "Onna" izeneko diskoa argitaratu du Sorkunek. Lagunez inguraturik eginiko lana.

EUSKAL ROCKAREN DAMA

Izenburu bitxia du zure lehen bakarkako lanak: "Onna". Emakume esan nahi du hitz horrek japonieraz. Zergatik "Onna"?

Fermin Muguruzarekin Japonian izan nintzenean emakumeak eta gizonezkoak banaturik geunden. Emakume guztiak logela batean eta gizonezkoak beste batean. Orduan, hitzak norberaren hizkuntzara itzuliz jolasean hasi ginen, ea nola esaten den hori eta bestea, nola ahoskatzen den norberaren izena, emakumea hitza eta bere sinboloa... Horrela irten zen "Onna" hitza. Emakume guztiak geunden han, ni letra bat edo beste idazten hasia nintzen, niri buruz eta emakumeei buruz hitz egiten zuten hitzak. Hortaz, diskoaren izenbururako izen polita iruditu zitzaidan. Izan ere, emakume gutxi gaude Euskal Herrian rock munden murgilduta.

duan murgilduta.

■ **Hainbeste eragin izan zuen zugan esperientzia hark?**

Ez, bitxikeria bat da, baina han sortutakoa. Besterik gabe. Dena dela, Japoniak asko markatu ninduen, asko gustatu zizaidan. Kultura guztiz ezberdina da. Nik uste dut maila espiritualean gure gainetik daudela. Jende guztia oso atsegina da, hirian zaudela ez dizute lapurtzen, adibidez, ez dago delinkuentzia komunik. Kultura guztiz ezberdina da.

■ **Emakumeei zuzendutako lan bat dela irakurri dut nonbait.**

Elkarriketa bateko titularrean argitaratu zen hori. Nik, orde, ez nuen horrelakorik esan. Esan nuena da musikarekiko interes berezia duen jende gaztearentzat eginiko lana dela. Izan ere, ez da disko erraz bat, ez dut uste. Kashbad ere ez zen

entzuteko erraza, ezta Dut, Lisabö eta talde horien guztien musika ere. Baina horrez gain, Euskal Herriko nire adineko neskei ere gustatzea nahiko nukeela esan nuen. Izan ere, herrialde honetan rocka abesten duen emakume bat bada, niri gustatu egingo zait, identifikatze hutsagatik bada ere. Hori da nik esan nuena eta ez emakumeentzako disko bat zela.

■ **Taldean eginiko bakarkako lan bat da "Onna".**

Bai. Izan ere, diskoan jende askok hartu du parte. Lan honek bi prozesu ezberdin izan ditu: bat, konposatzearena. Esparru honetan Xabi Strubellekin egin dut lan; Kashbadek ere abesti bat egin du; bertako gitarrekin, Gorka Sesmarekin beste bat egin dugu; Gasteizko Beñatek ere hartu du parte; Fermin Muguruzak... Eta gero Josune Muñoz eta Lander

Garro hitzetan aritu dira. Gogoa neukan beraiekin guztiekin lan egiteko. Konposizio lan horiek egiten lau bat hilabetez egon gara. Gero abestien eta hitzen bozeto horiekin lokalera pasatu gara konposizio lanarekin zerikusirik izan ez duen bandarekin lan egiteko. Hortaz, alde batetik, jende hori guztia egon da konposizio lanetan eta gero beste bost musikari diskoa grabatzeko eta zuzenerako. Emaldiatarako aldaketa bat ere izan da, grabaketan egon den bateria ez baita zuzenean izango, zuzenean Egoitz egongo da.

■ **Diskoaren musika estiloa aurrez zehaztu duzue ala abestiak konposatu ahala finkatzen joan zarete?**

Norbaitekin abesti bat egiten hasia erabakitzen duzun mementoan ez dakizu popa, rocka, heavy metala edo elektronikoa irtengo den. Baina nik banekien pertsona horren joera rockeroa izango zela. Nik ez dut erabaki: "Rocka elektronikoa-kin uztartuko dugu!". Ez dut hain kontzienteki erabaki. Baina egia da oinarrian rock disko bat egiteko asmoa nuela, gitarra elektrikoekin, bateria akustikoarekin... Baina beste alde batetik, elektronikoa ere egiteko gogoa neukan. Nik uste dut nahiko argi neukala zer egin nahi nuen. Gero lokalera bandarekin lan egitera joan nintzenan

esan nien: "Batez ere rock disko bat egingo dugu!". Horregatik aukeratzen duzu aukeratzen duzun musikaria. Ez dut gitarrajolea aukeratuko popa egiten ikusi dudalako, eszenatoki gainean jo ta ke rocka egiten ikusi dudalako aukeratuko dut.

■ **Zein irizpide erabili duzu aukeratu duzun banda aukeratzeko?**

Nahiz eta kasualitate hutsa izan, guz-

□ **"Herrialde honetan rocka abesten duen emakume bat bada, niri gustatu egingo zait, identifikatze hutsagatik bada ere. Hori da nik esan nuena eta ez emakumeentzako disko bat zela"**

tiak gasteiztarrek dira. Gitarrajolea eta baxujolea Neubat taldekoak dira, makineta arduratzen dena Atomoogekoea zen, bateria Exhalekoa, orain Sharon Stoner-eko Egoitzek ordezkatu duena. Begira! Azken hori oñatiarra da, hortaz, guztiak ez dira gasteiztarrek. Lehendik ezagutzen

dudan jendea da, Gasteizeko koadrilakoak. Izan ere, ni urte batez Gasteizen izan nintzen bizitzen. Neubat-en eta Atomoo-og-en kontzertuetara joaten nintzen, entseguetara... Duela asko nuen jende honekin zerbait egiteko asmoa, diskoa egiteko erabakia hartu aurretik.

■ **Jendeak disko lasaiago bat egingo zenuela uste zuen. Zure sustraiak, orde, Kashbad, rockeroak dira. Zergatik uste duzu jendea ondorio horretara heldu dela?**

Ez dakit. Agian, Björk entzuten dudalako edo nahiko era melodikoan abestea gustatzen zaidalako. Ez dakit. Ni ere harritu egin nintzen. Nik beti esan izan dut rock disko bat egingo nuela.

■ **Rock talde batean denbora asko egon den musikariak bakarkako ibilbideari ekiten dionean lasaitzeko joera du normalean. Horregatik izango ote da?**

Hori gertatzen da bai, egia da. Agian, horregatik izango da. Kashbaden azkena ere ez zen oso rockeroa. Beharbada horregatik ere izan daiteke. Lehena eta bigarrena hard-core estilokoak ziren gehiago, azkarragoak... Hirugarrenean ere rocka egin genuen, baina pop ukitua duten abestiak ere badaude. Dena dela, agian, esan duzunagatik izango da gehiago.

■ **"Kashbaden nire tokia nuen eta inoiz ez nuen idaztean pentsatu. (...) Disko honen letrak errazak dira, ez duzu poesiarik aurkituko. Baina bai, idazteko urratsa eman dut".**

■ Abestietako bat Kashbadek konposatu du. Nola bururatu zitzaizun ideia?

Hori egiteko gogo handia neukan. Kashbadi omenaldi moduko bat egitea ere bada. Berriro lokalean elkartu eta zehaztuta zegoen zerbaitezarako abesti bat egitea zen. Lagunez aprobetxatzeko aukera zen! (Barre algarak). Sekulako abesti bat egiteko banda oso bat badaukazu... Oso dibertigarria izan zen: "Zure diskorako abesti bat egingo dugu!", esan zuten. Garai haiek gogoratzeke aukera ona zen.

■ Zuzenekorako Kashbadek moldaketa bat prestatu duzue. Nola sentitzen da Sorkun Kashbadek abesti bat jotzen bere betiko kideak ondoan izan gabe?

Oso arraro. Altzan eskaini genuen kontzertuan taldeko gitarrajolea eta baxujolea zeuden emanaldia ikusten. Orduan haiek behean ikustean nire barnerako pentsatu nuen: "Zer egiten duzue hor behean? Igo gora jotzera!". Sentsazio arraroa da bai.

Ferminekin egon nintzenean hasi nintzen idazten. Izan ere, denbora asko pasatzen genuen biran, bidaiatzen... Animatu eta nire gauzak idazten hasi nintzen. Horrela, bat-batean letra horiek abesti forma hartzen hasi ziren. Eta pentsatu nuen: "Agian, abesti politak dira!". Orduan, txapa guztia laburtzen hasi nintzen, rimak egiten, askorik ere ez dago baina... Gero nire euskara irakaslearekin zuzenketak egin genituen, esamoldeak egokitu... Hitzek ere lana dute.

■ "66" abestia ingelesez abesten duzu.

Bai, eta beste bat arabieraz, eta Kashbadekin saharauiarrez egin nuen. Hizkuntza ezberdinekin frogatzeko gogo

Kaori Nagano The 3peace taldeko partaidea da. Hemendik biran ibilitakoa da eta, besteak beste, talde horrekin aritua ginen Japonian emanaldiak eskaintzen. Diskoaren izenburua bururatu zitzaizun egunean logela hartan zegoen emakumeetako bat da Kaori. Oso lagun onak egin ginen, posta elektronikoko bidez harremanetan jarraitu genuen. Eta oporrak zituela grabaketara etorri zen. Baxua jo du "Al ejtilato"

□ "Altzako kontzertuan Kashbadeko gitarrajolea eta baxujolea zeuden. Haiek behean ikustean pentsatu nuen: "Zer egiten duzue hor behean? Igo jotzera"

abestian.

■ Beti mutilez inguratua egon zara. Ez al zaizu taldean neskaren bat sartzea bururatu?

Bai. Bateria Lisaböko Aida izatea nahi nuen. Baina ezin zuen, oso lanpetuta dabil, ikasketak, lana, Lisabö... ezinezkoa zitzaion. Baina bestela ez nuen aproposa izan zitekeen beste emakumerik ezagutzen. Izan ere, guztiaren gainetik musika dago eta musikariak egiten duena gustatu behar zaizu. Hortaz, ez nuen besterik ezagutzen, ez nuen gitarra, baxua edo bateria jotzen zuen beste emakumerik ezagutzen. Eta are gutxiago musika elektronikoa egiten zuenik. Dena dela, gidaria (berak darama merchandisinga), managerra eta argien teknikaria emakumeak dira. Hortaz, bada zerbaite. Nonbait emakumeak egotea lortu dut behintzat.

■ Neska rockzaleak badira Euskal Herrian. Gitarra elektrikoa hartu eta distorsio pedalari emateko ausardia falta al da?

Ez dakit. Nik uste dut horrek lotsarekin duela zerikusia. Oraindik ez da ohikoa. Ez dago rocka egiten duen neska askorik. Gizonezkoak bai. Beti dago gitarra edo bateria jotzen duen lagunen bat lokalean elkartu eta talde bat sortzeko. Hori egiten duen emakumerik ez dago, ordea. Kulturala da. Beste gauza asko bezala oraindik gizonen mundua da.

■ "Makarra" deituko dieten beldur al dira?

Azken batean, hori ohore bat da. Eta kontzertuetara joaten diren neskak "makarra" kontsideratzen direla uste dut. Ez dut uste horrek kokiltzen dituenik

◆ JON GURRUTXAGA

ALBERTO ELOSEGI

■ Bakarka argitaratu duzun lehen diskoa da. Idazten ere estrainekoz aritu zara. Nola sentitu zara lan horretan?

Beno, letrak oso errazak dira, ez duzu poesiarik aurkituko. Baina bai, idazteko urratsa eman dut. Kashbadek nire roll edo tokia nuen eta inoiz ez nuen idaztean pentsatu. Izan ere, beraiek euskaraz askoz hobeto hitz egiten zuten eta aise idazten zuten. Ni abeslaria nintzen eta beraiek ez ninduten koro bat bera egiten laguntzen, lotsa handia ematen zien. Ez nuen letrak idazteko beraiek adinako gaitasuna, hortaz, ez nuen horretan pentsatu.

nuen; izan ere, hizkuntza bakoitzak bere musikaltasuna du. Kashbadek inoiz ez genuen ingelesez abestu. Beno, bertsioen bat egin genuen, baina amerikar batuan. Hau da, ez genekien zer esaten genuen. Gogoia neukan abesti bat ingelesez egiteko, bertan esaten denak ere bulztatu nau horretara: 66 izeneko bidea edo ruta, cadillac-a, maitasuna, fantasia... Apropoza zen ingelesez abesteko. Dibertigarria da beste hizkuntza batzuekin frogak egitea.

■ Kolaboratzaileen artean Kaori Nagano japoniarra aurkitu dugu.

Zibillei esan diegu

43

eta era guztietako euskaldunek jaitu dituzte. Orain, berriz, erri horrek berak ez du errukirik izan, kalean utzitako zenbait irakaslek bere eskubideak auzitegian eskuratu nahi zituenean.

Izan zuen aurrez erri horrek batzar nagusia. Entzun zien batzuei eta besteei. Izan zuen erabakia artzeko aukera, izkutuko txartelez. Eta erabaki hori bete zedin, ehun langile eta gehiago, lan-orduak galduz, ikastolako atek zaintzen.

Erriak epaitu ditu eta gogor epaitu ere. Erriak eta gogor, baina min duelarik, galera duelarik. Erriaren auzitegian galdu dute auzia. Jakina, erri hori lehen, orain eta gero eta beti itsu izanen da, lozorroan dagoena, jainko txikiek menperatua. Hori jakinik asi behar dugu demokrazia jokoe-tan. Hori jakinik jo behar dugu erriaren auzitegi-tara. Aundia da Erriaren sena eta beldurgarria haren erabakia”.

ZERUKO ARGIA,

euskal kulturaren alde.
Egizu arpide berri bat
zure lagunartean.

“Herriaren” errukirik eza aipatua zuen lehenxeago, erabaki beldurgarria azken pasarte horretan. Zein ote saltsa? Agian egurra ere banatuko zuen... Nork daki. Han agertzen zena hauxe baino ez zen: “Nora jo hor galtzen duenak? Ande-ñoaren orde z ‘profesora’ eta Edurneren

■ San Tomasak

Erredakzioa, 1972-XII-10

Badu San Tomasetako feriak arrakasta Donostian. Nekazari asko bildu oi du inguru-marietan. Beste ikus-festa batzuen artean idi-demak eratu dituzte Abenduaren 17-21 eta 24rako. Goizeko amabietan eta arratsaldeko lauterdietan jokatu-ko dira Trinitade plazan. Aldi ontako idi-demak debekatuak izan dira zenbait erritan, anka-miña edo nafar-miña delata. Baina Donostiakoak jokatu-ko diran itza jaso dugu eratzen dituen

“Atracción y Turismo” etxearen par-tetik. Gaitza sendatua izango dalako-an emandako itza dala uste dugu, bestela ez legoke berdintasunik. Dana dala, badakizu garbi jokatu-ko dirala. Ez dirala debekatuko. Hoge-i sari daude. Ogeita amar milla pezetatik asi eta bi milla pezeta arte koskan jetsiz. Askoren jakinmiña ase dugula-koan gaude. Eta demazaleei poza eman diogulakoan. Ondo igaro San-tomasak ●

ordez ‘Blanca’ esanaraziko duen auzite-gira? Lan arazoetarako dagoen auzite-giak, pentsaera arazoa erabaki dezan? Denena den ikastola beste norbaitena dela esatera? Legearen izkutuan dagoen nola-halako ikastetxeren bat den susmoa sortzera? Ikastola maite duten eta aurrera atera nahirik beren bizitzako urterik one-nak ematen dituzten irakasleak, ogi-bide uts besterik ez dutela aitortzera? Zertara? Euskeraz ez dakiten amen umeak ere badabiltzala azaltzera?

Erriak gaitzetsi gaituenean ez dago beste biderik. Ez eta arrazoi gabe gaitze-tsi gaituenean ere: sufritu. Merezi du erriarengatik sufritzeak nahiz eta erri horrek eskerrik ez eman, nahiz eta zirgo-tu. Erria lo dagoelako, indargabe eta ilzo-rian; erria esnatu, indartu eta bizitu behar delako daude hainbeste eta hainbeste

arriskuan eta erasopean. Merezi du bere buruaren jabe ez den erri horrek, ezjaki-nean ere, zigortzen gaituenean beragatik sufritzea. Erria behar dugu irabazi. Erria salbatu.

Goraipatu izan ditugu erri honen auzi-tegian irabazitakoei salbatzera, beste auzi-tegi-tara joandako lege-gizonak. Gaur gai-tzetsi egiten ditugu. Ez diteke erriaren erabakirik honelako auzitegi-tara eraman.

Beste zerbait da egin beharrekoa, nor-baiten jauntxokeriaz gaizki epaitu ez dezan: Ondo baino obeto batzuen eta bes-teen eskubideak paperean aurrez erabaki-rik ezarri. Ez diteke irakasleak ezeren babesik gabe geldi. Gertaera honek araudi bat egitera, eztabaidatzera eta onartzera bortxatzen gaitu. Ez gaitezen txinpartak ikusi zai egon, sua itzaltzeko” ●

◆ PILAR IPARRAGIRRE

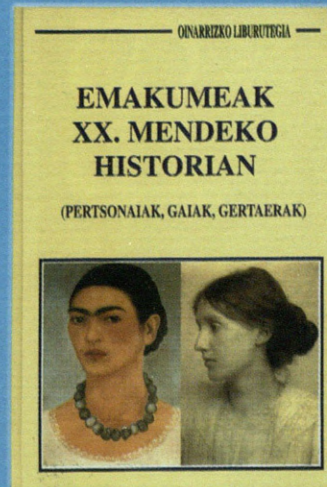
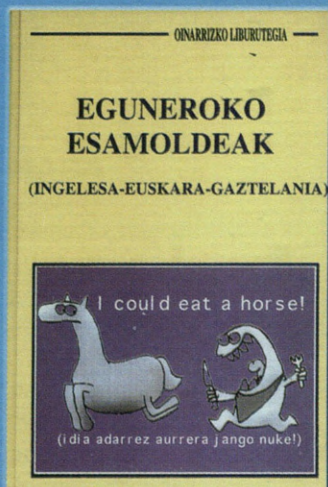
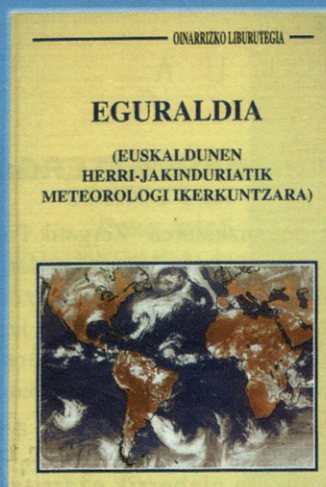
■ Aranegiri erantzun irekia

A. Baskaran, 1972-XII-10

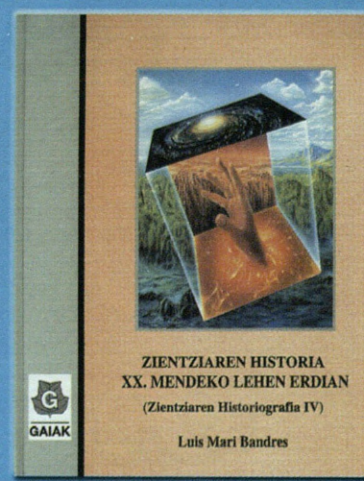
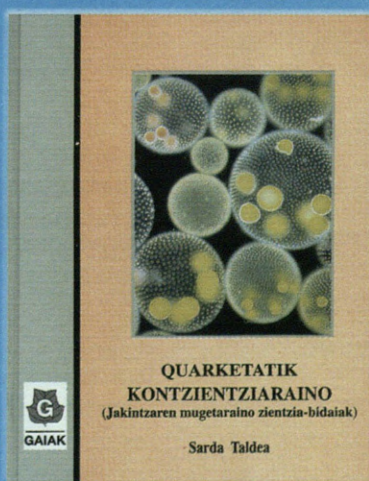
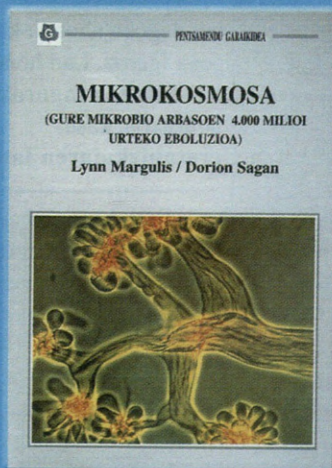
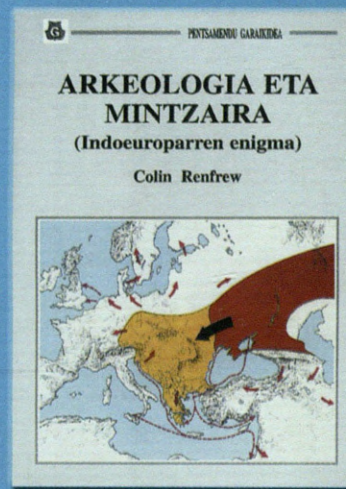
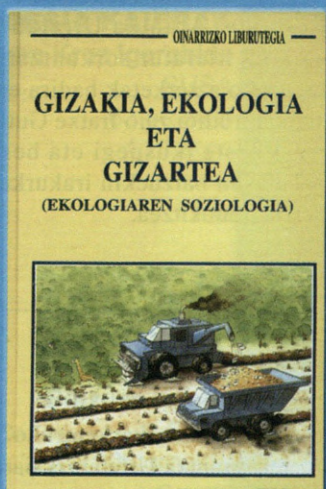
Agur Aranegi: Ez dakit nor zaitu-dan. Beste izen bat dagoela uste dut deitura horren atzetik. Ez zait axolarik. (...) Z. ARGIAko zuzen-daritzak zuretzat, zure iritziak azaltze-ko, lekua izan badu, neri ere aukera ber-dina emango didala uste dut. Ni ere harpidedun eta irakurle nau. Irakurri nuen Z. ARGIAko 507 zenbakian “Bur-ges aurrerakoi bati” izenburutzat zuen lana. Nahikoa eztenkatu ninduen, egia esateko. Neri zuzendua zegoen. Ondo ezagutzen nauzu. Ederki adierazi zen-duen ni nolakoa naizen. Ez zaitut zikin-

du nahi neure burua zuritzearren. Zorio-nak. Ez zabilta neregandik edo ni bezalakoengandik hain urruti. (...) Ez zaidazu gaizki har. Baina lehengoaren euskarri eta gordetzaille bihurtu zera. Konserbadore zera. Gezurra dirudi, baina egia da. Zuretzat bizitza borroka izan da eta da. Borroka horren etekin duzu eskuan daukazuna. Eta hori ez da hutsaren hurrengo. Gogor zaizu, hori galtzeko arriskuan jartzea. Utzidazu borrokatu beharrik izan ez dudanez gero tantoa nere alde jasotzen. Zuk badakizu zer den ezer ez edukitzea. Nik

ez. Zuk ez duzu lehengora itzuli nahi. Neri ez zait hain beldurgarria irudi-tzen. Baina ez ahanztz beste alderdia. Zuk diozunez borrokatu zera eta borro-kan jarraitzen duzu. Baina zure indar eta ahalmen guztiak bereganatzen ditu borroka horrek. Borroka horrek eta borroka hortatik ateratzen duzunak galeratzen dizu, hain zuzen, eskuratzea falta zaizuna ikustea. Horregatik zera konserbadore. Eta hortan ez dut batere gaizki esan nahirik. Egia zen neri esa-ten zenidana. Baina hau ere ez da gezurra (...) ●

2002.eko Emakunde Saria

GAIK

ARGITALDARIA

*Kultura Euskaraz,
eguberrietako oparirik ederrena!*

A S T E K O L I B U R U A

ARANTXA URRETABIZKAIA AZTERGAI

MALKOEN MINTZOA

Iratxe Gutierrez
UTRIUSQUE
VASCONIAE
213 orrialde
17 euro

Iratxe Gutierrez aztertzaileak Utriusque Vasconiae argitaletxearen "Kritika Literarioa" sailean plazaratutako lan honen izenburu zehatza "Malkoen mintzoa. Arantxa Urretabizkaia eta eleberrigintza" da, eta horixe du bere mamia: oro har eleberrigintzaren eta bereziki Arantxa Urretabizkaia idazlearen eleberrigintzaren inguruko azterketa. Izan ere, Iratxe Gutierrezek eleberrigintzak sortu ohi duen hainbat galdera bihurtu ditu hizpide, eta horretarako Arantxa Urretabizkaia eleberrigintza oso egokia iruditzen omen zaio, galdera horien bilaketan akuilu izateko. Arantxa

Urretabizkaia "Zergatik Panpox", "Saturno" eta "Koaderno gorria" eleberriak aztertzeko orduan, berriz, bi alderdi izan ditu gogoan Iratxe Gutierrez aztertzaileak: eleberriak banakako literatur sorkuntza gisa duen balizko autonomia, eta edozein eleberri ezarritako kanon eta sistemarekiko duen dependentzia eta lotura nahiz independentzia eta lotura eza. Bestalde, Arantxa Urretabizkaia literatur sorkuntzaren inguruko azterketak badira ere, egokia iruditzen zaio Iratxe Gutierrez beste ikuspegi eta beste xehetasun batzuekin irakurketa berria iradokitzea.

▼ Egileari Galdezka

"Bere eleberrigintzaren bilakaera aztertu dut"

Iratxe Gutierrez

■ Zergatik aukeratu duzu Urretabizkaia zure ikerketarako?

Batik bat bi arrazoik eraman ninduten Arantxa Urretabizkaia eleberriak aztertzera. Lehenik, euskal eleberrigintzaren eremuan nahiz eta irakurlearen aldetik harrera ona jaso, kritikoek ez dugu behar bezalako arreta jarri eleberri hauetako hainbat alderditan.

■ Zeintzuk dira alderdi horiek?

Esate baterako, "Zergatik Panpox" eleberrian dagoen ahots jokoa ez da aztertu, hor dagoen aberastasuna isilpean igaroz. Lan honetan, berriz, eleberrigintzaren beste alderdi batzuen inguruko auziak gailendu izan dira: errealismoaren ingurukoa, kasu.

■ Bi arrazoi aipatu dituzu Arantxa Urretabizkaia lan aztertzeko. Zein da bigarrena?

Bada, hamar bat urteko aldearekin argitaratu diren hiru eleberri idatzi ditu Arantxa Urretabizkaia -alegia "Zergatik Panpox" (1979), "Saturno" (1987) eta "Koaderno gorria" (1998)- eta hauei begiratzuz gero, epe honetan donostiarraren eleberrigintza bilakaera jakin bati atxiki zaiola ikus daiteke. Izan ere, lehen eleberrian indeterminazioa da nagusi (denboran, espazioan, ahotsetan, pertsonaietan...), baina bigarren eleberrian jada indeterminazio horiek murriztuz joan dira, eta azken eleberriko, murriztapenak oso aipagarriak dira, determinaziorako urratsak emanez (denbora eta espazio zehaztuak, pertsonaia definituagoak, ahotsetan loturak eta narrazio mailak oso ongi zehaztuak daude). Hartara, "Zergatik Panpox"en konta-teknikei eskaini zien arreta arinduz joan da, eta "Koaderno gorria"n tradiziozko konta-moldeetatik gertuago ibili da. Eta bilakaera hau aztertu nahi izan dut, garapen honen oinarria bilatu asmoz.

LIBURUAK

KONTXU ODRIOZOLA

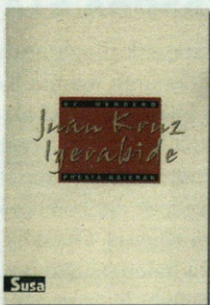
Pako Aristi
**AZPEITIKO UDALA/
 ANTZERKI
 TOPAKETAK**
 61 orrialde
 6,01 euro

ANTZERKIA BIZITZAREN EDERGARRI

Azpeitiko Antzerki Topaketen XX. edizioan, omenaldi bat egin nahi izan dio Azpeitiko Udalak bertako alaba den Kontxu Odriozola antzezleari. Hori dela eta Pako Aristik "Kontxu Odriozola. Antzerkia bizitzaren edergarri" liburua idatzi du. ARGIA saria, Hotel Erzilla antzerki saria eta Euskal Aktoreen Batasunak telebistako aktore onenari emandako saria jadanik jasotzen dituen Kontxu Odriozola, ezagunagoa izango da, ziur aski, ETBko "Goenkale" sailean egiten duen paperarengatik, hau da, Maria Luisa Galardi bezala, baina hamaikatxo lan eginak ditu emakume honek antzerkian (afizionatu, amateur eta profesional gisara), baita zinean eta telebistan ere. Bada, horren guztiaren eta gehiagoren berri ematen du Pako Aristiren liburu honek.

XX. MENDEKO POESIA KAIERAK

Juan Kruz Igerabide
SUSA
 63 orrialde
 4,21 euro

JUAN KRUIZ IGERABIDEREN OLERKIGINTZA

Koldo Izagirrek apailatu eta Susa argitaletxeak plazaratu duen XX. mendeko "Poesia Kaiarak" bildumaren azken hamaika olerkariren artean, Juan Kruz Igerabideren olerkigintza aurkezterakoan, zera gogoratzen digu Koldo Izagirrek: "Hasi berrian helduentzako eginiko poemetan ageri zituen ezaugarri estilistikoak geroztikako haur-lanetan garatu" dituela nabarmen, eta horrexek egin duela "berezi eta nortasuneko" Juan Kruz Igerabideren lana. Helduentzako poema liburuetan kezka moralak eta existentzialak lantzen dituen bezala, haur poesiak eskatzen duen maisutasun formal handiaren eta espiritu ernearen jabe da Juan Kruz Igerabide.

SENEZ
Batzuen artean
EIZIE
 206 orrialde
 6 euro

ITZULPEN ALDIZKARIAREN 24. ZENBAKIA

Guztiz berezia da "Senetz" itzulpen aldizkariaren azken zenbaki hau; izan ere erdal hizkuntzetatik geurera itzultako lanak agertu ohi ditu, baina oraingoan uzta zaharreko aleak bildu dituzte, hamar-hamabi urteotan "Senetz"en orrialdeetan argitaratutakoak, eta frantsesera edo ingelesera itzulirik eskaini dituzte, euskararik ez dakienari, eta geure kultur esparrua hurbilek ezagutzen ez duenari, euskal itzulpengintza zertan den aditzera eman nahian. Xabier Mendiguren Bereziartu, Jesus Mari Zabaleta, Gotzon Egia, Anjel Lertxundi, Juan Garzia, Koldo Biguri, Manu Lopez Gaseni, Lurdes Auzmendi Ayerbe, Josu Baranbones Zubiria eta Oscar Gonzalez Atxa dira frantsesera edota ingelesera itzuli dituzten lan horien egileak.

Zure gorputzak 8 orduko atsedena behar du.
 Zure begiek 24 orduko lasaitasuna.

Zure lasaitasuna da garrantzitsua. Horregatik, **MultiOpticas**en gure produktu eta zerbitzu bakoitzean kalitate eta garrantiarik handiena emateko konpromisoa hartu dugu. Izan ere, nahiko genuke zu gustura egotea Espainiako optika-sarek handieneko — **MultiOpticas** — profesionalengan konfiantza izan duzulako

ZINKUNEGI
MULTIOPTICAS
ZERBITZU OPTIKOETAN 1a
 Hernani, 4 · DONOSTIA

LIBURUAK

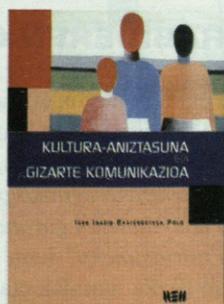
**HURA
ABENTURA!**
Karlos Santisteban
DESCLÉE DE
BROUWER
107 orrialde
7,50 euro

HAMAR URTETIK AUERRERA KOENTZAT

Karlos Santistebanek hamar urtetik aurrerako irakurleentzat idatzi duen istorioa da "Hura abentura!", eta Enrique Morenteren marrazkiz horniturik dator. Irati eta Iker ditugu bertako protagonista nagusiak, elkar asko maite duten neska-mutiko biziak. Oso kezkatuta aurkituko ditugu, ikastolan hasi zirenetik gela berean elkarrekin egon den laguntaldea ikasturte berrian desegin beharko delako eta beste gela batzuetan banatu. Azken eskola-egunean, halere, ezusteko polita emango die maisuak, denak batera kanpamendura joango direla eta hamaika abentura biziko dituztela agintzen dienean. Harrigarriena, biltzeko jarri dien lekua da, ordea: Barrenkale Barreneko aireportuan espero omen ditu. Nola liteke kale ezin estuago horretan aireportu bat egotea?

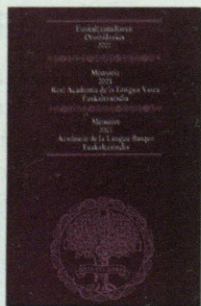
**KULTURA-
ANIZTASUNA
ETA GIZARTE-
KOMUNIKAZIOA**
Jose Inazio
Basterretxea Polo
UDAKO EUSKAL
UNIBERTSITATEA
334 orrialde
28 euro

KULTURA ANIZTASUNA ETA KOMUNIKAZIOA

Udako Euskal Unibertsitateak plazaratutako "Kultura-aniztasuna eta gizarte-komunikazioa" lanaren mamia Komunikazioaren eta Informazioaren Oinarriak deitutako irakasgaiaren eskola-liburu moduan erabilia izateko pentsatua izan da. EHUko Gizarte eta Komunikazio-zientzien fakultateko Kazetaritza sailean ari den Jose Inazio Basterretxea Polok burutu du, eta giza-kia, gizarte-a, kultura, hedabideak eta boterea komunikazioaren ikuspuntutik aztertzea izan da bere helburu nagusia. Oraindik utopia bada ere, enporio transnationalei desberdinak diren haienganako begirunea exijitu behar zaielako; kolektibitate txikiei euren hedabide propioak sortzeko aholkatu; eta kultura minorizatuei euren kulturaren eta hizkuntzaren ederra aldarrikatzera gonbidatu.

**EUSKALTZAIN-
DIAREN
OROITIDAZKIA
2001**
Batzuen artean
EUSKALTZAINDIA
294 orrialde

EUSKALTZAINDIAREN IAZKO EMAITZA

Urtero egin ohi duen bezala, euskaraz, gaztelaraz eta frantsesez plazaratzen du Euskaltzaindiak aurreko urtean zehar erakunde honek izan duen jarduna. Izan ere, "Euskaltzaindiaren Oroitidazkia 2001" honen aurkezpenean Xabier Kintanak adierazten duenez, Euskaltzaindia osatzen duten euskaltzainak, urgazle-laguntzaileak, kudeatzaile-teknikariak, informatikari, biblioteka eta bulegoko lankideak ere, ez omen dira behar bezala konturatzen beren lan isilean zer nolako eraikuntza mamitzen ari diren, batez ere lan horiek beren bana-banako izaeran maiz izaten duten itxura apalagatik. Eta horretarako dira urteroko Oroitidazkiak, maila guztietan Euskaltzaindiak egindakoa bai bertakoen eta baita beste guztion begien aurrean azaltzeko.

DISKOAK

**III
Asgarth
GOR**
10 kanta
14 euro

ASGARTH-EKOEN HIRUGARRENA

Estiloa gogortuz eta beren heavy metal doinu eta oihiak areagotuz osatu dute Asgarth taldekoek "III", beren hirugarren diskoa. Bere lan berri honetan buru belarri aritu ahal izateko, urte hasierako kontzertuak emateari ere uko egin zion Asgarthek, eta ez da hori musika talde batek geurean arin har dezakeen erabakia, jakin badakielako zuzeneko ekitaldiei esker egin ohi

duela aurrera. Baina azkenean boro-bildu zuen "III" Iban Fernandezek bateriak, Unai Zabalarren gitarrak, Joxi Perurenaren baxuak, Ander Cañasen gitarrak eta Asier Enbilen ahots nagusiak osatutako taldeak. Eta honako hamar kanta hauekin: "Goian bego", "Ito arte", "Gauean ihesi", "Begi bi", "Lur jota", "Pekatu", "Mugak", "Denboraren hautsa", "Uren artean" eta "Hitz gabe".

**GETXO, 2003ko martxoa arte
Jazz lehiaketa**

Zabalik da jada Getxoko Europar Jazzaldiko Talde Lehiaketan izena emateko epea. Gehienez 30 urte izan daitezke bertan parte hartzeko eta taldearen kalitatea bermatzeko grabaturiko CD edo zinta bidali beharko da. Behin behineko hautaketa martxoan egingo da. Informazio gehiago nahi izanez gero, deitu 944914080 telefonora.

**DURANGO, abenduak 6
Musika**

Petti eta Bide Ertzean taldeak izango dira entzungai 6 euroren truke. Pettik "folk basati" izenez ezagutzen den estiloa jorratzen du eta Bide Ertzean taldekoek pop landua, konponketa landuez apaindua.

20:30

San Agustin kultur gunea

**URNIETA, abenduak 11
Hitzaldia**

"Nolako pertsonak hezi behar ditugu etorkizunerako?". Horixe izango da Alfonso Vázquez, Hobest Consultingeko zuzendari eta hezkuntza aholkulariak emango duen hitzaldiaren izenburua. Egape ikastolak antolatu du hitzaldia eta hezkuntza komunitateko partaideei egin diete gonbita.

17:00

**BAIONA, abenduak 7
Kafe antzerkia**

Jean-Marc Totok "Manex ou les chroniques d'un fossoyeur" umorezko kafe antzerkia eskainiko du.

20:30

Luna Negra kabareta

**BILBO, abenduak 10
Kontzertua**

Andy Chango antiheroiaren gure arazoak ahazten laguntzeko jaio zen eta dena ospatzen irakasten digu, baita mina ere. Saillatu ezineko musika estiloa dauka, euren estiloaren jabe diren musikariak bakarrik lortzen duten marka berezi hori.

19:30

EHUko Sarrikoko campusa

**LAUDIO, abenduak 5
Kontzertua**

Galizia aldera joan aurretik, Jabier Muguruzak Euskal Herrian egingo duen azken kontzertua izango da hau.

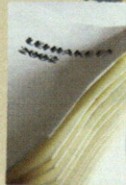
**GASTEIZ, abenduak 9-13
Artea**

Bosgarren urtez arte elektronikogari buruzko mintegiak antolatu dituzte eta aurten azpimarratuko den gaia sormen garaikidean izan diren azken berrikuntzen azterketa izango da. Manel Clot, Agustin Perez Rubio eta Joan Money artistak bertan izango dira.

Montehermoso jauregia

**EIBAR, otsailaren 14a arte
Lehiaketa**

"Narruzko Zezen" sariaren XVIII. edizioa abian da. Antzerkiaren aritzen diren artikulu eta antzerki gidioak aurkeztu behar dira. 25 urte baino gutxiago duen edozein gazte parte har dezake. Informazio gehiago: 943208444 telefonon.

**TOLOSA, urtarrilaren 19a arte
Literatura lehiaketa**

X. Antonio Maria Labaien narrazio lehiaketa deitu du Tolosako Udal Kultur Batzordeak. Lehiaketa honetan edozeinek har dezake parte, baldintza bakarra lanak jatorriz euskaraz idatziz izatea da. Sari bakarra banatuko da eta 2.410 eurokoa izango da.

**IRUÑEA, abenduak 10
Hitzaldia**

Pedro Manterola katedra zuzendariak antolatuta eta aurreko beste batzuei jarraiki J.M.Caballero Bonald idazleak honako hitzaldia emango du: "Oteizaren poetika". Hitzaldi ziklo hau NUPEK "Artea eta Kultura XXI. mendeko gizarteetan" izenburupean antolatutako programaren parte da.

19:30

Nafarroako Museoko ekintza aretoa

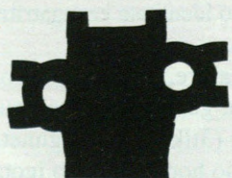

Agendarako deialdiak hogei egun lehenago bidali 943 37 34 03 faxera

Agenda: KATIXA GARATE

Argitarapen honen edizioko laguntzaile:

En la edición de esta publicación colabora

k u t x a

zuri esker
gracias a tigizarte ekintza
obra social

Sukaldaritzan berriena loreak erabiltzea omen da. Gaurkotutako arte zahar honekin tentuz ibili behar hala ere, guztiek ez baitute balio. Loradendetako loreak esaterako ez dira erabili behar.

LORE JANA

Aisia nagusitzen ari den geurea bezalako gizarte ekonomikoki garatueta berrikuntzen eskaintza etengabea da. Gehienak, hala ere, zaharrak berri. Loreak jatea azken puntako nobedade gisa aurkezten duen artikulu bat irakurri berria dut. Milaka urtetan gastronomoek ederki ustiatu dituzte landareen azal, zuztar, erreserba, hosto eta, nola ez, loreak. Adibide gisa bi: azafraia (*Crocus sativus*), lorearen estigma ñimiño lehorrak, eta arrosa (*Rosa sp.*), zeinaren petaloen ura mediterraneo ekialdeko kulturatan izugarri preziatua den.

Sukaldezalea bazara loreak erabil-

tzearen arte zahar hau gaurkotzen saiatzeko asmorik baduzu kontuan har itzazu ondorengo hauek: landareak ezagutu-adibidez pozoitsuak diren loreak ere badira-, loradendetako loreak ez erabili-zein produktu kimikorekin tratatuak izan diren nork daki?-, goizeko ihintzetan bildutako loreak dira onenak, apopilo izan ditzakeen intsektuak uxatzeko astindu, zaporea eta usainari eusteko toki fresko eta ilunean mantendu eta azken mementoan gehitu jakiei. Triki-mailutxo bat: lore askok duten mikatz-puntua kentzeko segundo batzuez ur gazitan eduki ●

◆ JAKOBA ERREKONDO
mandio@zerain.com

O S A S U N A

Eusko Jaurlaritzak gazteek drogak hartzeko duten ohitura aztertu eta alkohola gehien kontsumitzen dutena dela egiaztatu du, beste droga kontsumituenak cannabisa eta tabakoa dira.

NERABEAK ETA DROGAK

Hamabost urtetik hamazazpita bitarteko euskal gazteen erdia ia ohizko edale bezala hartzeko modua ematen digu Eusko Jaurlaritzaren Droga Menpetasuneko Idazkaritzak egindako azterketak. Eta aurreko datua kezagarria bada, beste bat ere ezin ahanztu dezakegu: gazte horietako %15ak haxixa edo marihuana hartzen du nahiko maiz.

Azterketak dienez, euskal gazteen %70 baino gehiagok alkohola kontsumitzen du, %39ak tabakoa eta %29ak cannabisaren eratorriak, gainerako substantzien kontsumoa dezente jaisten den bitartean (% 7ak speed eta anfetaminak, %4k kokaina, %3k estasia eta %1ek LSD).

ALBERTO ELOSEGI

Tabakismoaren inguruko datuak bereziki larriak dira adin horretan. Horrela, EAEn tabakoa kontsumitzen dutenak %30 diren arren biztanle guztien artean, tasa hori %39ra igozen da gazteetan, eta %50eraino 19-22 urtekoen artean. Eta oke-

rrena ez da hori, ohituraren joera erabat aldatu baita azken urteotan: gaur egun inoiz baino gehiago dira erretzen duten gazteak, eta gainera gehiago erretzen dute. Eta zergatik eman da aldaketa hori? Gazteek badakite tabakoa kaltegarria dela, baina hala ere kontsumoari ekiten diote, beren "oinarrizko identitate ezaugarritzat" hartzen dutelako.

Badira, hala ere, batere alkoholik edaten ez duten gazteak edo oso gutxi edaten dutenak (3tik 2). Lan egunetan, berriz, proportzio hori %93raino igozen da. Jai egunetan, gazteen %10 gehiegizko edale bilakatzen da, eta ia %7 neurritz kanpoko edaletzat hartu beharrekoa da. Zifra beldurgarriak benetan! ●

◆ JABIER AGIRRE

Besaide, harriaren eta arimaren arteko muga

Bizkaia, Gipuzkoa eta Araba arteko muga dugu edo hiru probintziek bat egiten duten lekua. Urtean behin, mendian hila direnak omentzeko aukeraturiko lepoa.

Hemen, oroitarri eder bat dago urtean zehar ere mendian galdu ditugunak omentzeko.

Urkiolako Natur Parketik oso gertu Izpizte, Udalatx eta Belamendi artean dago mendixka. Hiru probintzien historia-ren isla jasotzen du leku honek eta lurralde bakoitzaren berezitasunak nahasi ere egiten dira. Guk Bizkaiko aldea ikusiko dugu eta bere lur ustiaketa motaren arabera pinudietan barrena ibiliko gara. Pinudi hauetan, hala ere, Arabako baldintza lehorragoak direla-eta, arteren bat edo beste ere sartu da.

LIERNI ARRIETA

■ Arrazola errekaaren albotik abiatu gara ibilbidean.

bbk

Erosi sarrerak
BBK-ko
kutxazainetan

www.bbk.es

LIERNI ARRIETA

■ **Ibilbidearen hasiera.**

Guk aukeratu dugun ibilbidea Bizkaiko Atxondo herriko Arrazola auzotik abiatzen da. Anbotoko meatzetako burdina eta kobrea garraiatzeko erabiltzen zen trenbidea, gaur egun bidegorri bihurtu dute. Bidegorri honen amaieran hasiko da gure ibilbidea. Garai batean meatzetako sarretara zihoazen bideak izango ziren. Baina, gaur egun mendiaren beste ustiaketa nagusi bihurtu dira pinudiak eta hauek ateratzeko erabiltzen diren kamioiek, mendia txikitzen dute, baita bide zaharrak ere. Blenda eta kasiterita mineralak ateratzeko meatzeak 1920 arte erabili ziren, baita trena ere.

Txangoa hasteko haranean murgil-

duko gara. Errekan gora bidea jarraituko dugu. Erreka eder honek meatzea itxi zenean lasaitu ederra hartu zuen eta ordutik hona bertako animaliak, arrain, larba eta karramarroak lasaiago eta garbiago bizi dira. Lehenengo pausoak egin eta eskuinera pinudian behera datorren pista ikusiko dugu. Bide hone-

■ **Huntzez estalitako etxeordea.**

tatik jaitsiko gara buelta osoa eman ondoren, Besaidetik gatozenez. Bidea jarraitu erreken alboan eta zubi batek erreka garbia ikusiko dugu. Aurrerago, pistan eskuinera dagoen labe bat topatuko dugu. Badirudi karobia dela, kare-harria erre eta karea lortzeko erabiltzen zen labearen hormak dirudite,

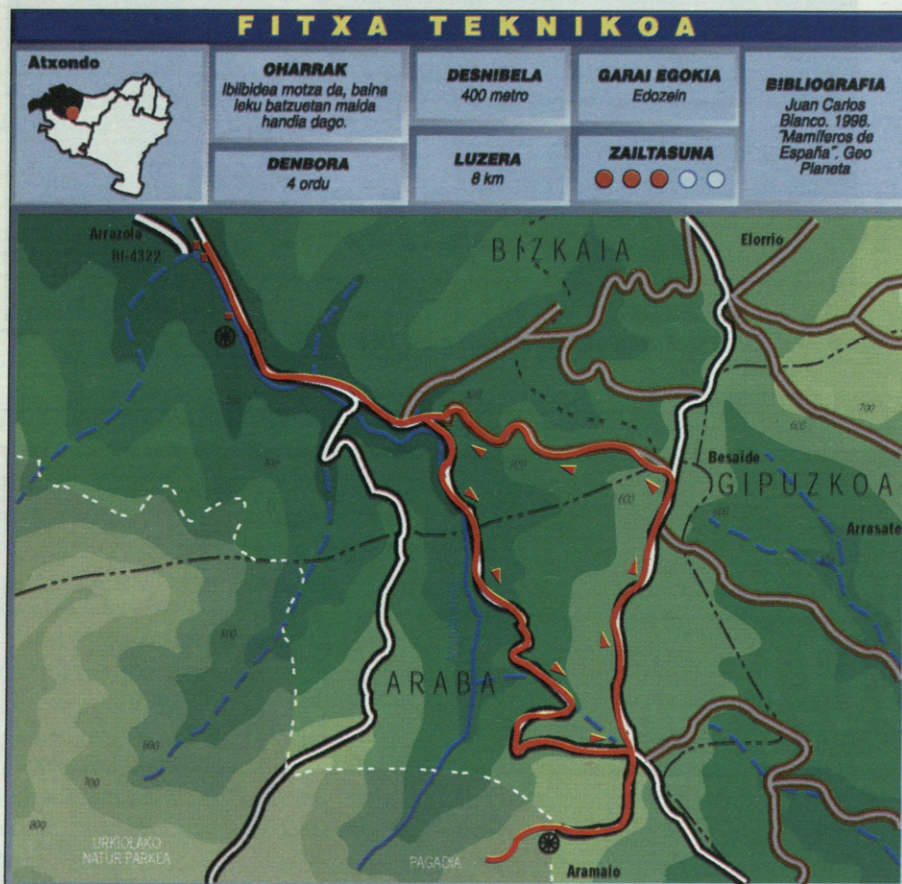
gaur egun huntz, sasi eta goroldioz estalia egon arren.

Hurrengo erreka, txikitua dago eta hodi handi batez ordeztua. Horretara ere iritsi gara; zubiak egin orde, hodietan itotzen ditugu. Horregatik egiten dute erreka eta ibaiek gainezka, bizitzen uzten ez diegulako. Erreka honetan ezkerrean igotzen den pista hartuko dugu, pinudian murgiltzeko. Pinudia, menditik dirua ateratzeko modu nagusia bihurtzen ari da, Bizkaia eta Gipuzkoan. Basogintza oso gutxitan da lanbide, baina aparteko diru sarrera bihurtu da. Mota guztietako landaketak daude. Zikinak, beste zuhaitzez kutsaturiko pinudiak, gaztaina, pagoa,

■ **Besaideko lepoko oroitarria. Urtean behin mendian hildako mendizaleen aldeko meza izaten da bertan.**

LIERNI ARRIETA

haritza, ametza... Txukunak, pinua baka-rik dutenak bere garaian kimatu zirenak, aukeraketa eginez entresaka jasan zutenak eta pinu zuzen eta adar gutxi-ko enbor bihurtu direnak ere. Enborrak ematen baitu, zur gehiena eta zuretik ateratzen baita lehengai. Bai, zura bera, altzariak egiteko oraintxe erabiltzen hasi dena, eta baita zelulosa ere, papera egiteko erabili ohi dena. Pinu artean norabidea galdu gabe, beti ere aldapan gora jarraituta, pista batera iritsiko gara.

Pista hau Elorriotik dator. Hemen bi aukera ditugu: ezkerrean jarraituz gero, Besaidera eramango gaitu zuzenez. Eskuinera hartuz gero, borda batera helduko gara. Borda hau Urkiola Natur Parkearen muga da eta pista bera ere hemen sartzean bidezidor bihurtzen da eta pagadi bukoliko batera sartuko gara. Pagomotzez eratutako basoa, gure fantasia mitologikoetan aurkitzen den lekua, udazkenean perretxikoz josten dena. Lami eta basajaunen etxea, patata tortillaren otartekoa jateko leku amestua. Baina, mokadutxo ahoan sartzeko eser-

BASANDERE ARGITALETXEA

Birmingham 1, Pral. Eskubia

20002 DONOSTIA

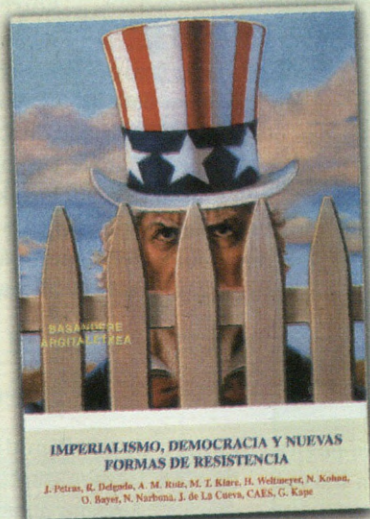
Tel. / Faxes: 943 45 38 52

HABLEMOS DE NAVARRA

(Viaje a través de las realidades ocultas de un territorio vascón)

Korresko edo Burgiko sorginen azalpenak, XVI. mendeko Iruñean gertatu zen izurritea, Fiteron egindako iraultza, Aralarko basajauna, OPUSeko zurikeriak, Corralizen inguruko eztabaida gogorak, anarkista errepublikanoen testigantzak, Nafarroako bagaudak, Orreagako gudaren azken oihartzunak, Gamazada, 1866.eko euskal unibertsitatea, karlistadak, Tuterako zuberotarrak, 1931.eko autonomi estatutua, 1951.eko greba orokorra, Jurramendiko erailketak, ...

Ehun testu labur eta borobilen bidez Nafarroaren (eta beraz, Euskal Herriaren) historia ezkutuan murgiltzeko (eta gozatzeko) aukera izango duzu liburu bikain honetan, era atseginean idatzita eta ezinbestekoa geure euskal identitate galdia bersortzeko.

IMPERIALISMO, DEMOCRACIA Y NUEVAS FORMAS DE RESISTENCIA

Egungo mundu egoerak ulertzeko hamasei artikulua bikain dituzu bilduta liburu honetan.

Lehenengo zatian ("Imperialismo y resistencia" izenburupean) iraultza zientifiko-teknologikoak inperialismoarekin dituen harremanak, Israel eta EEBBren arteko lotura bereziak, "Plan Colombia"ren geopolitika, eta 11-S ondoren Estatu Batuen erro politiko berriak aztertzen dira. Bigarren zatian ("Luchas de masas y antiimperialismo") Argentinan leher zorian dagoen egoera, Brasileko "Lur gabeko langileen mugimendua" (MST), Palestinako Intifada eta Venezuelako estatu kolpeak dituzu aztergai. Hirugarren zatian ("Terrorismo y violencia"), biolentzia filosofo ospetsu batek artikulua gogor baten inguruan sortutako burutazioak eta biolentzia mas mediek duten jokabideak aztertzen dira. Laugarren zatian ("Democracia"), kapitalismoaren demokrazia hitz egiten da eta bereziki Euskal Herrian gertaturiko transizio "demokratikoak".

PROIEKTO ABERTZALE ETA AURRERAKOI HONETAN KOLABORATU NAHI BADUZU HARPIDETZA EGIN GOIKO HELBIDERA TXARTELA BIDALIZ

(Urtean 2 liburu: 14 eurotan bana (2.300 pztz.))

HARPIDETZA TXARTELA / TARJETA DE SUSCRIPCIÓN

Izen-abizenak / Nombre-apellidos

Helbidea / Dirección

Herria / Localidad

Posta kodea / Código postal

Tel.

Bankua edo Aurrezki Kutxa / Banco o Caja de Ahorros

Sukurtsala / Sucursal

Kontuaren zenbakia (20 digitu) / Número de cuenta (20 dígitos)

Data / Fecha

Sinadura / Firma

■ Urtxintxak oihanean jauzika adaskatik adaskara

Apaina da gero gure basoetako katagorria. Katagorria edo urtxintxa edo *Sciurus vulgaris* gorrika kolorekoa da. Baina, leku umel eta hotzetakoak grisagoak dira eta inguru lehor eta beroetakoak gorriagoak. Urtean zehar ere, gauza bera gertatzen zaie, kolorez aldatzen dira. Udan beroarekin kolore biziagoa dute eta neguan hotzarekin arre edo grisagoak bihurtzen dira. Guztiek sabel aldea argiagoa dute. Isatsa, ia gorputza bezain luzea dute eta geldirik badaude apur bat okertzen dute bertako ile gorri harroa grazia handiagoz erakusteko.

■ Katagorria edo urtxintxa.

Buru borobil txikian, bi begi beltz handiak nabari dira eta kokotsa apenas ikusten den. Txikia izateaz gain, kokotsa, beti ahoan dituzten eskuek estaltzen dute. Belarrietan, pintzel moduko ile txortanak dituzte. Honela apaindurik agertzen zaigu zuhaitzetako trapezista.

Zeharo abila da adaxketik adaxkerako jauzi dotoreak egiten, eta zuhaitzetan igo eta jaitsi ere izugarri arin egiten da. Buruz gora zein buruz behera eskala dezake, oreka mantentzeko isatsa erabiltzen duelarik. Erraz ikusten dira basoan goazela zuhaitzean gora ezkutatzen direnean, baina, behin enborraren atzealdean daudenean ez digute beraien 300gr inguruko gorputz liraina agertzen. Animalia goiztiarra da eta eguerditan, udan, siesta moduko lo kuluxka egiten dute, beroa ekiditeko. Ez ordea neguan.

Zuhaitzetan bizi dira eta habia ere zuhaitzetan egiten dute, hosto eta makilekin eraikitzen dute egitura eta barrutik ile eta goroldioekin tapizatzen du. Batez ere, pinudi, pagadi eta hosto erorkorreko basoetan bizi da. Pinudietan, katagorri gehiago bizi daitezke janaria ugariagoa baita eta urte guztian zehar eskuratu dezakete. Hosto erorkorreko basoetan ez dute hain erraz aurkitzen janaria. Jakiak koskatzea izugarri maite du. Beste karraskarien modura, aurreko hortzak luze eta zorrotzak ditu eta urrak, intxaurrak, ezkurak, pinaburuak, adar kimu samurak jaten ditu, baita perretxikoak txori arrautza eta intsektuen zenbait larba ere.

■ Katagorriek jandako pinaburuak.

beraien artean borrokatzen dira. Emea estali ondoren kumaldia ezkutuan igarotzen dute, 40 egun inguru. 3 edo 4 kume biluzi,itsu eta gogorak jaiotzen dira, baina beste 40 egun barru habia uzteko prest daude. Urtebete baino lehenago, kume hauek heldutasun sexuala lortuko dute.

Animalia xarmant honek ez du galtzeko arrisku berezirik eta gure artean ongi moldatzen denez, parke eta lorategi handietan ere ugaltu da, beti ere jendeak emaniko limosnei esker ●

tzen garenean, nabari dugu bertako hezetasuna, leku egokiagoak badaude bai ipurdia ez bustitzeko. Hau da pagadiaren xarma, hezetasuna eta itzala. Hori bai, azpi baso biluziak bertan erraz mugitzen uzten digu.

Basoa ikusi ondoren, bidexkan itzuliko gara lamiaren batek erakarri ez bagaitu behintzat. Pistan aurrera egingo dugu Besaideko lepora heldu arte. Hemen, harrizko eskultura dugu eta urtean behin meza izaten da urtean zehar mendian hil diren mendizaleen alde. Bertan biltzen diren guraso, anai-arreba, lagun eta maitale guztiei besarkada bat.

Itzulerako bidea, pistan gora begira jarritz, eskuinera dagoen pista hartuz

■ Pagadiaren xarmaz gozatzeko aukera izan dugu, hezetasuna eta itzala nagusi diren txoko ederretan.

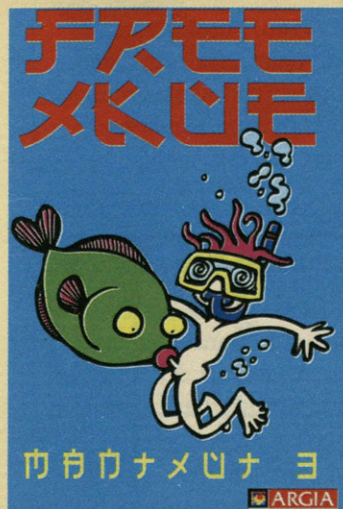
egingo dugu. Pinudian sartuko gara berriro. Hemen, lurzoruan katagorriek jandako pinaburuak ikus daitezke. Pinudiaren barnean arteren bat edo beste topatu genezake, Araba aldeko baldintza lehorragoen adierazgarri. Maldan behera jarraitu eta pista mendian sartzen dela ikusiko dugu, lurrezko bi horma handien artean jaitsiko gara. Higadura arrastoak agerian dira hemen. sortzen dela agerian utziz. Non dago pizta honetako lurra? Kantauri itsasoan agian... Bidea jarraitu eta hasiera lekura iritsiko gara ●

◆ LIERNI ARRIETA
◆ AINHOA OIARTZABAL

Denbora-pasak

Aurkezpenak

Asisko Urmenetak eta Jon Alonsok Mantxut lokuzio bildumaren azken liburua eta beraien proposamenek jardungo dira datorren astean Donostian eta Bilbon. Argota, hizkuntzaren sormen ahalmena eta Mantxuten proposamenak interesatzen bazaizkizu, gonbidatuta zaude aurkezpen hauetara.

- **Abenduak 9, Donostia**

Koldo Mitxelena kulturunea, 19:30.

- **Abenduak 11, Bilbo**

Kalderapeko, 19:00.

Kike Amonarrizen
Umorea

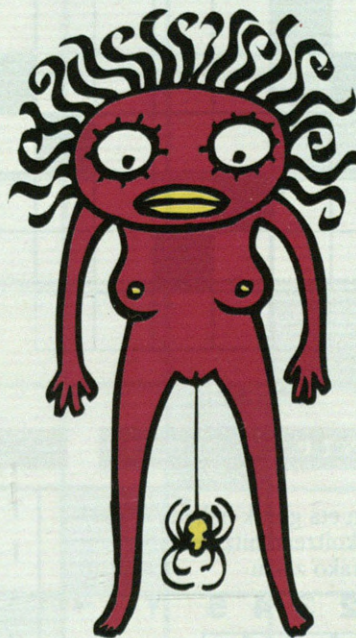

Asteko Lokuzioa

FREE MEKIMU

**ZAZPIAK
BATMAN**

PARASMAMETXA EGINA UKAN

Aluan amarauna eduki, erabili faltaz.

**EZ NAUN GOGORATZEN AZKENA NOIZ IZAN
HUNAN, BAINA ASPALDI BEHAR DIN,
DAGOENEKO PARASMAMETXA EGIN
ZAIDAN-ETA**

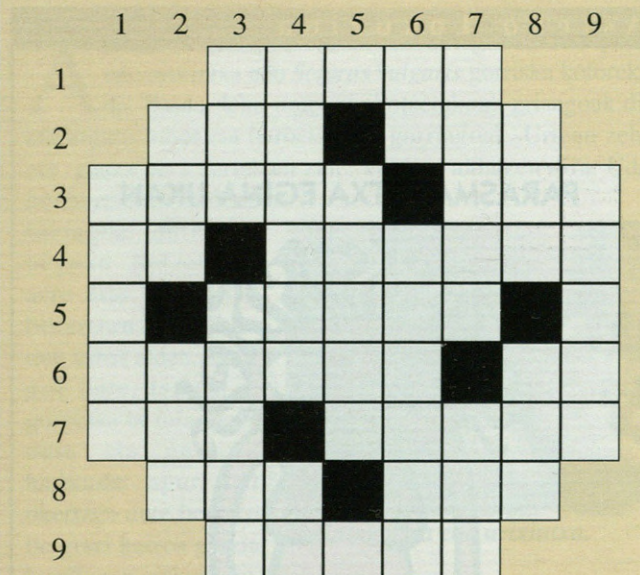
Tener telarañas / Qui a des toiles d'araignées dans la chatte /
To be rusty, in need of oiling

ALLINGLES

Herriko apaizaren ortuan badago okan arbola ederra eta fruituz betea. Halako baten eskolatik irten da, neskatila bat okanen enbidiaz, zuhaitzera igotzen da eta jaten ari dela apaiza agertzen da:
-Baina neskato, neskato! Horren goseak bazaude eutsi 500 pta ...!

Badoa neskatila etxera eta amari dio:
-Ama, begira zer eman didan apaizak bere okan arbolan ikusi nauenean!
Amak zera pentsatu du: "Nik gauza bera egiten badut, beharbada beste hainbeste emongo dit eta...".
Igotzen da arbolara eta apaizak dio:
-Tira emakume! Eutsi 100 pta hauek eta eros itzazu kulero batzuk todo a zienen.

Hitz gurutzatuak

EZKER ESQUIN

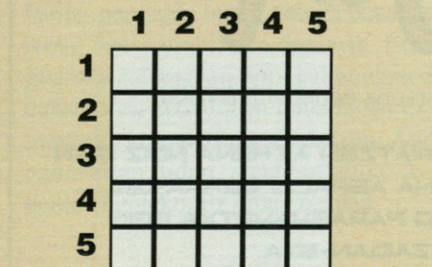
- 1.- Gipuzkoako herria. 2.- Zoro. Musika nota.
3.- Gogoa. Begirada. 4.- Jainko egiptoarra. Merkatuak.
5.- Lehenengo bokala. Ate. Uranioaren sinbolo kimikoa.
6.- Batzarra. Estrontzioaren sinbolo kimikoa.
7.- Argi, hitz elkarketan. Hegazti mota.
8.- Barazki mota. Zein. 9.- Asto ar.

GOITIK BEHERA

- 1.- Euskal lurraldea. 2.- Modua. Garoa, iratzea.
3.- Jardun. Donostiako auzoa. 4.- Barazki mota.
Artsenikoaren sinbolo kimikoa. 5.- Bokala. XI. hilabete.
Kontsonantea. 6.- United States. Orainaldia. 7.- Jakina!
Lortu aditzaren infinitibo. 8.- Gauerokoa.
Ez du entzuten, gor. 9.- Alokairua.

Letra Zopa

Ezker eskuin eta goitik behera,
zenbaki bakoitzean hitz bera
aterako zaizu

1. Frantziako hiriburua. 2. Donostiako auzoa. 3. Detektagailu. 4. Nafarroako basoa. 5. Soldata.

Letra Zopa

T	A	N	A	R	O	I	N	E	T	A	K	O	A	K	A
I	R	E	G	L	A	J	U	R	K	O	P	Z	H	P	Z
A	H	R	A	I	R	N	G	A	U	R	I	A	M	R	A
O	I	N	H	O	R	I	U	P	J	I	M	J	L	U	G
A	N	O	I	L	O	T	P	A	K	A	H	I	I	A	E
P	E	R	E	R	P	R	U	R	I	N	O	N	B	A	T
A	O	I	N	Z	A	E	M	K	M	D	I	E	U	H	N
G	A	R	A	P	N	A	L	I	N	Z	A	Z	R	K	T
O	K	N	J	A	R	U	U	T	L	A	L	A	U	G	I
P	E	I	N	G	A	T	S	A	I	K	O	N	A	H	S

Aurki itzazu
logelan
egon daitez-
keen 8
gauza.
Hitzak
ezker
eskuin,
goitik
behera
edo
diagonalean
azalduko
zaizkizu

Aurreko asteko soluzioak

ETEKAGIZNMITHARHIN
RUMAHASPASAHETIN
KSEAEATAUZUBEANBT
OARLNIETIKATRIUKX
NLEMDANIATZAGAH
HEIEHDKPHKOTMLRAU
OUSNAKAILPEIAEKRR
AMRDNIJDSNTZZIIR
KEIRGJKAKAHUETEAM
ARHAANAGDETTILHM

8ko txikian

1. Emaizak. 2. Ekonomia. 3. Kirikino. 4. Hautagai.
5. Igeltsoa. 6. Pospoloa. 7. Poltsiko. 8. Kroketak.
9. Azkarrak. 10. Bazkaria. 11. Birakari. 12. Gazteria.

			⬤	K	⬤	K	⬤	O	⬤	U	⬤
			B	A	B	A	R	R	U	N	A
			⬤	P	I	L	⬤	E	Z	E	R
⬤	M	⬤	H	E	Z	E	A	K	⬤	A	A
Z	A	P	E	L	A	T	Z	A	K	⬤	B
⬤	L	I	L	U	R	A	⬤	K	A	T	E
E	G	A	⬤	A	⬤	R	O	⬤	Z	O	R
⬤	U	N	A	⬤	T	R	O	P	E	L	A
A	K	O	R	D	E	A	⬤	A	T	E	⬤
⬤	I	A	I	O	A	⬤	O	L	A	T	U

Hitz gurutzatuak

Ezker eskuin: 1. Ezkio. 2. Ari. Oka. 3. Eliza. Izu. 4. Re. Etenak. 5. E. Alaba. A. 6. Makala. Nn. 7. Uka. Atsoa. 8. Ito. Sor. 9. Sasia.

Goitik behera: 1. Eremu. 2. Ale. Aki. 3. Eri. Akats. 4. Zizela. Oa. 5. K. Atala. S. 6. Io. Ebatsi. 7. Okina. Soa. 8. Aza. Nor. 9. Ukana.

P	E	K	I	N
E	S	A	K	A
K	A	T	A	R
I	K	A	R	O
N	A	R	O	A

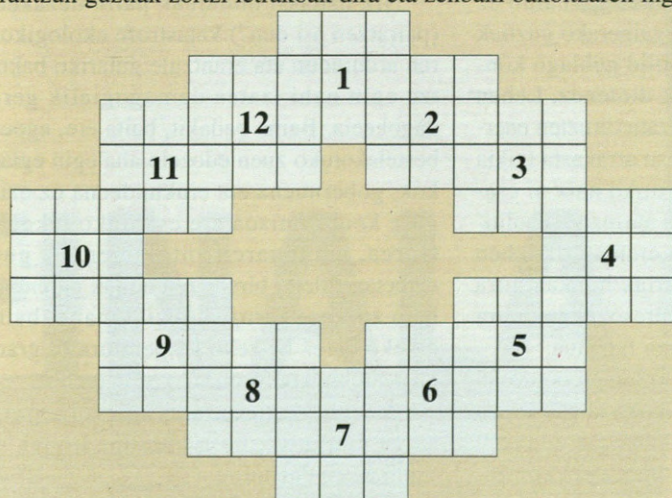
Hitz Gezidunak

		Ergel, kaiku	▼	Gora egin	▼	Ur azpikoa	▼	Gipuzkoan, dut	▼	Baretasun	
		Anuntzio		Ez emeak		Anuntzio		Txinako hiriburua			
		▶		▼		▼		▼		▼	
		Argazkiko instrumentu	▶								
		50									
Albo	▼	Sobera	▶	▼		Gipuzkoan, duk	▶			Röntgen	▶
Burdinola		Aipatu, esan				Kontso-nantea				Kontso-nantea	
▶		▼	Jakingo balute	▶		▼				▼	
			Pl., erregai mota								
Toka, diguzu	▶		▼			Edari al-koholdun	▶			Kontso-nantea	▶
Itsusi						Istua				Lo asko egiten du	
▶					Infusio mota	▶	▼			Musika nota	▶
					Auto gi-putzetan					Ez du entzuten	▼
Fruitu mota	▶				▼			Txanpon	▶	▼	
Denbora								Atzizkia			
▶				Gar	▶			Bozka	▶	▼	
				Bokala				Boroa			
Neukake	▶			▼	Nafarroako herria	▶	▼				

Irudia: Musika tresna

8 ko Txikian

Erantzun guztiak zortzi letrakoak dira eta zenbaki bakoitzaren inguruan kokatu behar dira. Hitzak ordu orratzen arabera bideratu behar dira, beti ere zenbakiaren gaineko lauki txikitik abiatuta.

- 1.- Serora
- 2.- Behartsuak, txiroak
- 3.- Zailak, nekezak
- 4.- Hamabi eta bat
- 5.- Mihia
- 6.- Egoki iritzi
- 7.- Pluralean, zangoaren atala
- 8.- Alderatuak
- 9.- Auzapezak
- 10.- Erabat aspertua
- 11.- Milikatu
- 12.- Itsasontzi gidaria

ALBERTO ELOSEGI

JON ALONSO

“Adituek diotenez, Lehen Munduko gobernuak bultzatu dituzten energia aurrezteko politikek oso arrakasta txikia eduki dute. Agian, -ausartuko naiz ni esaten-, ez dagoelako energia aurrezteko politika koherente bat aurrera eramaterik lehen munduko ekonomia guztiak hankaz gora jarri gabe. Denok gaude preso, denok gara galipotaz zipatutako ubarroi famatua”

GALIPOTETZKO UBARROIA

Prestigekoa gertatu eta gero, kazetari batek, kalera aterata, galdetuko balio jendeari ia zer pentsatzen duen ezbehar horretaz, ez dago dudarik denek, edo ia denek, ekologiaren aldeko hitzak esango lituzketela, ama lurraren defentsaren aldekoak, eta itsas-fauna zaintzeko aldarriak. Are, balizko kazetari horrek jendea taldeka elkartuko balu bere galdera egiteko, egingo nuke kasik lehiaketa moduko bat sortuko litzatekeela jendearen artean, nor nor baino itsas-zaleago eta faunazaleago den erakusteko, nork nork baino gehiago deitoratzen duen gertatutako hondamendia.

Aldiz, kazetari berak, bere grabagailua lagun, galdetu izan balio jende horri berari ia prest dagoen berogailua jaisteko, neguan, batez beste, etxean bi gradu gutxiagoko tenperatura edukitzeko, demagun, ia segurua da jende gehienak ez ozen eta biribil batez erantzungo liokeela. Eta jende horri eginiko galdera balitz ia prest dauden, esaterako, kotxea txandaka erabiltzeko astean behin, edo batere kotxerik eduki gabe bizitzeko, orduan ezezko erantzuna ia ahobatez eman-go lukete.

HAINBAT iturri aski fidagarritan ikusten ahal denez, munduan kontsumitzen den energiaren %40a petroliotik lortzen da, eta ezinbestekoa da garraio edo makineria militarra bezalako sektore erabakiorretan. Munduko parte honetan bizi garenok -munduko populazio osoko ehuneko hogeitasei baino ez garenok, kopuruz-, beste gainerako guztiek baino bederatzi aldi petrolio gehiago kontsumitzen dugu. Adituek diotenez, Lehen Munduko gobernuak bultzatu dituzten energia aurrezteko politikek oso arrakasta txikia eduki dute. Agian, -ausartuko naiz ni esaten-, ez dagoelako energia aurrezteko politika koherente bat aurrera eramaterik lehen munduko ekonomia guztiak hankaz gora jarri gabe. Denok gaude preso, denok gara galipotaz zipatutako ubarroi famatua.

Petrolio-menpekotasun honen inguruan eratu den interes ekonomikoaren sareak gauza denak eta pertsona guztiak hartzen ditu bere baitan. Izan ere, petrolio-hornidura kontrolatzea bihurtu da, hain zuzen, munduko

politika guztiaren ardatz eta *leit-motiv*. Carterrek ezin argiago adierazi zuen 1980 urtean: "Pertsiaiko Golkoko eskualdea kontrolatzeko kanpotik egiten den edozein saio, Estatu Batuen interes hil ala bizikoen aurka erasotzat hartuko da, eta eraso hori behar diren bitarteko guztiakin erantzungo da, indar militarra ere barne". Guztiok dakigu gero zer etorri zen, eta denok susmatzen dugu zer etor daitekeen.

EUROPAKO BATASUNAK hainbat jarraibide, arau, erabaki edo dena delako ezarri nahi izan ditu, krosko bakarreko petroliontzi zaharrak itsasoetatik ateratzeko. Arau horien ezarpena atzeratu egin da, eta orain horrek ematen die aitzakia politikariei eskuetako galipota garbitzeko. Aitzakia merkea: susmatzekoa da arau horiek zer oihartzun ekonomiko edukiko duten askotan estatuak baino boteretsuagoak diren, edo estatuen etorkizun ekonomikoa kolokan jartzen ahal duten ontzizabeen enpresetan. Arazoa termino atzemangarriagoetara txikiagotuz: guk, oinezko hiritarrok, onartuko al genuke gure autoen karrozeria goitik behera berritzea bi hilabeteko epean, Estatuak aginduko baligu? Onartuko al genuke neurriaren kostu ekonomiko guztia nork bere poltsikotik ordaintzea? Ez naiz ari ontzi-jabeen alde; arazoaren nolakoa ikustarazten laguntzen ahal digun adibide bat proposatzen ari naiz, besterik gabe. Alegia, galdera hau da: ba al dute estatuek petroliontzidiaz epe laburrean berritu ahal izateko ahalmen ekonomikorik? Ez, ikusten ari denez.

Nik badakit munduak paira dezakeen (pairatzen ari den?) katastrofe ekologikoa-ren arduradun eta erantzule gutariko bakoitzari egin nahi izatea demagogiatik gertu dagokeela. Baina badakit, baita ere, egoera bestelakotuko zuen edozein ahalegin egiazkok, gobernuena eta erakundeena ez ezik, gure konpromisoa ere eskatuko lukeela. Gurea, munduaren antolamendua gure etxeetan fidelki birsortzen abilak garenona, hain zuzen, ubarroiak biziki maite, baina etxeko batez besteko tenperatura bi gradu jaistearekin konformatzen ez garenona.

Galipotaz blaitutako ubarroia, horra sortu dugun/diguten mundua hobekien esplikatzen duen irudia ●

bizkaiko bertsolari txapelketa 2002

Bizkaiko
Bertsotze Elkartea

Bizkaiko
Foru
Aldundia

bbk

 ARGIA

abenduak

8

Bilboko
EUSKALDUNA
JAUREGIAN
arratsaldeko
17:00etan

FINALA

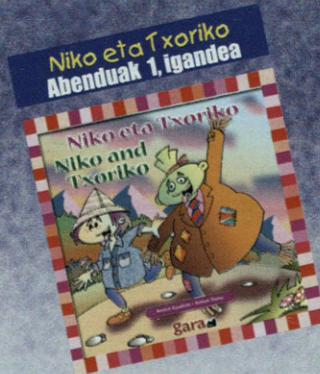
finalerako sarrerak BBKren orotarako kutxa zainetan
edo 944 310 310 telefonoan

informazio eguneratua:
www.bertsotzeale.com

KOLOREZ eta FANTASIAZ betetako mundua

erakutsiko dizu **gara-k**

Egilea: Antton Kazabon
Ilustratzailea: Antton Dueso

Egilea: Jabier Muguruza
Ilustratzailea: Mikel Cornejo

Egilea: Alex Turrillas
Ilustratzailea: J. Ignacio Treku

Egilea: Jasone Osoro
Ilustratzailea: Kristina Fernández

Egilea: Isabel Millet
Ilustratzailea: Olatz Aguado

Egilea: Harkaitz Cano
Ilustratzailea: Mikel Valverde

Egilea: Joxemari Iturralde
Ilustratzailea: Elena Odriozola

Egilea: Jokin Mitxelena
Ilustratzailea: Jokin Mitxelena

Egilea: Andoni Egaña
Ilustratzailea: Mikel Cornejo

Egilea: Iñaki Odriozola
Ilustratzailea: Antton Dueso

Igande, astearte eta ostegunero ipuin berri bat
2,99 € ipuin bakoitzagaitik +

Kolorez eta fantasiaz betetako mundua erakutsiko dizu **gara-k**